

XIX. ÉVFOLYAM

16. SZÁM.

BUDAPEST, 1929

JUNIUS 1.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I. ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A névtelenek.

Melyik zugából indult el az elveszett hazának, keletre vagy nyugatra, északra vagy délre a milliók között: ki tudja már? Hányadik volt az ötszázezer közül, ki hordoz érte gyászt a szívében s hol, melyik rögért kellett meghalnia: nem jegyezte fel a történelem. De a neve örök és halhatatlan: Névtelen Hős.

Fehér gránitba faragott kereszt alatt pihen, ezeréves dicsőségünk fennen hirdetője, a milleniumi emlék árnyékában. És elzarándokoltunk Hozzá a hősök napján, nem azért, hogy megsirassuk, hanem, hogy koszorúkkal borítsuk golyótépte, vérrel megszentelt alakját s hogy átvegyük Tőle és megőrizzük a magunk számára a kardot, amely kihullott a kezéből, a hitet és erőt, amely karjaiban lakozott, s a hazának életünk felett való szeretetét, amelyre ennyi gyönyörű példát még sohasem teremtett a magyar történelem.

Hírneves hősök és hadvezérek homlokát nem méltatlanul övezi babér s neveiket sem érdemetlenül őrzik a századok. De névtelenül meghalni, nyomtalanul és önzetlenül feledésbe semmisülni azért, hogy boldogabbak lehessenek, akik életbenmaradtak, ennél dicsőbbet és nagyobbbat ember nem tehet. S ha márványba faragjuk azokat, akik a hazának éltek, százszor szebb emléket állítsunk azoknak, akik meghaltak érte!

Minden nemzetnek vannak hősei és halottai, de egynek sincsenek olyan névtelenjei, akiktől nemcsak az életüket, hanem, amiért azt odaadták: a hazájukat is áldozatul kívánta volna a sors keze. Reánk, ittmaradottakra vár a feladat, hogy feloldozzuk a mi ötszázezer sirunkat a hiábavaló áldozat átkának rettenetes tudatától s diadalra vigyük szent igazságunkat, amelynek sem isteni, sem emberi törvények szerint nem lett volna szabad az ötszázezer Névtelennel együtt elbuknia.

Mi, csendőrök is ott voltunk a Névtelen Hős sirjánál, nemcsak azért, hogy részt kérjünk a nemzet kegyeletéből, hanem, hogy külön is áldozzunk egy-egy virágszálat annak, aki a Névtelenek százezrei között is legközelebb áll a mi szívünkhöz: a névtelen csendőrnek. A Névtelen Hős az egész nemzet közös kincse s a nemzetnek egyformán drága mindenik, akármilyen fegyvernek szerzett is dicsőséget. Mi sem emeljük a mi halottainkat magasabb piederstálra, csak felkeressük őket az ötszázezer között s üzenetet küldünk Nekik, hogy emlékezünk és nem felejtünk! Tartozunk ezzel Nekik és még inkább magunknak.

A hősök ünnepe kétszeresen a mienk is, mert

nekünk nemcsak a harctéren, hanem itthon is vannak igaz ügyért elesett hősi halottaink! Névtelenek mind, egytől-egyig, aminthogy mi is azok vagyunk és akarunk lenni a haza és a nemzet szolgálatában. Nem egyenkint és külön utakon keressük a dicsőséget, hanem csak az Egész dicsőségének akarunk szerény részesei lenni s boldogok leszünk, ha csak egy levelecskét adatik is vinnünk mindnyájunk nagy, közös győzelméhez: Nagymagyarország feltámadásához.

»Tudom, mi a kötelességem! — mondotta a Kormányzó úr Öföméltósága a Névtelen Hős emléke előtt. »Tudjuk, mi a kötelességünk!« kiáltotta vissza milliók visszhangja. De ennek a visszhangnak nem szabad az ünnep hangulatával elröppennie, hanem mély, kitörülhetetlen gyökeret kell vernie a szivekben és a karokban, mert eljön az idő, amikor majd számonkérjük tőlünk ezt a kötelességet. Nagy és szent fogadalmat tettünk a Névtelen Hősnek, hogy ennél a számonkérésnél a tizenkétezer magyar csendőr karja sem fog hiányozni!

Magyarország ezeréves történetében nem volt nemzedék, amelyre nehezebb és felelőségteljesebb feladat várt volna, mint reánk. Külső és belső ellenségeink nagyon jól tudják, hogy a mai igazságtalan és szégyenteljes állapotunkba való belenyugvásunkat s ennek folyományaképen tönkretételünket miért igyekeznek elsősorban a hősiesség kultuszának és a hősök tiszteletének a lelkekből való kiirtásával előkészíteni. A »világbéke« farizeus jelszavai mögött illúziókkal való lelketlen ámitás rejtőzködik, amelynek nincsen más célja, mint hogy megakadályozza a nemzet reális érdekeinek a felismerését és szolgálatát. Aki azonban ott volt a Névtelen Hős ünnepén, az bizonyosságot szerezhetett róla, hogy a lelketlen kísérletek gyengén és erőtlenül pattantak vissza a magyar lelkek hitének ércfaláról, amely törhetetlen szilárdsággal hiszi és hirdeti a magyar feltámadás eljövételét. Békésen, ha lehet, de a hősök nyomdokain is, ha úgy kell lennie!

Legyen a fehér gránitlap zarándokhelye minden hinni tudó és akaró magyarnak! Legyen erősítője mindenikünknek, aki ingadozik, de záloga is a magyar haza minden szent ügyének, amelyért ötszázezer fiatal életet kellett feláldoznunk. Es sugározza szét a hősök szellemét mindenfelé, ahol szomorú magyarok laknak innen és túl a határokon s legyen alapköve Nagymagyarország újabb, boldogabb ezredévének!

Hetedhét országban szétszort árva magyar sirkeresztek, jeltelen magyar katonasírok, amelyek a dicsőséges magyar hadak útját hirdetik, adjatok békés, nyugodalmas álmot a mi testvéreinknek, akiket elvittetek közülünk. A Te neved pedig, Névtelen Hős, legyen közöttünk örökre áldott és megszentelt! Közéleg az idő, amikor valóvá válik, hogy halálod nem volt hiábavaló s amikor bebizonyítjuk, amit a sírodnál mondtunk Neked:

— »Tudjuk, mi a kötelességünk!«

A magyar csendőrök a déli harctéren

1914—18.

Irta: **SUHAY IMRE** tábornok.

(12. közlemény).

A megszállt Szerbia egész közigazgatási apparátusának létszáma 1200—1400 tiszt, illetve tisztviselő volt. Ha ezekhez hozzászámítjuk még a csendőrség, a kórházak, a postahivatalok, a Heeresbahn »Süd« (katonai vasút), a hadtáp és tábori alakulatok tisztikarát, így összevissza 1—1 $\frac{1}{2}$ % (ezrelékét) kapjuk Szerbia lakosságának, míg a régi Ausztriában (csendőrség nélkül) az államhivatalnokok a lakosság 1.8%-át, Magyarországon 1.6%-át tették ki.

Tehát sehol oly kisszámú személyzettel nem igazgattak egy országot, mint mi akkor Szerbiát.

A személyzetet nagyjából a hátszorból küldött szakemberekből állították össze vagy pedig az ezen szolgálatra hajlammal és tehetséggel bíró tisztet, altisztet tanfolyamokon kiképezve bocsátották a kormányzásra rendelkezésére.

A többnyire már frontszolgálatra nem alkalmas tiszt, altiszt a közigazgatási szolgálatban a rövid előképzés után — mint *Thallóczy* a tudós magyar kormánybiztos is nagy meglepéssel jelentette — a végrehajtó szolgálatban igen jól váltak be, míg a közigazgatás vezető állásaiban kiváló magyar és szerb-horvát szakemberek működtek.

Meg kell említenem *Szent-Tamásy* táblabíró, a kiváló jogászt, aki a polgári bíróságok feje volt,

dr. Jungerth Mihályt, a politikai adminisztrációs osztály főnökét (ma követünk Helsinkiben), báró *Láng Mihály*, *Usetty*, *Huszár Károly* képviselőket és számos magyar szolgabíró, járásbíró, árvaszéki elnököt stb., akik mint polgári biztosok mind kiváló módon végezték szolgálatukat, az idegennyelvű lakossággal való bánásmód és a német szolgálati nyelv okozta nehézségek dacára.

1916 júliusában végezték Szerbiában a mi uralmunk alatt az első népszámlálást. Ennek alapján megállapították, hogy a reánk eső területek lakossága 1910-ben 1,568.048 fő volt, 1916-ban pedig csak 1.218.017, vagyis kerek számban 23%-al kevesebb, mint 6 év előtt. Ezen számokból is látható hogy a szerb nép mennyit veszített.

Az 1912-ben Szerbiához csatolt török (mohamedán) déli kerületekben semminemű népszámlálási adat nem áll rendelkezésre.

A férfiak 36%-a hiányzott, azonban Ó-Szerbiának egyedül fegyverképes férfiai számában a hiány 80% volt.

A mezei munkák jó részét ugyan már békében is a nők végezték, mert a férfiak inkább pásztorkodással és politizálással foglalkoztak, az okkupáció ideje alatt a mezőgazdasági munka majdnem teljesen nők nyakába szakadt. Sokszor lehetett látni asszonyokat, leányokat szántani.

Hatóságaink hamarosan rájöttek, hogy ha még annyira kihasználják is a szerb lakosság munkaerejét, ez nem elégséges ahhoz, hogy az ország parlagon heverő földeit, mezőket, erdőket, bányákat, stb. ki lehessen használni. Mozgó, fegyelmezett munkásokkal kellett tehát a hiányt pótolni s erre elsősorban a

Betyárbecsület.

Irta: **FODOR PÁL.**

A bakonyi betyárok históriáját kutattam éppen, mikor egy veszprémi barátom unszolására, vendégségbe utaztam hozzájuk. A meghívás nagyon is kapóra jött. Látogatásomnak derős szeptemberi idő kedvezett. Talán tíz napja időztem Gyula barátom felejthetetlenül kedves családi körében. Ebédutáni rövid pihenőre készültünk éppen, amikor barátom egykori iskolatársa: Berencsy Bódog rátóti földbirtokos váratlanul betoppant. S amikor megtudta ottidőzésem körülményeit, hogy szórakozásomat változatosabbá tegye, se szó, se beszéd, — feltuszkolt engem és barátomat kocsijára. Aztán — illa berek, nádak erek — Rátótig meg se álltunk!

Másnap este, vacsora közben, megbeszéltük, hogy kora hajnalban átmegyünk Csesznekre, Füzy Tamáshoz, akinek pompás vadászterülete van.

Még alig pitymallott s mi már Csesznek határában jártunk. A vércsederes rudas élénk nyerítéssel üdvözölte a századok romantikáján merengő váromladék mögül felbukkanó nap bíbor korongját...

Mikor a Füzy-kastély elé értünk, a tágas udvaron már útrakészen, puskával, hátizsákkal és egyéb vadászfelszereléssel terhelten, ott állott maga a ház ura Illés Gergellyel, az egykori csendbiztossal, ki valamikor a legkitünőbb lövők egyike volt. A repülő fecskét golyóval húzta le. Amelyik vadra vagy betyárra egyszer puskát emelt, annak az Isten napja örökre elborult. A hetven éven túl járó öreg még akkoriban is a legjobb vadászok közé tartozott.

Amint a kapun begördültünk, Füzy karikára meresztett szemekkel bámult felénk.

— Hát titeket milyen szél hozott erre? — szólt látható örömmel.

— Megálmodtuk, hogy vadászni még, — évődött Berencsy — hát eljöttünk mi is segíteni. És hogy vendégben se legyen hiány, elhoztuk egyik pesti barátunkat is.

— Hozott Isten benneteket! — köszöntött Füzy, majd hamiskás mosollyal így folytatta: De ha már megálmodtad, hogy vadászni megyek, remélem azt is tudjátok, hogy Bakonyszentlászlóra, Komor Laciékhoz készülünk. Tudom megörülni, ha így együttesen betoppantunk.

— Veletek megyünk, — szólt kurtán Berencsy.

Alig múltott öt perc, már útban voltunk Szentkirály felé. Én a Füzy kocsijába, az öreg csendbiztos mellé ültem át. Füzy pedig Berencsy és Gyula barátommal a másik fogaton helyezkedett el. A hajnali harmat után felszikkadt kocsiján nesztelenül repült a két cséza. A bezabolt paripák szinte nyelték az utat. A csendbiztos arcán a régmúlt idők emléke borongott. Végre megszólalt:

— Hej, új idők, új emberek... De megváltozott erre is minden. Ahányszor erre kerülök, eszembe jut egy szegénylegény históriája...

— Mi történt vele? — kaptam a beszéden.

hadifogoly századokat alkalmazták, persze csak az oroszokat és főleg az olaszokat, míg a szerb hadifoglyokat a monarchia magyar- és németlakta vidékein foglalkoztatták.

A kormányzóság szervezetét, annak feladatait fel kellett sorolnom, hogy rávilágítsak, hányféle feladat hárult a csendőrségre.

A rendes közbiztonsági szolgálaton kívül közre kellett működnie a szolgálat, a közigazgatás minden ágában. (Anyaggyűjtés, statisztika, mezőgazdasági termékek átvétele, állatátvétel, közegészségügyi és állategészségügyi szolgálat, stb. stb.) Ehhez hozzá jöttek még a bandamozgalmak és politikai hangulat ellenőrzése.

Persze a felsorolt feladatokat nem végezhette el a tábori csendőrség egyedül, ebben támogatták a hadtápcsapatok és különleges alakulatok, melyek hozzátartoztak.

Mint előzőleg, bevezetésemben felemlítettem, a belgrádi katonai főkormányzóság aktáinak nagyobb részét a visszavonulás alkalmából Újvidéken elégették s ezért csak töredékek, egyes feljegyzések állnak csendőrségünk működését illetőleg rendelkezéseimre, melyeket *hiteles* forrásul használhatunk fel.

Így a Belgrád vidéki kerületi parancsnokság tevékenységéről 1917-ben *Moldaner* huszárezredes, akkori kerületi parancsnok és báró *Cuvaj Adolj* vezető polgári biztos tollából megjelent egy mű,* mely fentebbi parancsnokság tevékenységét az 1915 november 1-től — 1916 december 31-ig terjedő időszakában hivatalos adatok alapján, jelentés alakjában vázolja.

Ezen műnek a tábori csendőrség című fejezetét *Madarász Henrik* m. kir. csendőrszázados (most ny.

*) „Bericht über die Verwaltung des Kreises Belgrad—Land.“

— Régen volt, uramöcsém... Talán igaz sem volt, — legyintett kezével a csendbiztos. Akkor még nem jártak erre vasparipákon. A gumitalpú bűzhintókat meg hírből sem ismertük. Más volt a világ. Jobbak voltak az emberek. Több becsülete volt akkor olyik betyárnak, mint ma...

Ebben a pillanatban a kocsis ostorával a nyergest fültövön legyintette. Erre az úgy megugrott, hogy a csendbiztos utolsó szava már nem jöhetett ki a száján. S mire a két remonda lecsöndesedett, mi már túl voltunk Szentkirályon. A csendbiztos ezalatt szinte láthatóan emlékeiben motoszkált. Azután folytatta:

— A zirci apátot akkoriban csúnyán megtréfálta valamelyik bakonyi beste lelke. Kifogták kocsijából a két parádés lovat s helyében ott hagyták a saját szamarukat. Az apát megnyugtatóására meg ezt mondták:

— Biztonságosabb az út az ilyen jámbor jószágokkal, mint az effajta tüzes táltosokkal. Aztán meg ha Krisztus, a mi Urunk beérte veled, főtisztelendőséged tekintélyének sem árthat, ha e derék jószágok viszik most haza. Istennek ajánljuk!

— Száz pengőforint jutalmat ígért az apát annak, aki a bandát vagy legalább a vezérüket elfogja. Széleskörű nyomozásba kezdtünk. A két legügyesebb emberemmel portyázni indultam magam is. Hátha elfoghatnám a rusnya fattyát. Aztán meg száz pengőforint bizony tekintélyes summa volt akkoriban.

— Öreg este volt, — folytatta rövid hallgatás után a csendbiztos — mire a rédei országút közelében fekvő új tanyánkra értünk. Amíg legényeim a lovakat etették, a hosszú lovaglás után kikiváncoltam hűsülni. A kertek alatt alig száz lépésnyire volt a bakonyszentlászlói országút. Két oldalán sűrű rekettyebokrok s boglárfa szegélyezték. A bok-

alezredes), a fentebbi kerület tábori csendőrségi parancsnoka írta.

Ezen műből, melyből bizony aligha van még néhány példány, csendőreink számára az érdekesebb adatokat fel akarom említeni, nehogy ezek is, mint oly sok más értékes haditapasztalat, kárba vesszenek, elfeledtessenek.

Ezen kerület biztonsági szolgálatát a megszállás utáni első időben négy portyázó csendőrszakasz (»Gendarmerie-Streifzug«) látta el. Bizony ez időben napirenden voltak a rablások, rablógyilkosságok, gyilkosságok, zsarolások, lopások stb. Azonkívül tömérdek elrejtett hadianyagot, lőszert kellett felkutatni, szerb katonaszökevényeket, elmaradt szerb katonákat összefogdosni.

1916 elején aztán a portyázó csendőrszakaszokat feloszlatták és ezen kerület tábori csendőrsége is hasonlóképen szerveztetett meg, mint a többié.

A csendőrszakaszok legénységéből 11 örs állítatott fel.

Persze a csendőrség létszáma nem volt elegendő mindennemű szolgálat ellátására, rövidesen megbízható lakosokat választottak ki s ezekből képezték a község rendőrségét. Ezek szolgálata hasonló volt a mi falusi kisbíróinkéhoz, de bizony sokkal többféle munkára használták fel őket. A községi rendőrök intézménye különben jól vált be, az alkalmazott szerb benszülött lakosok ellen tudtommal különösebb panasz sohasem merült fel.

1916 tavaszán Grocka környékén a rablások, fosztogatások (mindig benszülöttek voltak a károsultak) annyira elszaporodtak, hogy még Grockán is felállítatott egy csendőrör, 1917-ben pedig Dudovicán és Velika Ivanicán.

rok mögött kövér legelő terpeszkedett. A cserjéssoron belül pedig mindkét oldalon mély árok kísérte végig az utat. A holdfényes éjszakában valami csodálatos, lenyűgöző káprázat feküdt a Csuha völgyén. Egy vén eperfához támaszkodva, élveztem az éjszaka idegzsongító, csöndes nyugalját. A láthatáron imbolygó pislogással fel-felcsillantak a pásztor-tüzek. Nagy messzeségből tilinkó szavát sodorta felém a májusi szellő.

— Amint így nézelődtem, a kanyargó országút mentén lödögöghöz hasonló, tompa dübörgést hallottam. Éles szememmel végig siklottam az országúton, amerről a dübörgés közeledett. Alig pár perc múltán vágató lovas alakja domborodott elém... A holdfényénél is jól láthattam a nyomában kavargó porfelhőt, amely árnyékként suhant a közeledő után. A lovast már jól kivehettem. Lobogó ingujja volt. Lassan az út mellé kúszva, a bozótok között meglapultam. A lovas vágatva és mégis zajtalanul közeledett, mintha mohával kipárnázott úton jönne. Néhány száz lépésről már felismertem a közeledő alakot: betyár volt. Keménykötésű, bronzképű, szép barna legény. Vállá fölött rövid karabélyá fenyegetően meredt az ég felé. Pitykés dolmánya alól hatalmas pisztolyfej kandikált elő. A ló lábain pedig szalmacsizmák voltak.

— Gyere csak!... — gondoltam magamban.

A csendbiztos megelevenedő emlékeinek hatása alatt, szinte indulatosan morzsolta vastag, deresedő bajuszát, mintha maga előtt látná újra a karjaiba vágató betyárt. Rövid hallgatás után folytatta:

— A betyár, mire száz lépésnyi közelségbe ért, lovát meglassította. Aztán nyakába vetett kantárszárral közeledett felém. Mikor a ló velem egyirányba ért, hirtelen előugrottam. Egyik kezemmel a kantárt ragadtam meg, a másikkal

A lakosság eleinte nagyon bizalmatlan volt csendőreink és bíróságaink működésével szemben. A bizalmatlanság, ellenséges érzelmek eleinte oly nagyok voltak, hogy pl. a lopás által kárt szenvedett egyének még a feljelentést sem tették meg vagy gyanújuknak a tettest illetőleg nem mertek kifejezést adni, esetleges személyleírásról meg pláne nem lehetett szó. Midőn azonban csendőreink néhány hónap alatt a garázdálkodó rablókat megfékeztek, a disznó-, birka- stb. tolvajokat lefűlelték, megbarátkoztak a szerbek is ezen kiváló intézményünkkel annál is inkább, mert azt tapasztalták, hogy a csendőreinket, bíróságunkat nem lehetett ősi szerb szokás szerint megvesztegetni. Eleinte nem tudták megérteni, miért vonják őket felelősségre, ha csendőreinket egy-egy malac- vagy birkával próbálták »megszelidíteni«, vagy a bírónak a tárgyalás előtt 10—100 K-t ajánlottak fel.

Később aztán annyira »megszokták« csendőrségünk közbiztonsági tevékenységét, bíróságunk kifogástalan, korrupciótól mentes működését, hogy a szerb ellenzéki lapokban még nemrég (a mostani diktatura bevezetése előtt) is sokszor lehetett példázatokot olvasni, hogy a »svábák« alatt a közigazgatás jobb, tisztesebb, becsületesebb volt.

A belgrádi kerületben a legutolsó bandákat 1916-ban tették ártalmatlanná. Az Avala sziklai között, a Kosmaj rengeteiben, öserdőiben jó búvóhelyük volt, de szorgos portyázásokkal sikerült őket végre — *most már a lakosság segédkezése mellett* — elfogni és ártalmatlanná tenni.

A bandamozgalmak (politikai alapon) 1917 tavaszán éledtek fel bolgár területen, innen átcsaptak hozzánk is, ezekről azonban később külön fejezetben számolok be.

Meg akarom még említeni, hogy 1918 végén az általunk megszállott Szerbiában kb. 3500 csendőr (ezek közt elenyésző rész volt azonban csak hivatásos csendőr) teljesített szolgálatot, a szó szoros értelmében vett közbiztonsági szolgálatban.

Ezek a kerületeknél és őrsökön voltak s a fent vázolt közbiztonsági szolgálatot végezték.

A 12 kerületi tabori csendőrparancsnokságnak a következő őrsök voltak alárendelve:

Belgrádi	kerület: 15	örs	
Palánkai	„	17	„
Valjevói	„	21	„
Sabáci	„	26	„ ez volt a leghírhedtebb
Gorni Milanovcai	„	10	„
Kragujeváci	„	22	„
Kruseváci	„	27	„ (a bandák főfészkje).
Uzicei	„	24	„
Cacaki	„	24	„
Mitrovicai	„	18	„ } többnyire mohamedán, részben albán lakosságú, ezek velünk tartottak.
Novipazari	„	22	„
Prijepoljei	„	14	„

Ezek az őrsökön szolgálatot tévő csendőrökön kívül még különböző csendőralakulatok voltak a bandaharcok, politikai mozgalmak leküzdésére, nagyobb portyázásokra stb. Ezekről külön fogok beszámolni.

Egy-egy őrs létszáma 8—25 fő között volt. A *parancsnok mindig*, a helyettese (elvileg) legtöbbször hivatásos csendőraliszt volt, de már a legénység sokszor idősebb népfölkelőkből és néhány pótcsendőrből állt.

Ezzel a legénységgel szemben persze sem tudás, sem fizikai teljesítmény tekintetében nem lehetett azokat a követelményeket támasztani, melyeket a

pedig a meglepett betyárt kanyarítottam le a nyeregből. Mindez csak néhány pillanatig tartott.

— Azt hittem, háttal esik a földre és könnyen elbánnak vele. Rosszul számítottam. A betyár, amint észrevette a támadást, keresztül kapta lábát a ló nyakán. Aztán elém ugorva, átnyalábolt. Acélizmai voltak. Én is tartottam valamit az erőmről. Gyúrtuk, rángattuk egymást, mindhiába. A meglepetés óriási erőt adott a betyárnak. Karomat már-már gyengülni éreztem. Azt hittem, elpusztulok, ha segítséget nem kapok.

— Egy mentőgondolatom támadt. Ha elsüthetem valahogy a betyár övébe dugott pisztolyt, majd csak jön valami segítség.

— A betyár csakhamar átlátta szándékomat, egyúttal azt is, hogy pisztolyát ő maga sem használhatja. Hirtelen mozdulattal egy lépést hátrált. Aztán teljes erejével nekem rontott. Együtt zuhantunk az útmenti árokba. Esés közben én voltam alul, de az utolsó pillanatban a levegőben egy hirtelen mozdulattal föléje kerültem. A betyár feje az árok mentén kiálló határvárához vágódott.

— Más emberfiának az ilyen ütéstől az agyveleje locsosan szét. A betyár csak elájult. S mintha mondani akart volna valamit: ajkai rángatóztak. Aztán alig hallhatóan suttogta: eressen el, csendbiztos úr, mennem kell...

— Két kezét összekötöztém. Aztán megvártam, amíg magához tért. Be akartam kísélni a tanyánkra, de a ló meg se moccan. Se a bízatalás, de még az ütleg se használt neki. Húztuk, noszogattuk, — minden hiába volt. A betyár végre nagyot sóhajtott, majd megszólalt:

— Segítsen fel csendbiztos úr a lovamra. Másképen úgy sem mozdíthatjuk el innen.

— Szó nélkül felsegítettem a megkötözött s még mindig kábult és rogyant betyárt a lovára. Pisztolya nálam volt. Kezei meg voltak kötözve. A kantárszárat rövidre fogtam s így indultam éjjeli tanyánkra. A lovat bezzeg most már nem kellett járásra biztatni. Jött az magától, akár a kezes bárány.

— Amint beértem a ház udvarára, a betyárt lesegítettem a lóról. Aztán egy fatuskóra ültettem, amíg én a házba siettem, hogy legényeim felköltsem. A lovat szabadon hagytam. Tudtam, hogy gazdája nélkül egy tapodtat sem mozdul. De alig értem a ház ajtajához, előbb vad nyeretést, utána meg egy lóriasztó füttyöt hallok... Visszafordultam. Hát uramfia, mit látok. A betyár kötözött kezekkel akkor ugratott át az udvar kerítése fölött. Lovára lapult, mintha rákötözték volna. Aztán eltűnt a lova nyomán fölvert sűrű por ködében.

— Nem telt belé egy perc, én is lovamra kaptam s utána vágtattam. Kemény hajsza kezdődött... A betyár lova gyorsabb volt, mint az enyém, de sokat járhatott. Az enyém jobban bírta az utat. Hosszú hajsza után végre nyomába jutottam. A betyár hátra pillantott. Aztán sarkantyúba kapta a lovat s mint a sebzett szarvas, úgy iramodott tovább. A holdfényes éjszakában hosszú porfelhő kísérte utunkat. A távolság végre csökkenni kezdett közöttünk. Mikor a betyár ezt észrevette, hirtelen kanyarodással a szőlőskertek felé fordult. Nem tudtam, miért teszi. Hiszen itt zsákutcába juthat. De szándékára csakhamar rájöttem. A gyümölcsösök körül léckerítés húzódott mindenütt. Arra vezetett. Mikor a kerítéshez ért, hirtelen megállott s a következő pillanatban mint a nyíl, úgy suhant át fölöttem... Alig egynegyed perc alatt én is a kerítéshez értem. A sar-

háború előtt vagy most követelünk iskolázott csendőreinktől.

Igy például portyázni nem kettesével, hanem rendszeren négyesével, sőt hat-nyolcasával mentek, — igaz, bandákkal is kellett számolniok.

A nyelv kérdése is fontos szerepet játszott, hiszen a benszülött lakosokkal szerbül kellett beszélni, az őrsparancsnokok javarésze magyar, a hivatalos nyelv pedig a német volt.

S mindennek dacára tábori csendőreink ott is beváltak s feladatuknak legtöbbször — dacára a fent említett nehézségeknek — megfelelték.

Mielőtt azonban a közbiztonsági szolgálat különleges részeire (bandák, terep, politikai helyzet, összműködés a bolgárokkal és németekkel) térnék át, röviden vázolni akarom még a szerbiai bírósági eljárás (hadtörvényszék és polgári bíraskodás) szerepét, amennyire ez a csendőrségi szolgálattal összefüggésben volt.

Csendőreinkre nézve hasznos ezt tudni, hogy lássák, miképp itélkeztek a háború alatt ellenséges portyázók és saját egyéneink fölött, akiket az ő feljelentésük juttatott a bíróság kezére.

Alatti adatokat dr. *Apáthy Jenő* akkori százados-hadbíró magyar nyelvű érdekes könyvéből merítettem, ki még a háború alatt írta meg kitünő művét.*)

A katonai bünvádi perrendtartás négyféle eljárást ismert. Az első a béke idején, nemkülönben háborúban a hadrakelt sereg mögötti országrészekben követendő eljárás. A második: eljárás a hadrakelt seregnél. Általános szokás előbbit röviden béke-, utóbbit hadi-

*) *Apáthy Jenő* százados hadbíró: „Az igazságszolgáltatásról a megszállott Szerbiában.” (A cs. és kir. fő kormányzóság engedélyével. 1917.)

eljárásnak nevezni. Mindkét eljárás ismét kétféle lehet, úgymint a rendes és rendkívüli. Rendkívüli eljárás alatt a rögtönítélő eljárás értendő.

Szerbiában működő bíróságaink — mint büntető-bíróságok — a hadrakelt sereg bíróságaival soroltak egy kategóriába és azért reájuk nézve a hadieljárás szabályai voltak irányadók.

Ismeretes, hogy a katonai bünvádi perrendtartásban foglalt békeeljárás a magyar polgári bünvádi eljárással azonos alapelveken épült fel. A vádlói, védői és birói hármasság jogkör élesen szét van választva. Az eljárás szóbeli, főszó a főtárgyaláson volt, a megengedett perorvoslatok is ugyanazok, mint a polgári bünvádi perrendtartásban.

A hadieljárásnak alapja a békeeljárás, mi kitűnik a törvény azon rendelkezéseiből is, hogy ahol kifejezetten másképp nem intézkedik, a békeeljárás szabályait a hadieljárásban is irányadónak jelenti ki. Az eljárás menete azonban bizonyos egyszerűsítések és a határidők megrövidítése által lényegesen gyorsabb volt. A pörben szereplő hadbírák száma a minimumra volt redukálva. Hogy a megsértett jogrend haladéktalanul helyreállítható legyen, a hadieljárás felfüggesztő hatályú perorvoslatot sem ismert. De azért gondoskodtak, hogy úgy az eljárásban, mint az ítéletben előfordulható hibák, felfüggesztő hatályú perorvoslatok nélkül is kiküszöbölhetők voltak. Sőt arról is, hogy az esetleg túlszigorúra szabott ítélet jogerőre emelkedése után is enyhíthető legyen.

A bünvádi üldözés elrendelésére jogosított, röviden illetékes parancsnok jogköre tetemesen bővebb volt, mint a békeeljárásban. Sőt neki még a bünpör mene-

kanyút lovam oldalába nyomtam, de hasztalan... Szilaj nyerítéssel, remegő inakkal torpant vissza.

— Tehetetlen izgalmamban gyorsan célbavettem a betyárt. A lövés elhangzott. Utána csak egy fájdalmas feljajdulás hallatszott. Azután csendes lett minden. A lövés talált. Lovamat a kerítésnél hagytam. Átmásztam a kertbe. Arra a helyre mentem, ahol a golyó a betyárt utolérte. Úgy háromszáz lépésnyire vérvonásokra leltem, de a betyárt nem találtam sehol... Kedvetlenül, fáradtan tértem szállásomra. Az esetről nem szóltam senkinek.

— Másnap már kora reggel útban voltunk Bakony-szentlászló felé. Délben az ottani csendbiztos barátom vendége voltam. Ebéd után, beszélgetés közben, egyszer csak felkiált barátom:

— Tudod-e, mi történt az éjjel? Magunk között szólva, lisztelet, becsület az ilyen magyar betyárnak, mert ha rabol is, de amit megígér, azt állja is, még ha életével is fizet azért.

— Valamit pedzeni kezdtem, de mégis úgy tettem, mintha nem is sejteném, hogy mi történhetett. A látszat kedvéért nagy kíváncsian közbevettem:

— Csak nem a zirci apát haramiáját fogtad el? Magam is öt kajtatam...

— Alkalmasint az volt, — bölintott felém — no, de hadd folytatom.

— Néhány nap előtt legényeim elfogtak egy betyárt. Hárman is fogták. Beszélni akart velem négyszemközt... Elkanyarítottam hát a teremburáját, hogy mit akar?

— Vallani akarok, csendbiztos úr, szívem szerint...

— Ismertem a fiút, — mondta kollégám. Jó házból való gyerek. Négy esztendő előtt leütötte a mostohaapját, mikor édesanyját kegyetlenül verte.

— Hát miért tetted? — ripakodtam rá.

— Gyalu Agnest szerettem. A mostohám meg haragosa volt a leány apjának. Anyám védelmezte Agnest. Mostohám gyalázta... Aztán nekiesett anyámnak és ütötte, verte a szegényt, ahogyan birta. Erre már felfortyant a vérem és megcsaptam, hogy behohótt... Menekülnöm kellett, hogy börtönbe ne kerüljek. Most meg hirül hozták, hogy édesanyám halálán van. Látni szeretne utoljára... Eresszen el, csendbiztos úr. Úgy irgalmazzon nekem az a mennybéli Úristen, mint ahogy visszatérek. Nincs már kiért élnem. Ágnes is már asszony lett...

— Megszántam a szegény fiút. Még csak a puskáját sem vettem el. Tudtam, hogy a légynek sem árt vele. Biztam ígéretében.

— Ma kora hajnalban egyik legényem jelentette, hogy a laktanya udvarára beugratott a betyár. Alighogy beért, lefordult lováról. Utána lova is összeroskadott. Kimentem a betyárhoz. Ott feküdt lova mellett a földön. Atlőtt vállából még szivárgott a vére. Valaki meglötte... Üvegesedő szemét rámvetette s csak ennyit szolt:

— Meghótt édesanyám. Temettessen melléje. Isten áldja. Utolsó szavát a száján kiömlő vér beléfojtotta...

— Az öreg csendbiztos arcára rajzolt kemény vonások beszéde végén eltűnedezték. Helyén a vissza nem térő időket sirató keserű érzés borongott. Szótlanul gondoltunk vissza a régi jó időkre, amikor még a betyárnak is volt becsülete.

tére is befolyása volt. A kiterjesztett jogkörrel szemben azonban az illetékes parancsnoknak a felfüggesztő hatályú perorvoslatok hiányának ellensúlyozása végett különösen fontos kötelességei voltak.*)

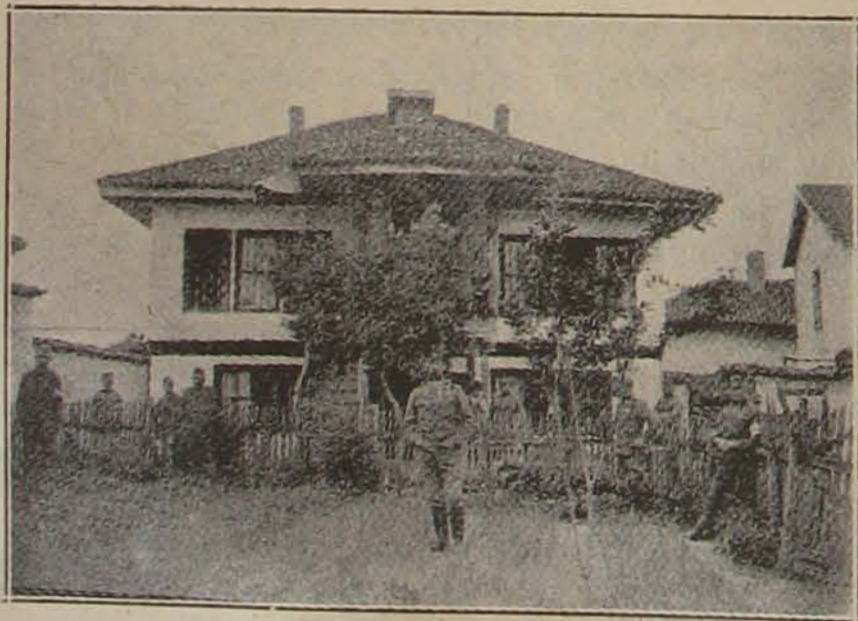
A beérkező feljelentések fölött, a bíróság vezető-

A Crna Venica-i csendőrörs laktanyája. Az őrsöket megbízható, velünk tartó albán mohamedán a katolikusok inkább az olaszokhoz szítottak) önkéntes vezetőkkel (fehér fez) erősítették meg.

jének — mint igazságügyi előadónak — javaslata alapján, az illetékes parancsnok döntött. Elrendelte, vajjon a feljelentés félretétesség-e, ha a bűnvádi üldözés megindítására alap egyáltalában nem volt, avagy ha volt is, de nézete szerint a feljelentett cselekményt fegyelmi (rendőrbírói) úton is meg lehetett torolni. Ha a feljelentés vagy az eset homályos és kétséges volt, hogy a bűnvádi üldözés megindítására volt-e kellő alap, úgy az illetékes parancsnok előbb előzetes megállapításokat eszközölhetett és elhatározását ezek eredményétől tehetette függővé. Ha ellenben már a feljelentésből kiviláglott, hogy valakit egy, büntetőbírói úton, hivatalból üldözendő cselekmény gyanúja nyomatékosan terhelt, úgy az illetékes pa-

*) Szerbiában az illetékes parancsnok jogait polgári egyének felett korlátozás nélkül, katonai egyének felett alezredesi rangig bezárólag a kerületi parancsnokok gyakorolták, azon katonai egyének bűnügyeiben, kik az említett parancsnokok egyikének sincsenek alárendelve, a katonai főkormányzó. Ezredesek és hasonlításu más katonai egyének felett az illetékes parancsnok jogai a hadsereg főparancsnokát illetik meg.

Vucitrn-i csendőrörs laktanyája. Az előtérben az őrs. parancsnok áll.

rancsnok köteles volt intézkedni a bűnvádi eljárás megindítása iránt. A katonai büntető törvénykönyv szerint csak magánindítványra üldözendő cselekmény miatt csak magánindítvány előterjesztése esetén volt megindítható az eljárás.

A bűnvádi eljárás a nyomozó eljárás, közvetlen vádemelés vagy rögtönítelő eljárás elrendelésével vette kezdetét. Előbbi két intézkedéssel a rendes, utóbbival a rendkívüli eljárás indult meg. Vétségek mindig rendes eljárás alá tartoztak. Büntettek ellenben csak akkor, ha az illető büntetettre nézve a rögtönítelő eljárás kihirdetve nem volt. Ellenkező esetben pedig, ha a különbeni törvényes kívánalmak is fenforogtak, az illetékes parancsnok a rögtönítelő eljárást rendelte el.

A rendes eljárást az illetékes parancsnok írásbeli paranccsal rendelte el, melyben úgy a terheltet, mint a terhére rótt bűncselekményt pontosan meg kellett jelölni. Ugyanebben a paranccban az illetékes parancsnok névszerint jelölte ki azt a hadbíró, aki mint nyomozásvezető a nyomozó eljárást keresztül fogja vinni. Közvetlen vádemelés esetén megnevezte, kit biz meg a vádnak a főtárgyaláson való képviselőjével. Nyomozásvezetőül és a vád képviselőjévé, ha kellő számú hadbíró rendelkezésre nem állt, katonai állományú tiszt is kirendelhető volt. Az illetékes parancsnok külön megeskette.

(Folytatjuk.)

A Névtelen Hős emlékének leleplezési ünnepségéről.

A több, mint egy évtizede tartó nagy nemzeti gyász a képzelet szárnyán repülve bejárt messzi országokat, túl a Kárpátok bércein, túl az Aldunán és összeszedte ötszáz-ezer magyar hős porladozó csontmaradványait. A nemzeti gyász bűvös képzelete megnyitotta a volhiniai mocsarak, a doberdói sziklák, az albán fensík tömegsírijait és hazahozta azokat, akik mindent odaadtak, amit adhattak a Hazáért: az életüket. Érezzük, hogy sokkal tartozunk nekik. A szent kegyelet képzeletszárnyán elhoztuk hát őket haza, közénk és itt készítettünk nekik nyughelyet egy fehér kölap alatt. A hősök napján, május utolsó vasárnapján ez előtt a téglalakú fehér kölap előtt vonult fel a nemzet, hogy a nagy tartozásnak egy részét kegyelettel lerója.

Csak egy részét!

Mert még vannak kötelességeink velük szemben. Nagybányai vitéz Horthy Miklós, Magyarország kormányzója, amikor a magasztos pillanat előidézte mély megilletődéssel koszorúját a Névtelen Magyar Hős emlékkövére helyezte, mondotta: »Névtelen Magyar Hős! Tudni fogom a kötelességemet!«

Ezeket a szavakat, melyeket a Kormányzónk mondott, magában ismételnie kell minden magyarnak Innen és Túl a trianoni határokon.

»Tudni fogjuk kötelességünket!«

*

Vasárnap reggel.

Hét-, fél nyolc körül jár az idő.

Az Oktogon-téri kávéházak pincérei a szokottnál mintha szaporábban szedegetnék lábaikat. Sűrűbben szalad-

Képek a Névtelen Hős emlékének leleplezéséről: Kormányzó úr Öfőméltósága nejevel s tőlük a képen balra József kir. herceg nejevel a dísztribünön állva hallgatják a Himnuszt.

gálnak a terraszok egyik végéből a másikba. Mintha több lenne a vendég, mint máskor ebben az időtájban, — ilyen korán. A vendégek között sok az idegen arcú és egyenruhás egyén. A beavatatlanok között a főpincér az első, aki tudja, hogy »valami készül«. A terrasz egyik asztalához két csendőrtiszt ül le, az egyik tábori díszben, tollas kalapban, a másik valami vázlatot tanulmányoz... Khakira festett katonautók szaladnak a Városliget felé... Zrinyi-sisakos rendőrök gyülekeznek... Itt is, ott is nemzetiszínű lobogókat húznak a házakra... Már nemcsak a főpincér tudja, egymásnak mondogatják az emberek: »Katonai parádé lesz!«

Dobpergés!...

Megcsattannak a cintányérok... Belepuffog a nagydob: »...har-minc-ket-tes baka vagyok én, kék pa-rolí mosolyog a bluzom tete-jén...«

Fehérbe öltözött stramm kis leventék. A zenekarban egynéhány egészen pöttömnyi kis emberke, a helikonok, a kacskaringós nagy rézkürtök a térdüket verik. Megduzzadt kerek arccal, vígan fujják: »...nin-csen -sar-zsim,

de hol-napra lesz, kapitány úr galléromra csillagokat tesz...« A zene mögött feszesen, büszkén lépegetnek a fiúk s így ezekben a habfehér magyar címeres ingekben semmi sem emlékeztet azokra az alteregóikra, kik, mielőtt a leventeintézmény életbe lépett, testükön szurtos ruhában, ajkaikon ízetlen kamasztréfákkal körülállták vasárnap dél-előttönként a templom, még gyakrabban a kocsmá falait.

Mily szépek, milyen jól néznek ki! — mondja a főpincér. — No, megjárja, egész jól festenek, — mondja a mogorva, mindent kritizáló törzsvendég. Már csomókban állnak a járókelők, sőt az egyik süteménykidördő is leállította a triciklijét... »Lesz, ami lesz, legfeljebb megver a mester!«

A kalapos csendőrőrnagy gyors egymásutánban háromszor veszi elő az óráját.

»Most már lassan itt kellene lenniök«, — mondja a mellette ülő századosnak. Abban a pillanatban trombitaszó hangja hallatszik s a Teréz-körút felől felbukkan egy világos pej, rajta egy csendőrszázados, mögötte a naptól barnás-feketére égett arcú száz fiatal próbacsendő.

A csendőr gyalogszázad!

Szellő szalad velük szembe, port nem kavart, mert az út tisztára söpört és felöntözött, de felborzolja száz csendőrkalapon a zöldes fényben játszó kakastollat. Pompás látvány! »Csendőrök!« »Nézze!« »Látja!?« »Nézzék, mennyi csendőr!« — mondják egymásnak az emberek.

A csendőr mindig látványosság Budapesten. Egy járőr

Petőfi Sándor a szabadság, az égő szerelem, az ifjú szenvedély és a végtelen rónák dalnoka. Verseiben a magyarság forró hazafisága lüktet és a szép Magyarország gazdag színei reszketnek.

(Tissot francia író, 1768—1854.)

Képek a Névtelen Hős emlékének leleplezéséről: Kormányzó Úr Öfőméltósága az emlékkő előtt elhaladó díszmenetet szemléli.

is. Így zárt osztagban különösen. Katonát, rendőrt, leventét, cserkészt látnak. Csendőrt csak ritkán. A kávészürcsölő a felemelt kávéscsészével félúton megáll és tágranyilt szemekkel nézi a csendőröket. Az ujságok közé betemetkezett »ujsághiéna« is felfigyel és nem kiált rá a főpincérre, aki a kedvező alkalmat felhasználva, a vendég körül felhalmozott nyolc napilap közül hármát elemel. A csendőrgyalogszázad az első, mely a csapatok közül az Andrássey-úton kijelölt felállítási helyére érkezik.

Az Andrássey-úton már végig áll a rendőrkordon s ahogy a csendőrszázad elfoglalja helyét, megkezdődik a főváros különböző részeiből a csapatok felvonulása.

*

Ahol az Andrássey-út a Városligetbe torkollik, a királyszobrok árkádjai előtt hatalmas alkotás, egy lebilincselően szép emlékmű emelkedik: Arpád fejedelem a hét vezérrel. A Haza ezredéves fennállására emelt emlékmű előtt: *A Hősök Emlékköve.*

*

Tíz óra.

Az emlékmű közelében felállított tribünök már zsúfolásig megteltek. Külföldi diplomaták díszruhában, a magyar küldöttségek tagjai részint díszmagyarban, részint fekete ünnepi öltözetben. *József* királyi herceg huszártábornoki díszben érkezik, fehér díszmentében, *Bethlen* miniszterelnök fekete díszmagyart visel, dolmányán az elsőosztályú nagykereszt szalagja, oldalán a Bethlen-kard, lábán arany-sarkantyús csizma. Az egyházi előkelőségek lila és bíbor

palástokban, teljes papi díszben. Pompás díszmagyarok, régi és a nemzeti hadseregbeli tábornoki uniformisok, aranydiszítésű menték, dolmányok csillognak mindenfelé. Teljes számban együtt van már a csendőr tisztikar is, kik *Schill Ferenc* tábornokot, a csendőrség felügyelőjét veszik körül. Különös érdeklődést keltenek a külföldi tisztek, kik az Európa tiszti vívóbajnokságokra érkeztek Budapestre s most az ünnepségen saját hadseregük egyenruhájában vesznek részt.

A Névtelen Hős sirja mellett jobbról is, balról is daliás természetű, szoborrá merevedett palotaörök és alabárdosok állnak díszőrséget. A kordonon kívül ember ember hátán. Egy tüt is nehéz lenne a földre ejteni. A környező paloták ablakaiban, erkélyein, a háztetőkön, fákon mint nehéz szőlőfürtök csüngnek az embercsomok.

A Névtelen Hős fehér kölapjáról egy kifaragott sima kereszt fogja meg az izgalomban várakozók szívét.

A kereszt!...

...viseljük már tíz év óta.

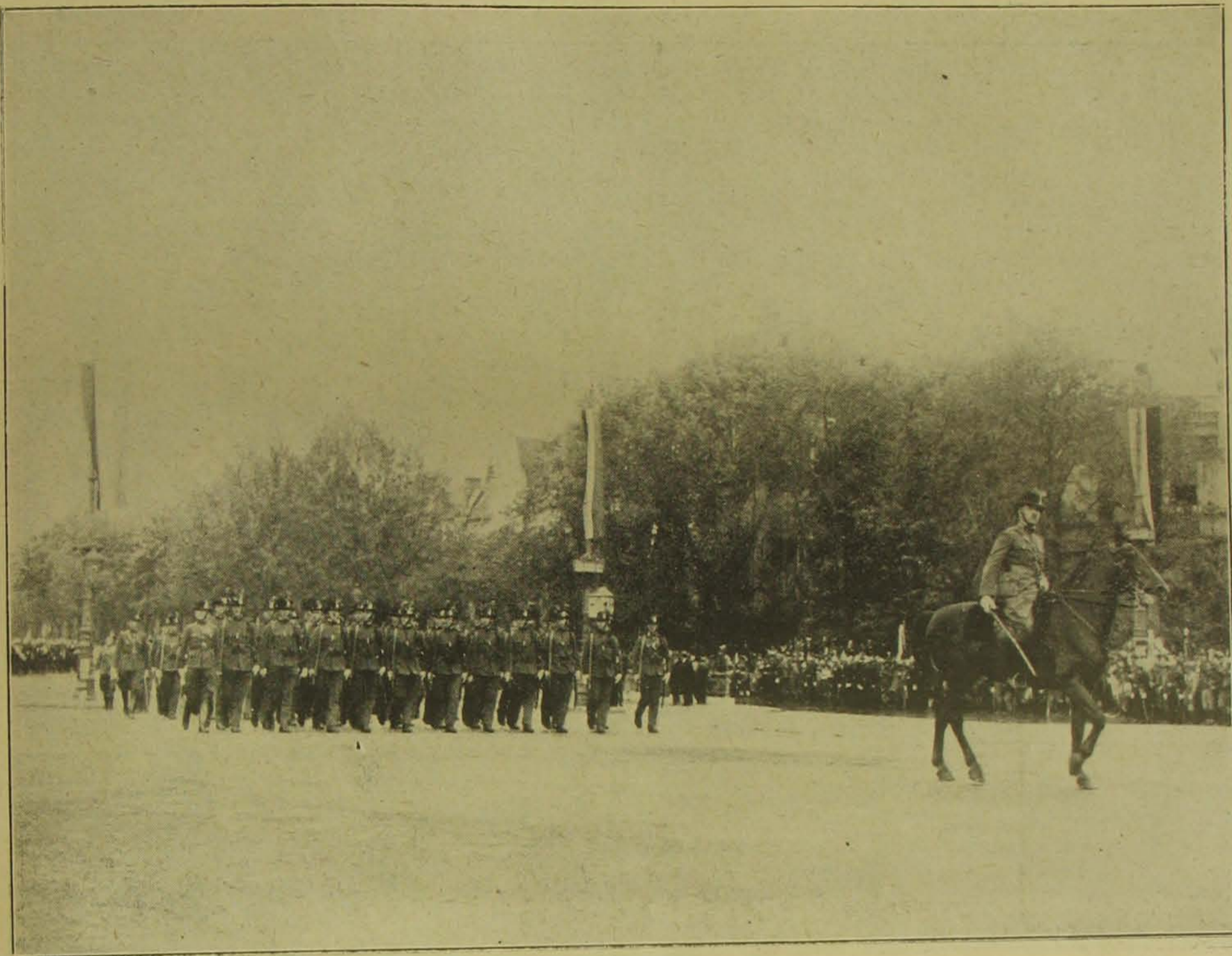
...és egyszer mégis csak elérkezünk a kálvária utolsó stációjához és éppen úgy, mint Annál, Aki először vitte görnyedt háttal, roskadozó inakkal a keresztet, nálunk is el kell következni a

...Feltámadásnak!

*

Fél tizenegy.

Felharsan a kürt. Áhítatos csend. Feszült várakozás. A Kormányzó Úr Öfőméltósága megérkezik.

Képek a Névtelen Hős emlékének leleplezéséről: A gyalog csendőrszázad díszmenete vitéz Demény Elemér százados parancsnoksága alatt

Az 1. honvéd gyalogezred zenekarának basszuskürtjeiből felbúg az »Isten áldd meg a magyart« és a tizezrek fejről leröppen a kalap. Az idegenek páholyában német, bolgár, olasz, lengyel és más nemzetiségű tisztek emelik kezeiket tisztelgésre...

A Kormányzó Úr Öfömlétsége elfoglalja helyét a díszpáholyban s ugyanakkor feltűnik gróf Bethlen István miniszterelnök alakja a szónoki emelvényen.

A beszédét többször zúgó taps, sűrű »úgy van!«... »Nem! Nem! Soha!« szakítja félbe. Ezt a beszédet az összes napilapok teljes terjedelmében közölték, ezért a Csendőrségi Lapokban csak egy-két mondatot óhajtanék ebből a beszédből idézni. Nem árt, ha jól meghallják Párisban, Genfben is.

»...ez az emlék tőlünk, az élöktől, számonkéri azt, amiért ök az életüket áldozták s mi mindaddig, amíg nekik erről számot adni nem tudunk, ünnepnapot ülnünk nem lehet«. Ötszázezer magyar hősnek apothéozisa alkal-mából, a holtak és egy élő nemzet nevében a maj-dan eljövendő igazságosabb bíró lelkiismeretéhez apellálunk tehát, mert mi megvizsgáltuk lelkiismeretünket és amíg egy magyar él e földön, a meghozott ítéletre csak egy válaszunk lehet, az: hogy azt igazságosnak nem fogad-hatjuk el. Nem! Nem! Soha!«

A miniszterelnök beszéde közben egy fenséges pillanat következik. Amikor két díszruhás hajdú az elesett Hősök Emlékkövét betakaró nemzeti zászlót eltávolítja, a félkör-ben álló vitézek küldöttségének tagjai meghajtják a volt ezredek megmentett zászlóit, azokat a zászlókat, melyeket

golyó tépett, szaggatott, a legtöbbjét csaknem ronggyá, de amelyekre nem ejtett parányi foltot sem a — bectelenség.

A Gellérthegyen ágyúlövések dördülnek, Budapest összes templomaiban megkondulnak a harangok.

Dr. Sipöcz Jenő polgármester nagyhatású beszéd kíséretében átveszi a nagy háborúban elesett Hősök Emlékkövét, valamint a Haza ezeréves fennállására emelt Ezredéves emlékművet a főváros gondozásába.

A Kormányzó Úr lép most elő szárnysegéde kíséretében s leteszi koszorúját a Névtelen Hős emlékkövére.

»...tudni fogom a kötelességemet!« — hangzanak messzire harsányan a szavak.

A zúgó éljenzés még tart, mikor sorra jönnek koszorúkkal a pápai nuncius, József királyi herceg, tábornagy, gróf Bethlen István a m. kir. kormány, báró Wlassics Gyula a magyar felsőház elnöke a felsőház, Almássy László a képviselőház elnöke a képviselőház, bulcsi vitéz Jánky Kocsárd lovassági tábornok, a honvédség főparancsnoka a m. kir. honvédség, dr. Sipöcz Jenő polgármester Budapest székes-főváros törvényhatósága, dr. Agoraszló Tivadar Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye alispánja Magyarország összes vármegyei törvényhatóságainak nevében.

Utánuk külföldi katonai küldöttségek sorakoznak fel tölgy- és cserfalomb koszorúkkal kezeikben, a koszorúkon az illető állam körülcsavart nemzetiszínű szalagja. Oxilia alezredes, az olasz követség katonai attaséja, mint leg-idősebb, a budapesti követségek katonai attaséinak nevében helyezte el koszorúját, azután Blomberg tábornok a német,

Képek a Névtelen Hős emlékének leleplezéséről: A díszmenethez felvonuló lovas csendőrszázad Húber Ferenc őrnagy parancsnoksága alatt.

Wasilieff főhadnagy a bolgár, Direlli tábornok pedig az olasz hadsereg nevében. Meleg köszöntéssel fogadta a közönség a volt fegyvertársak kegyeletes tisztelgését, amikor pedig Direlli tábornok két festői egyenruhájú bersaglieri tiszt kíséretében az olasz hadsereg koszorúját helyezte az Emlékköre, olyan evvivázás tört ki, mintha az ünnepség valahol Itáliában ment volna végbe.

*

Amíg a koszorúk elhelyezése tartott, a Kormányzó Úr Öföméltósága lóra szállva, az Andrassy-út elején a kivonult csapatok élére állt és megkezdődött egy olyan impozáns katonai díszfelvonulás, amely felejthetetlen marad minden résztvevő, de különösen azon idegenek előtt, akik azt részint lelkes örömmel, részint vegyes érzelmekkel, de valamenynyien csodálkozásnak és elismerésnek hangosan kifejezést adva, szemlélték végig.

*

A zene pattogó indulójára hófehér arabs telivéren feltűnik a kormányzó úr daliás alakja. Testét tábori zöld egyenruha fedi, mellét elborítják a kitüntetések... A Névtelen Hős sírja elé érkezve, tisztelgésre villan a kardja kezében, a nézőknek megilletődéstől összeszorult torkából felhangzik: »Éljen a Kormányzó! Éljen Horthy!«

A Kormányzó mögött hat lépéssel sötét pejlóvon szárnysegéde, vitéz Somkuthy tábornok, a katonai iroda főnöke, bulcsi vitéz Jánky Kocsárd lovassági tábornok, a honvédség főparancsnoka és a teljes törzskar díszkisérete, melyet egy osztag lovastestőr zár be. A Hősök Emlékköve előtt tisz-

telegve elhaladva, a kormányzó sarkantyúba kapja lovát, kíséretével együtt vágóban körül lovagolja az Emlékművet és annak baloldalán elhelyezkedve nézi végig a csapatok felvonulását.

A csapatok díszmenetét a Ludovikás-századok nyitják meg. Friss tölgyfalevél díszíti az acélsisakokat, az acélsisakok sötétbarna földszíne élesen emeli ki a többnyire beretvát még nem ismerő fiatal arcokat.

»Az Aksok! Az Aksok! — Éljen! Éljen!

... aztán az egyesek. A zene a Rákóczi-indulót játssza. A századok oszlopban jönnek. Keményen döng a lépés, az arcok mereven jobbra, egy pontra irányítva.

... a Fehér Kölapra!

Több mint negyedóraig tart, amíg az 1. honvéd gyalogezred elvonul. Pillanatra elhallgat a zene. Nagyobb térköz marad az egyesek utolsó osztága után és egy másik zenekar dobjai kezdenek peregni.

A kettesek jönnek...

Tovább döng a lépés...

A közönség önfeledten, elmerülve néz...

... észre sem veszi, hogy az eső elered. Szerencsére észbe kap az eső. Itt nem szabad ünneprontónak lenni s az eső — dacára a fenyegető nehéz felhőknek — eláll.

Elvonul a 2. gyalogezred is és tüzekek következnek sorra. Az ágyúk alatt dübörög az aszfalt, a zöld hajtókát felváltja a piros. A közönség nem bír betelni. A jelenlévő idegen tiszték is előre nyújtott nyakkal, izgalomtól pirult arccal nézik a felvonuló oszlopokat.

A huszárosztály!...

Éljenek a huszárok!

Vámörség... Folyamörség, azután...

...nem látni még, hogy kik jönnek, de az előre felhangzó taps és éljenzés sejtetni engedi, hogy a csendőrök!

Az esztergomi és tatai tanalosztályok próbacsendőrei derekasan kivették részüket a nemrégiben lezajlott távgyalogló versenyen. A díszszázad is az esztergomi- és tataiakból áll. Mintha kihúzott drótzsinór tartaná egy egyenes vonalban a szakaszokat... Keményen vetődnek jobbra a fejek... Pompás rendben menetel el a csendőrszázad az Emlékmű előtt, disztlépésük alatt egyetlen ütemre csattan a föld... Az emberek utánuk néznek még akkor is, amikor az Emlékmű előtt elhaladva, az elvonulási irányban lekanyarodnak.

Sötétruhás rendőrosztagok jönnek a csendőr gyalogszázad után, az erős, szép szál emberekből álló sötétkek csapat nagyszerűen emelkedik ki a tarka színpompából. Amikor pedig *Huber Ferenc* őrnagy vezetése alatt feltűnik a csendőr lovasszázad, a közönség tetszésnyilvánítása a tetőfokát éri el. Amitől titokban tartani lehetett, hogy a falu csendjéhez hozzászólt csendőrlovak a zenére és a szokatlan, mozgalmas környezetben nyugtalankodni fognak, — nem következett be. Nyugodtan, a legszebb, legtökéletesebb rendben csattogtak el a patkók az aszfalton.

Szünni nem akaró tápsra ütődnek a tenyerek, a taps és éljenzés elnyeli a zene hangját. Jaj, de szépek, milyen szépek — mondják egymásnak az emberek... S a lovas csendőrszázad hazaviszi magával, Ceglédre az egyöntetű megállapítást, hogy: »A csendőr lovasszázad a színpompás koszorú legszebb bokkrétája volt!«

Ugyancsak impozáns látványt nyújtott a díszruhás és díszszerszámos lovasrendőrök felvonulása, kiket a csendőrlovasszázadról nálunk is igen jól ismert *Kolláth* főfelügyelő vezetett.

*

...elhalkul azután az utolsó rendőrlovak csattogása is. A »Hiszekegy« hangjai mellett kiürül lassan a térség.

Osztrák közbiztonság Magyarországon a múlt század közepén.

**A Hadtörténelmi Levéltár iratanyagának felhasználásával
írta: báti BERKÓ ISTVÁN ezredes.**

Az 1848—49. évi magyar függetlenségi harc leverése után Magyarországon felállított császári zsandárságnak egyik legfőbb gondja az volt, hogy a hazafias megnyilatkozásokra figyeljen és lehetetlenné tegyen minden olyan ténykedést, amely az elnyomó hatalom ellen tüntetésekre, sőt zavargásokra vezethetne. Túlzott volt az aggodalom; hiszen mindenféle fegyvert beszédtek és mindenféle csoportosulást megakadályoztak; amellet az 1848—49. évi szabadságmozgalom vezető férfiai vagy lehetetlenné voltak téve, vagy pedig külföldre menekültek. Aki pedig az említett években számbavehető szerepet játszott és az országban bujdosott, annak már csak a maga jól felfogott érdekében is ajánlatos volt, ha csendes marad. Hiszen abban az időben nagyon könnyen osztogatták a kötelet vagy a vasban töltendő 10—15 év várfogságot. De bár el volt nyomva mindennemű hazafias megnyilatkozás, a rend és csend hivatott őrzői, a zsandárok, mégis nagyon felfigyeltek mindenre, amit bármiképen vonatkozásba lehetett hozni a hazafias érzéssel. Észleleteiket

szorgalmasan jelentették előljáró parancsnokságaiknak és sokszor bizony olyan lényegtelen dolgokat is felsoroltak, amit egyébiránt talán észre sem kellett volna venni. De hát a zsandárok fegyelmezettek és lelkiismeretesek voltak s ők csak a kötelességet ismerték, amely mindenféle csekélység bejelentését is megkövetelte tőlük.

És bár a magyaroknak bosszúságot okozott, hogy holmi csekélységek miatt is folyton zaklatják őket, a hatalom rendfenntartó szerveinek mégis csak ki kellett terjeszkedni mindenre, még egészen lényegtelennek látszó dolgokra is, ha valóban elejét akarták venni annak, hogy az ország még egyszer lángba boruljon. Csak természetes, hogy a nép csak azért is tüntetett itt-ott, mert az tilos volt; ez már emberi tulajdonság.

A cs. kir. csendőrségnek a hazafias tüntetésekről és megnyilvánulásokról 1851-ben beterjesztett jelentéseiből látsunk néhány példát:

Kassán az egyik éjszaka »Éljen Kossuth!« kiáltások hangzottak az utcán. A csendőrség azonnal nyomozni kezdett és kivizsgálta ezt a rettenetes esetet. Néhány fiatalember kissé többet ivott és nagy felbuzdulásukban az utcán Kossuthot éltették, akinek pedig még a nevét sem volt szabad kiejteni abban az időben. A kassai katonai parancsnok, aki alá a csendőrség is rendelve volt, nem mulasztotta el ezzel az esettel kapcsolatban egyben azt is jelenteni, hogy a csendőr az egész napi portyázás után alig van abban a helyzetben, hogy az egész éjjelt átvirassza s ezért az ilyen és hasonló esetekben való eljárás céljából a városi rendőrség létszámának emelését és jobb fizetésben való részesítését ajánlotta.

A kassai katonai parancsnoksághoz ugyanabban az időben érkezett jelentés az eperjesi állomásparancsnokságtól, amely a közönség hazafias érzésének egyik megnyilatkozásáról számolt be. A kassai 5. csendőrezred parancsnoksága ugyanis elrendelte, hogy egyöntetűség végett az összes csendőrlaktanyákra kékeszürke táblát kell helyezni, amelyen fekete betűkkel legyen felírva: »K. k. Gens d'armerie«. Az eperjesi csendőr szakaszparancsnok, egy jó magyar nevű hadnagy, levétette tehát az addig használatos fekete-sárga táblát és zászlót és helyükbe az új táblát tétette. Egyesek nem ismervén az említett rendeletet, azt hitték és híresztelték, hogy a hadnagy ezt hazafiasságból tette. Az ókonzervatív magyar párt pedig azt következtette az újtásból, hogy a kormány kezd hajlani a magyar kívánságok felé és belátja, hogy az egységes Ausztria gondolata milyen lehetetlenség. Lényegtelen dolog bár, de jellemző az akkori viszonyokra és arra, hogy ilyen csekélység miatt külön jelentést írtak, sőt a jelentést tevő őrnagy úr még azzal is megtoldotta, hogy a magyarok következtetése milyen »ostoba«; ajánlotta azonban, hogy az összes közhivatalok a császári sással diszítessenek.

Ebből az esetből látszik, hogy milyen bölcsen előre látó volt az 5. csendőrezred parancsnoka, amikor a szürke táblákat elrendelte, mert nem akarta a magyar közönséget a fekete-sárga színekkel hiába ingerelni és elriasztani a csendőrségtől, amely iránt a népnek inkább bizalommal

Az 1848—49-iki szabadságharc alatt még igen sokszor tömör ágyúgolyóval lőtt a tüzéség. A kilőtt golyót azonban újból lehetett használni. A lelkes magyar nép egy-egy csata után összeszedte ezeket és átadta a honvédseregnek, aminek következtében sűrűn előfordult, hogy a császáriakra az ő saját golyóikkal tüzeltek a magyar útegek. A császári hadsereg főparancsnokság tehát jónak látta az alábbi hirdetmény kibocsátását: »Kik az ellövött golyókat összeszedve, az insurgensek kezeibe juttatják, rögtönítélési eljárás alá vonatnak. A kilőtt golyók beadandók a tüzerparancsnokságoknak, s ezekért 5—60 krajcár ezüstpénz fizettetik. (Egy 60 fontos bombáért 60 krajcár.)

kellett viseltetni. De viszont ez a higgadt és okos mérlegelés távol állott az eperjesi állomásparancsnoktól, aki a kétféjű sassal fölöslegesen akarta izgatni a kedélyeket.

De ha már nem is bosszantották a magyarokat a fekete-sárgával, viszont azt sem engedték, hogy a magyar nemzeti színekkel tartsák ébren a hazafias lelkiületet. Az 5. csendőrezred parancsnoksága eszerint szükségesnek látta annak bejelentését, hogy a munkácsi református templomban a padok piros-fehér-zöldre vannak festve és hogy ott politikai tüntetések is fordulnak elő. Bejelentette továbbá, hogy az ottani magyar nevű kerületi biztos, vagyis megyefőnök, háza előtt két nemzetiszínű oszlop áll még most is, holott éppen a kerületi biztosnak kellene ez ellen elsősorban fellépni. De arra viszont nem gondolt a csendőr ezredparancsnok, hogy a kerületi biztos valószínűleg megitta volna a levét, ha azokat az oszlopokat az ő kezdeményezésére távolítják el.

A katonai és csendőr parancsnokságok tudták, hogy a magyarok az év egyes nevezetesebb napjait felhasználják egy kis hazafias megnyilatkozásra. Ilyen nap volt például augusztus 25-én Lajos-nap, Kossuth névnapja. Ilyenkor nagy éberségre volt szükség. A kassai katonai kerületi parancsnokság az eperjesi Lajos-napot írta le jelentésében. Az ottani egyik vendéglő kertjében augusztus 24-én ünnepélyt akartak rendezni, amelyet nem jelentettek be előre. A csendőrség azonban tudomást szerzett erről és a szakaszparancsnok, t. i. az a hadnagy, akiről fentebb a fekete-sárga táblák levételével kapcsolatban már szövegtünk, este 9 órakor két csendőrrel kémlelni ment a nevezett kert közelébe, amely a városon kívül feküdt. A közeli házak ablakai ki voltak világítva, a vendéglőkert virágdiszben pompázott, a zene játszott és »Éljen!« kiáltások harsantak fel. Erre a hadnagy kihivatta a kertbe a cs. kir. kerületi biztost, a csendőrszakaszt pedig készenlétbe helyezte.

A hadnagy távolról figyelt, azonban a cigányok észrevették és erre német dalokat kezdtek játszani. A hadnagy látván, hogy a huncut romák leleplezték, nem akart továbbra is nevetséges maradni, a vendéglőshöz ment tehát, aki persze nem dicsekedett azzal, miszerint Kossuthot ünneplik, hanem azt mondta, hogy egy elkésett Anna-napi vigalom ez, amelyet az ő felesége ünneplésére rendeznek és amelyre a városparancsnokságtól engedélyt kapott. Amikor a hadnagy távozott, a virágdiszt már levették és a házak kivilágítása is megszűnt. Még az egészen együgyű ember is beláthatja, — állapítja meg a jelentés — hogy Kossuth Lajos névnapjának előestéjén nem Anna-napot akartak tartani és a vendéglős csak azért nem jelentette be a csendőrségnek, mert nem akarta, hogy zavarják.

A másik dátum március 15-ike volt. Erről is akadt jelteni való. Magyar nevű uradalmi ügyész küldötte be a csendőr szárnyparancsnoknak és pedig szóról-szóra a következőleg: »E folyó 1851-ik év Március 15-én, mint a forradalmat örömmel és segédkezet nyújtásával fogadott egyének emlékezetes napján, az itt Egerbe létező Bunboféle Czigány banda kíséretébe nagy számu Uri nép jelent meg P. Gy. forradalmi megyei tisztviselő, most megyei tisztviselő pincéjében. Énekelték Petőfi munkáiból »Nem kell zsarnok király« dalt, azután Sz. J. hites ügyvéd beszéddel lázított.«

Azért jelentette ezt a lángoló lelkű hazafi a csendőrszázadosnak, mert ilyes dolgot más helyre feljelenteni veszélyes volna, de kihez is? »A hevesmegyei főnök szóval és tettel pártolja az ilyen ügyeket, a főispán mindig csendes hangulatról jelent, a főszolgabírónak és a megyei tisztviselőknak jelentsen vagy a városi előljáróságnak, kik álmukban sem tudják mi a Policzia, hol és mely üdőkbe kellene a felügyelés — ilyen helyen több kárt és nem hasznot ten-

nék a feljelentéssel.« Megjegyzendő, hogy az eredeti szövegben a nevek egészen ki voltak írva. Jó dolguk volt a zsandároknak, hogy még a született, tanult magyar emberek között is ilyen pompás segédkezet találtak.

Selmecebányán sem Kossuth éltetésével, sem nemzeti-színű oszlopokkal nem tüntettek a császári hatalom ellen, hanem sokkal keresetlenebb módon adtak kifejezést ellenszenvüknek; tudniillik — az 5. csendőrezred jelentése szerint — egy tűzvész alkalmával, amidőn a csendőrök a népet vízhozásra és a tűz oltására serkentették, azt kiabálták: »Oltsanak a császári kuttyák maguk«. Amellett a tűzoltófelszerelés is olyan elhanyagolt állapotban volt a városban, hogy még a víztömlőket is a szomszédos Bélabányáról kellett rekvirálni.

De még ha nem tüntetett, nem ünnepelt, nem kiabált és nem csufondároskodott is valaki, még néma visszavonultságában is veszedelmesnek tartották a cs. és kir. rend és csend apostolai. Hont- és Nógrádmegyékben a kormánybiztos azt a megfigyelést tette, hogy az intelligencia határozottan ellenkezik a kormány rendelkezéseivel és »Kör«-ökbe tömörül, noha a kormány mindenféle egyesületet betiltott. A csendőrszázados, akinek egyébiránt jóhangzású magyar neve volt és aki kissé tájékozottabb s józanabb ember lévén, mint a közönség gondolkozásmódja után való szimatolásnak kormánybiztosi szerepet betöltő merész bajnoka, azt mondta, hogy az intelligencia ezeket az összejöveteleket kártyajáték és vadászszennvedély kielégítése végett rendezi és így a kormánybiztos jelentése túlzott. A későbbi események igazolták, hogy a csendőrszázadosnak volt igaza és a kormánybiztos árulkodása csak bosszúból történt, mert az úri közönség nem vette be őt, a közismert svarzgelbet, ezekben a kártyázó és vadászörökbe.

Az ilyen »svarzgelb« urakkal való elbánásnak eléggé szembeszökő példája volt a pozsonyi csendőrosztály következő jelentése:

Liptószentmiklóson a »Fekete sas« vendéglőben az úri osztály több tagja névnapot ünnepelt. Köztük volt Sz. is, aki 1848-ban jelentékeny szerepet játszott. Ebéd után belépett a vendéglőbe O. A., aki Sz.-nek sógora volt, mire Sz. kifakadt: »Te gazember csirkefogó, hogy merészelsz abba a társaságba jönni, amelyben én vagy!« O. szó nélkül más asztalhoz ült. Sz. folytatta: »Ebben a szobában hét becsületes ember ül, a nyolcadik azonban gazember, csirkefogó német« és O.-t párbajra hívta. O. azt válaszolta, hogy párbajt nem fogad el, mert tiltja a törvény és a kihirdetett ostromállapot még nem szűnt meg, de ha bátorságát próbára akarja tenni, kész vele két pohárból inni, amelyek egyikében méreg van. Sz. elindult, hogy a párbajhoz fegyvereket hozzon és felszólította O.-t, hogy nevezze meg az időt és helyet, ahol vele megvívhat, mire O. szó nélkül távozott. Megjegyzendő, hogy úgy O., mint Sz. történelmi nevű magyar családok sarjai voltak. Az esetről beküldött jelentés kiemelte, hogy az ügyben vizsgálat indult, azonban a sértő Sz. bizonyára büntetlen marad, mert a hatóság emberei olyan magyarok, akik egy követ fújnak vele és a kormány szempontjából megbízhatatlanok.

Ugyancsak a pozsonyi csendőrparancsnokság adott hírt arról, hogy Turócmegyében több helyen éjjelenként letépték a hivatalos táblákat és a sárba tiporták. Hozzátette a jelentés, hogy ezt valószínűleg az ott mulatozó fiatal »nemesség« tette. S ez valószínű is volt, mert bizony manapság is előfordul, hogy egy-két pohár bor után a fiatalság garázdálkodik s nem gondolja meg, hogy mit csinál. De bizonyára a hazafias felbuzdulás is megnyilatkozott bennük, amelyet csak fütött és tettekre készített az alkohol tüze.

A pozsonyi csendőrparancsnokság alá tartozó árvamegyei

szárnyparancsnok szintén szolgált figyelemreméltó felfedezéssel. Megállapította, hogy az Olmützben fogva tartott politikai bűnösök, vagyis az 1848—49-iki szabadságmozgalom szereplőinek javára, a közönség sorsjáték örve alatt gyűjtést rendez s ebben a sorsjátékban mindenki nyerhet a nőegylet által adományozott tárgyakból. Lehet, hogy igaza volt a szárnyparancsnoknak, bár akkor nagyon divott a sorsjáték, amelynek jövedelmét a szegény árvagyermek felsegítésére használták fel a jótékonyág végett alakult nőegyletek.

A pesti 6. csendőrezred parancsnokságának az 1851-ben kibocsátott egykrajcáros pénzdarabról akadt jelenteni valója. Ennek a pénzdarabnak egyik oldalán a kétfejű sas díszlett, a másik oldalon pedig »*Ein Kreuzer*« felírás volt olvasható. Az ezredparancsnokság jelentette, hogy a felírást Somogy megyében úgy magyarázzák, hogy az a következő mondat szavainak kezdetét jelenti: »*Er ist nichts; Kossuth ruft euch Ungarn zur ewigen Rache*«. (Ő semmi; Kossuth hív benneteket, magyarokat örök bosszúra.) A magyarázat persze csak a magyarok keserű tréfája volt, amilyen tréfa abban az időben bőven termelt. Az »*Er*« (Ő) természetesen az egykrajcároson lévő kétfejű sasra vonatkozott.

De az sem volt kevésbé zseniális megállapítás, amit az ó-aradi csendőrszakasz parancsnoka foglalt írásba az elégedetlenség és nyugtalanság okáról. A hadnagy úr szerint: »Az elégedetlenek főserkentője a — nem annyira az ész, mint inkább az érzelem szerint cselekvő — női nem, amely az ő sajátos, túlzó idegességével a fiatalabb férfi neműeket állandóan izgalomban tartja«. Valóban nagy ellensége lehetett a jeles parancsnok mindenféle forradalmi tünetnek, ha az összmonarchia biztonságára nézve a szerelmet is veszedelmesnek találta.

Noha már második éve befejezést nyert az 1848/49-iki szabadságmozgalom, még mindig sok dolgot adott az abban kissé fontosabb szerepet vitt magyarok üldözése. Ugyanis elég sokan nem menekültek külföldre, hanem idehaza bujkáltak, noha a gyűrű egyre szűkebbre szorult körülöttük, mert a cs. kir. csendőrségen kívül a saját véreik közül is akadtak üldözők és besúgók. A soproni katonai kerületi parancsnokság jelentette is, hogy a menekülők befogásában a csendőrség nagy tevékenységet fejt ki, úgy hogy naponta egy vagy két menekülőt hoznak be. Persze a soproni katonai kerület szélén húzódott az a határ, amerre a legjobb közlekedési vonalak vezettek s így a külföldre való menekülés ott látszott a legkönnyebbnek.

De azért ne higgyük, hogy a cs. kir. csendőrség a politikai üldözéseken kívül nem tett egyebet. Sok rendbeszedni való akadt abban az időben s a közbiztonság nem állott valami magas fokon. A zsandárok azonban szorgalmasan nekiláttak, hogy az utonállásoknak és rablásoknak is véget vessenek; ezt bizonyította a pozsonyi katonai parancsnokságnak az a jelentése is, amelyben beszámolt arról, hogy a liptómezei Garjov-Potok nevű erdőséget a még 6 hét előtt ott garázdálkodott rablótól teljesen megtisztították. A jelentés szerint a zsandárok fáradságot nem ismerő nagy erőfeszítéssel és buzgalommal végezték munkájukat, azonban az érdem oroszlánrésze főhadnagyukat illette. A főhadnagy ugyanis kioktatta a lakosságot, hogy a rablókról szerzett minden hírt azonnal adják tudtára s célszerű és gyors intézkedéseivel sikerült is az egész megyét a rablótól megszabadítani és a nyugalmat helyreállítani. A nép tudniillik azelőtt nem merte a zsványokat feljelenteni, mert félt bosszújuktól.

Ugyancsak a Felvidék határmenti községeiben történt letartóztatások folyamán sikerült egy Tuczkó nevű hirhedt rablóval is végezni, aki elfogatásakor baltával védekezett, mire az egyik zsandár leszúrta. Bátor fiúnak kellett annak

a zsandárnak lennie, mert a Felvidék erdőrangetegekben tanyázó tót betyárok rendszerint óriási termetű és félelmetes erejű Herkulesek voltak, akik egymagukban is felvették a küzdelmet két-három fegyveres pandurral, lerázták azokat magukról, akár csak a vadkan a kopókat. Ilyen erdei zsvány volt különben a XVIII. század végén az a Jánosik nevű tót haramia is, akiről a jelenleg még megszállott Felső-Magyarország cseh- és tótnyelvű népiskoláiban azt tanítják a gyermekeknek, hogy a tótoknál éppen olyan nemzeti hős volt, mint például nálunk Lehel vezér vagy Kinizsi Pál, avagy a németeknél Siegfried.

Magyarországon az igazi rabló- és betyárvilág színhelye azonban az Alföld volt és a zsandároknak itt akadt a legtöbb dolguk. A csanádmegyei csendőrség 1851 júniusában jelentette, hogy Rózsa Sándor nyomában van, aki Péter és Pál napján, vagyis június 29-én, sertéskereskedőnek öltözve, Albrecht főherceg Laki-pusztáján akart betörni, hogy a pénztárt kirabolja. Talán a legfiatalabb próbacsendő is mosolyog manapság az ilyen jelentésen. Éppen Rózsa Sándor híresztelte előre, hogy hol és mikor fog betörni és miféle jelmezt ölt magára. Amellett a csanádmegyei zsandárok mégsem nagyon lehettek Rózsa Sándor nyomában, mert azt csak évek múlva sikerült elfogni.

A neves alföldi betyárral kapcsolatban egyébiránt a nagyváradi 7. csendőrezred parancsnoksága is jelentett valamit és pedig azt, hogy »a nép közül sokan Rózsa Sándor-féle ruhában mutatkoznak és a serdülő ifjúságot izgatják«. Hogy milyen volt az a Rózsa Sándor-féle ruha, arról nem szól a krónika. Legfeljebb a naiv ponyvaregényekben szoktak a híres kalózkapitányok és rablóvezérek feltűnő ruházatot viselni; Rózsa Sándor azonban tudvalevőleg nem fektetett súlyt az ilyen külsőségekre, már csak azért sem, mert különleges öltözködésével csak még jobban felhívta volna magára a figyelmet. Azután meg hogyan gondolta a nagyváradi zsandárparancsnokság az ifjúságnak Rózsa Sándor-féle ruhában való bujtogatását? Okvetlenül szükséges talán, hogy a bujtogatáshoz jelmezt öltösn valaki?

A soproni katonai kerület csendőrsége Zala-, Somogy- és Veszprém megyék közbiztonságáról azt jelentette, hogy »félelmetes módon lesz megzavarva«, mert bár a veszedelmes rablók és utonállók közül a rögtönítelő bíróságok sokat kivégeztettek, mégis egyre ismétlődnek az ilyen garázdálkodások. Abban az időben ugyanis a Bakony erdől még igen jó menedéket nyújtottak a zsványoknak és csak később, nagy arányokban rendezett rablóvadászatokkal sikerült a Dunántúlon valóban nagyon elszaporodott szegénylegényeket kiirtani. A vas megyei Obercomingban egy börtönből megszökött zsvány a plébániára tört be és a plébánost megsebesítve, kirabolta a házat; de nem juthatott messzire, mert hamarosan kézrekerült. Ezt az esetet a soproni csendőrpáncsnokság szintén mint a csendőrség érdemeinek egyikét jelentette be.

Az utonállások nyomozásában a csendőrség óvatosan járt el. Az 5. csendőrezred kerületében, például Zólyom közelében egy tót paraszt az országúton két zsidót megtámadt és pénzüket, körülbelül 120 forintot, elvette. A zsidók feljelentették a tettet, azonban a zsandárok nem tudták kétséget kizáró módon megállapítani, hogy csakugyan az követte el a rablást, akit a két zsidó megnevezett. Azonkívül azt sem sikerült egészen kideríteniök, vajjon csakugyan elrabolta-e valaki a zsidóktól a pénzt, vagy esetleg ők maguk vesztették el azt. A csendőrség tehát áttette az ügyet a bírósághoz, de a feljelentett embert nem fogta el. Egy azonban bizonyos volt és pedig az, hogy a zsandárokat nem lehetett a zsidók pártolásával vádolni.

A m. kir. belügyminisztérium dísztermének felavatása.

Évekre terjedt fáradságos munka után ez év május havában végre elkészült a m. kir. belügyminisztérium új díszterme, amelyet a hozzátartozó reprezentatív helyiségekkel együtt e hó 14-én mutatott be *dr. Scitovszky Béla* belügyminiszter egy délutáni tea kíséretében a sajtó képviselőinek, 16-án pedig a belügyminiszter és néje a társadalmi és közélet kiválóságai számára adott teát ezekben a helyiségekben, amellyel azokat egyúttal át is adta rendeltetésüknek.

Az Országház-utca 28. szám alatt lévő, történelmi nevezetességű épület, amelyben ezelőtt az Országos Levéltár volt elhelyezve, a háború alatti és utáni esztendőkből annyira tönkrement, hogy azt semmiféle célra nem lehetett használni, sőt, féltő volt, hogy rövid időn belül már mint épület sem lesz többé fenntartható. *Dr. Perczel Miklós* h. államtitkár, a belügyminisztérium elnöki osztályának vezetője, idejekorán felismerve az épületben rejlő történelmi és kulturális értékeket, amelyeket a végpusztulástól feltétlenül meg kellett menteni, még 1923-ban javaslatot tett *dr. Rakovszky Iván* belügyminiszternek az épület helyreállítására. A gondolatot még szerencsésebbé tette, hogy azt *dr. Perczel* h. államtitkár összekapcsolta a belügyminisztériumi díszteremnek szintén megoldásra váró kérdésével, amelyet szintén ebben az épületben javasolt megvalósítani. Régóta, de különösen önálló államiságunk visszanyerése óta érzett hiány volt ugyanis, hogy sem a belügyminisztérium, sem pedig a többi, nagyrészt a várban elhelyezett minisztérium nem rendelkezett olyan, megfelelően nagy és díszes helyiséggel, amely reprezentatív célokra (ünnepélyes fogadtatások, minisztériumi összejövetelek, díszgyűlések, stb.) céljaira alkalmas lett volna s ezért a társminisztériumok is örömmel hozzájárultak a terv megvalósításához, amelyet *dr. Scitovszky Béla* belügyminiszter is teljes egészében magáévá tett.

A helyreállítási munkálatok foganatosításánál természetesen az ország gazdasági helyzetére is tekintettel kellett lenni s ez volt az oka annak, hogy azokat csak most, hat év múltán lehetett befejezni.

Az épület, amelynek Országház-utcai első és második emeletét csaknem egészében a korszerűen helyreállított terem foglalja el, eredetileg a Klarissza női szerzetesrend zárdája volt. E rendház és a vele egybeépített templom a mai Uri-utca 49. és Országház-utca 28. számú épületeket foglalta magába, s ebben az alakjában a XVIII. század második felében épült, részben a rendnek korábbi hajléka és a várbeli ferencesek régi rendháza, részben pedig a klarisszák által a század derekán összevásárolt polgári telkek helyén. Északi oldalán keskeny utcaköz határolta, míg dél felől egy-egy, az akkori Sütő- (ma Országház-), illetőleg Uri-utcára nyíló egyemeletes épülettel volt szomszédos, melyek szintén a klarisszák kolostorához tartoztak.

II. József 1782 január 26-án kelt rendeletével többek között a klarisszák rendjét is feloszlatta. Zárdaépületüket eleinte a budai seminariumnak generáléjára kívánta felhasználni s *Mayerhoffer* budai építőmester, majd *Tallher József* kamarai építész 1783 nyarán ki is dolgozták az átalakítási terveket. Kivitelükre azonban nem került sor. Az uralkodó ugyanis időközben döntött a kormányzásoknak Budára áthelyezése kérdésében s ezzel kapcsolatban a klarisszák kolostorát a királyi kúria és az országház elhelyezésére rendelte.

Az átalakítási munkálatok végrehajtására a nagytehetségű *Hillebrandt Ferenc Antal* udvari főépítész kapott megbízást. Hillebrandt a királyi kúriát az épületnek Uri-utcai,

az országházát pedig Sütő-utcai részébe helyezte el. De míg amannál az uralkodó által megkívánt legnagyobb takarékoságra törekedve, csak a hivatalok mentől gazdaságosabb és célszerűbb elhelyezését tarthatta szem előtt, az utóbbinál — tekintettel az épületnek különleges rendeltetésére — már magasabbrendű művészi feladatra is vállalkozhatott. A meglévő épület a maga megtörő homlokzatvonalalaival nem nyújtotta ugyan a művész számára a legkedvezőbb előfeltételeket, Hillebrandt elgondolásából azonban így is Buda XVIII. századvégi copfstilű építészetének egyik legbecsebb műalkotása született meg.

A mester az országgyűlés két táblájának üléstermeit az épület emeleti részeiben helyezte el és pedig az alsó tábla nagyobb termét a Sütő-utcai oldalon s a főrendekét az épületnek északi, a hátsó templomfalhoz csatlakozó szárnyában. A főrendi tábla ülésterme kisebb és egyszerűbb volt, az alsó tábla hatalmas méretű terme viszont korának jellegzetes, ú. n. copf izlésében (Louis XVI.) gazdag építészeti tagozással épült. Ez a monumentális terem alkotja magvat a most befejezett helyreállítási munkálatoknak.

Az épület frontján a nagyterem két oldalán egy-egy lépcsőházat tervezett Hillebrandt, ezek egyike díszesebb tagozással, monumentálisabb kiképzésű volt, a másik kisebb és szerényebb. Mind a kettő szerencsésen fokozza azt a történelmi hangulatot, amely az épület belsejében uralkodik. A lépcsőházak egyszerű folyosókon át egy háromhajós monumentális kapualjba torkollanak, amelyen át a tágas udvarba nyílik kilátás. Sokkal szerényebb tagozású, de mégis monumentális hatású és finom izlésű az épület főhomlokzata, melynek főtengelyét egy erőteljesebben tagozott kapuzat hangsúlyozza. A homlokzatvonal törésének kellemetlen hatását Hillebrandt rizalit-kiképzéssel tüntette el. Az udvari homlokzat árkádos toldalékot takar s az épületnek ez a része a többitől eltérőleg a korabeli úri kastélyok derűsebb motívumaival sok barokk reminiscenciát árul el.

Az országgyűlés ülési termein kívül az országház földszintjén nyert elhelyezést az ország levéltára is. Az épület többi helyiségét pedig részben az országos pénztár, részben az utóbb említett intézmények alkalmazottainak lakásai foglalták el. (Sőt az utóbbiak részére az országház épületében nem állván elegendő hely rendelkezésre, e célra igénybevetették a két szomszédos egykori klarissza-épület is — ma Országház-utca 26. és Uri-utca 47. sz. — amelyek utóbb megkülönböztetésül a tulajdonképeni országháztól, kis-országház névvel jelöltettek.)

Az országgyűlésnek Hillebrandt építette fényes hajlékában tartották az 1790., 1792. és 1807. évi országgyűléseket. E három alkalomtól eltekintve, a díszes termeket szinte kizárólag csak jelmezes estélyek és táncmulatságok (redutok) rendezésére használták, amelyek itteni tartására Buda város közönsége még II. Józseftől kapott engedélyt. 1861-ben is szó volt arról, hogy az országgyűlés itt ülésezék s a termeket e célra rendbe is hozták, végül azonban ez az országgyűlés Pesten ült össze. Az 1867-iki koronázás alkalmával vendéglőnek rendezték be az egykori országgyűlési termeket.

Az alkotmányos élet helyreállítása után Hillebrandt művészi alkotása áldozatul esett annak, hogy a minisztériumok fokozott helyszükséglete következtében a díszes helyiségeket hivatalok elhelyezésére foglalták le. 1873-ban a terem eredeti és valószínűleg díszes mennyezeteit lerombolták és egyszerű vasszerkezetű sík mennyezetekkel cserélték ki, a kis termet az 1874-ben felállított Országos Levéltár, a díszes nagytermet pedig a belügyminisztériumi irattár elhelyezésére vették igénybe és az iratállványok elhelyezésekor kegyetlenül szétdúlták az útban álló építészeti tagozásokat.

Az épületnek ebben a multjához és művészi becséhez nem méltó sorsában csak az 1923. esztendő hozott változást

A m. kir. belügyminiszterium most felavatott díszterme.

a belügyminiszteri hivataloknak ez évben kezdett általános átcsoportosításakor. Az Országos Levéltár új palotájába költözött át, a szomszédos belügyminisztériumi főépületre húzott új emelet pedig lehetővé tette, hogy a régi épületben lévő hivatalok áthelyeztessenek. Ekkor tették *dr. Perczel Miklós* helyettes államtitkárnak, az elnöki osztály vezetőjének kezdeményezésére érdemleges megvitatás tárgyává e fényes multra visszatekintő terem helyreállításának a kérdését. A tárgyalásokba bevonták a Budapest műemlékeivel foglalkozó *dr. Lechner Jenő* építőművész tanárt is, aki felhívta az érdekes és romjaiban is nagyhatású műemlékre a Műemlékek Országos Bizottságának figyelmét és javaslatára a bizottság *Szepessy Sándor* építésszel elkészíttette az épület felvételi rajzait és átírt a belügyminiszterhez, hogy az épület dísztermét lehetőleg mentse meg és régi állapotába állíttassa vissza. Úgy *dr. Lechner Jenő*nek, mint a Műemlékek Országos Bizottságában helyet foglaló szakembereknek osztatlan véleménye volt, hogy a terem egyike Budapest legszebb XVIII. századbeli műemlékeinek. *Dr. Rakovszky Iván*, akkori belügyminiszter nagy lelkesedéssel karolta fel a helyreállítás tervét, s utódja, *dr. Scitovszky Béla* is teljes mértékben magáévá tette és tovább folytatta e törekvéseket.

Ezzel lehetővé vált a terem korszerű helyreállítása, melyet *dr. Lechner Jenő* építőművész-tanárnak a Műemlékek Országos Bizottsága által jóváhagyott tervei szerint *Havas Sándor* építész és építőmester hajtott végre.

Most megújított falai őrizték a múlt emlékét s fogadjanak magukba egy, a mainál boldogabb nemzedéket!

A helyes beszéd- és írásmódról.

(Mutatvány vitéz RÓZSÁS JÓZSEF ny. századosnak most megjelent: „Magyarosan, katonásan“ című könyvéből, amelyet mai számunk „Szakirodalom“ rovatában részletesen ismertetünk.)

1. A stílusképzés.

A stílus az ember maga, — mondja a francia *Buffon*. Sok igazság van ebben, mert a beszéd- és írásmódból mindig biztosan következtethetünk az ember jellemére, lelki alkatára, műveltségére stb. Nem lehet közömbös tehát, hogy **hogyan** fejezzük ki gondolatainkat, érzéseinket. Minden valamirevaló ember törődik a ruházatával, külsejével; de nem fontosabb-e az a mód, ahogyan belső éniünket mások előtt feltárjuk? Igen, csak hogy a jó és szép stílus nem velünk született sajátság, hanem mindig tervszerű és kitartó munka eredménye. Már *Isokrates* megmondta, hogy a **stílusnál a gyakorlat minden**. Tehát legtöbbször a fáradságosnak tetsző gyakorlómunka ijeszt el bennünket stílusunk kiképzésétől. Pedig e tekintetben nem lehet mindent az iskolától várni; szükséges, hogy ki-ki saját maga törődjék beszéd- és írásmódjának javí-

Mária Terézia 1755-ben elrendelte, hogy mindegyik ezredlelkész az ezred elhunyt római katolikus vallású legény-ségének lelkiüdvéért minden évben 2 misét tartozik mondani, amiért évente 12 forint jár neki.

tásával, tökéletesbitésével. E helyen is csak a *stilusképzés módjairól* van szó, a valódi eredményt mindenki majd csak az így végzett gyakorlat árán érheti el.

a) **A legjobb stilusképző az olvasás.** De nem mindegy, hogy *mit* és *hogyan* olvasunk. Az olvasmányok kiválasztására mindenkor a legnagyobb gondot kell fordítanunk. Általában csak olyan könyvet olvassunk, mely a szellemet gazdagítja, a szívet gyönyörködteti és stílusunkat fejleszteni, emelni tudja. A magyar irodalom nem szegény ilyen művekben. Különösen ajánlhatók *Arany, Jókai, Mikszáth, Gárdonyi, Beöthy, Zsolt* írásai, *Prohászka, Ravasz László* beszédei. De mindenkor kerüljük az olyan »irodalmi« termékeket, melyek szellemükben és nyelvükben nem teljesen a magyar lélek szülöttei.

S ha már megvan a jó könyv, tudnunk kell azt olvasni is. Aki nem **tervszerűen**, hanem csak unalomból vagy az »érdekes« olvasmány kedvéért olvas, az jobban teszi, ha egyáltalán nem vesz könyvet a kezébe. A jó könyvet **többször** kell elolvasnunk, mert először inkább csak a tartalomra ügyelünk s csak a további tanulmányozásnál vesszük észre a formai értékeket, a nyelv szépségeit, a stílus sajátosságait. S ezek legalább is olyan fontosak, mint maga a mese, mely legtöbbször csak eszköz az író mondanivalójának kifejezésére.

A németeknél szokásos »*mit Feder in der Hand*«, azaz **tollal a kézben** olvasni. Ezt mi is átvehetjük, mert a stilusképzésnek igen jó eszköze. Olvasmányainkból mindig jegyezzünk fel valamit: szép és jellegzetes mondásokat, ügyes hasonlatokat, szemléletes képeket, de legfőképp a **mű tartalmát** rögzítsük meg nagy vonásokban. Ez utóbbi nemcsak a stilusképzést és az értelmi nevelést segíti elő, hanem kiváló hasznot hajt az olvasott művek lényegének további megtartásában is. Ha egy-egy nagyobb művet így elolvasunk, még évek múlva is tisztán és könnyen emlékeztünkbe idézhetjük tartalmát. Igen helyes az, ha valaki külön füzetbe írja bele mindezt és ugyancsak ebben gyűjti a **rokonértelmű szavakat**, a különböző **szólásokat**, **közmondásokat**, **szállóigéket** stb.*

b) A tervszerű olvasáson kívül igen fontos a stilusképzés szempontjából, hogy magunk is **önálló stílusgyakorlatokat** végezzünk. Aki úszni tanul, annak bele kell mennie a vízbe. Így van ez a stílussal is. Nem elégséges csak mások példáját tanulmányoznunk, hanem gyakorolnunk kell azt is, hogyan tudjuk a saját gondolatainkat saját szavainkkal legjobban kifejezni. E végből az egyszer már elkészített írásainkat **újra elő kell vennünk** és meg kell vizsgálnunk, mit lehet jobban és szebben írni, illetve mondani. A legnagyobb írók és költők maguk is bevallják, hogy munkáikon mennyit javítanak, csiszolnak, míg a kivánt formát eléri. Vannak olyanok is, akiknél valósággal kínos, hosszadalmas munka eredménye a később megcsodált alkotás. Stílusgyakorlatok anyagául lehet kiválasztani a másolást, kivonatolást, levélírást, naplóvezetést, élmények, tapasztalatok feljegyzését stb.

Sohasem szabad azonban önálló íráshoz fognunk **szerkesztés** nélkül. Először el kell gondolni a tárgyat, melyről írni akarunk, azután össze kell gyűjteni hozzá

* V. ö. Tóth Béla: Szájról-szájra. 1905.

Tóth Béla: Szállóigék Lexikona. 1906.

Tolnai Vilmos: A szólásokról. M. Ny. 1909/10.

Képek az első vitézi zászló szolnoki felavatásáról: vitéz Szinay Béla tábornok a felavató beszédet mondja.

az anyagot és azt részekre felosztani, rendezni. Erről a folyamatról aztán **vázlatot** készítünk, mely a kidolgozáskor mértékül szolgál. Minden jól szerkesztett írásműben van: **egység, haladás, folytonosság és teljesség.** Ez a belső rend. A külső rend pedig az anyagnak bevezető, tárgyaló és befejező részre való tagolását jelenti. Csak a szerkesztés után következik a *nyelvbeli kidolgozás*, mely a szavak, szólások, mondatszerkezetek stb. megválasztásából áll. (Az erre vonatkozó szabályokat lásd e fejezet 2. pontjában.)

Sohasem elegendő csak a szemmel és a szemnek dolgozni, mert a *fül* is érzékszerve a stílusnak. Ezért írásainkat **hangosan olvassuk fel** önmagunknak, hogy fülünk a mondatszerkezetek összhangját ellenőrizze, a szavak, szólások érdeességét és egyáltalán a stílus hangzatosságát zavaró hibákat észrevegye. Igen helyes az is, ha írásainkat a végleges formábaöntés előtt **valaki másnak** felolvassuk, illetve kezébe adjuk javítás végett.

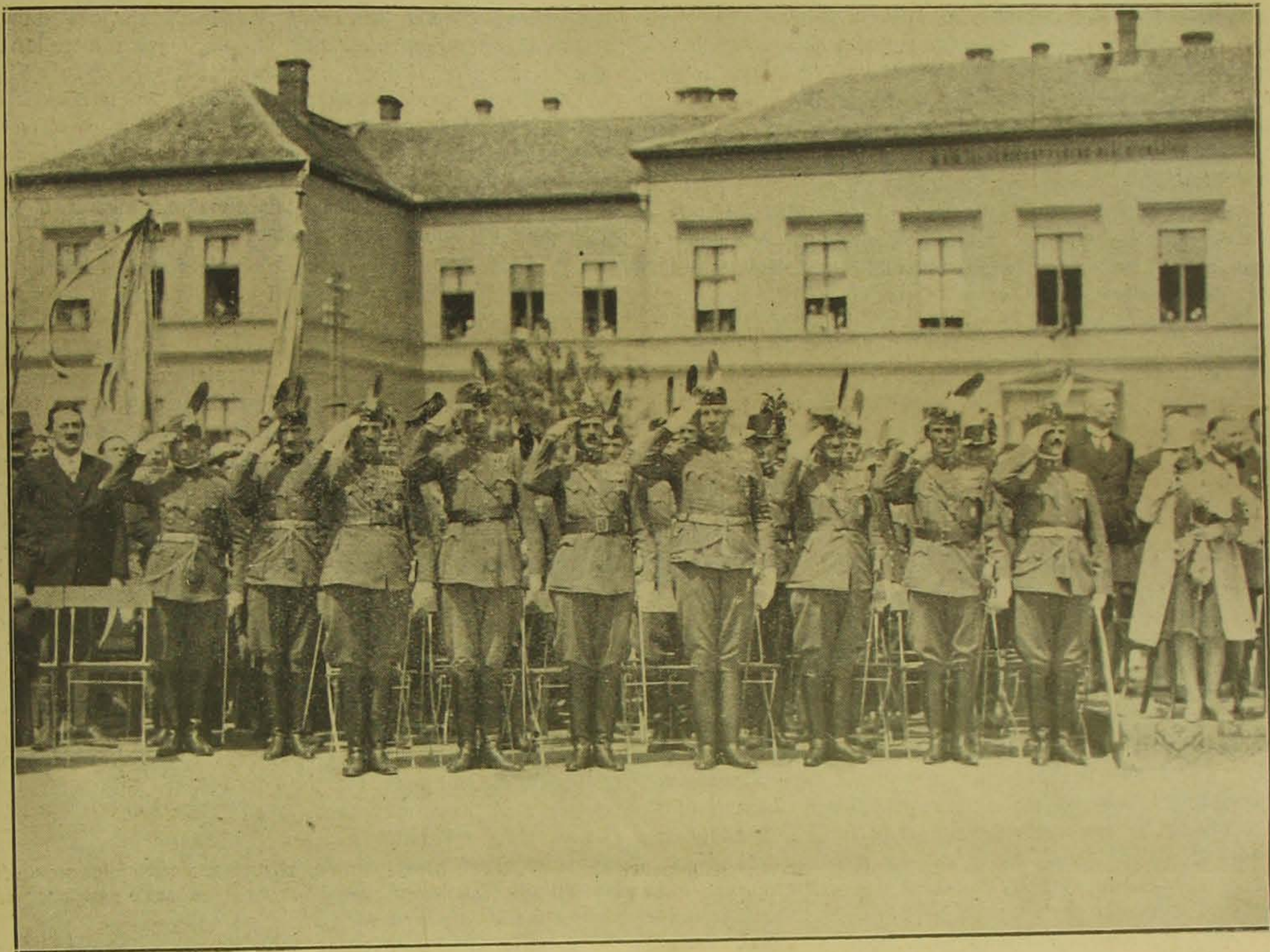
c) Aki stílusát már megfelelő mértékben kiképezte, az már nehezebb feladatokat is vállalhat, milyenek pl. a különböző írók műveinek **összehasonlítása** a stílus szempontjából, vagy idegen írók műveinek lefordítása és **átstilizálása** magyarra. Ezek által a saját kifejező erőnk gyarapszik. Végül ajánlatos stilusképző eszköz a jó drámai színházak látogatása, mert a **színpadi nyelv** legtöbbször mintaszerű és itt a szem és fül egyaránt résztvesz az előadás módjának figyelésében, élvezésében.

2. A helyes beszéd- és írásmódról

Igen nehéz e kérdést illetően általános érvényű szabályokat megállapítani, mert minden írónak, szónoknak,

Anglia nemcsak jó vásárlót, de igaz és hűséges szövetségést is találna Magyarországon.

(Paget, angol politikus. 1838.)

Képek az első vitézi zászló szolnoki felavatásáról: Himnusz.

söt mondhatni mindenkinek más-más stílusa van és ez is folyton változik. Néhány követelmény azonban mindenkire egyformán kötelező, ezek pedig: az **érthetőség**, **tetszetősség** és **magyarosság**.

a) Az érthetőség a legfontosabb követelmény, mert e nélkül beszédünk vagy írásunk nem éri el a célját. E végből szükséges, hogy stílusunk **világos** legyen. Ne használjunk idegen-, táj- vagy régi szavakat, legalább is ne olyanokat, melyek nincsenek általánosan elterjedve, mert ez homályossá teszi előadásunkat. Ne használjunk fölöslegesen elvont kifejezéseket, pl. *védő* helyett *védelem*. Óvakodjunk a hibás vonatkoztatásoktól, a mellékmondatok halmozásától és a közbeszúrásoktól, mert mindezzel vétünk a világosság ellen. Az érthetőség második követelménye az, hogy stílusunk **szabatos** legyen, azaz mindig azt mondjuk vagy írjuk, amit kell, se többet, se kevesebbet. Különösen vigyáznunk kell a rokonértelmű szavak használatával, mert itt a szabatosság hiánya könnyen pongyolává, hanyaggá teszi a beszéd- és írásmódunkat. Nem mindegy pl. *ó* és *öreg*, *kerek* és *gömbölyű*, *folyam* és *folyó*, *hölgy* és *nő*, *részeg* és *ittas*, *harc* és *háború*, *müvel* és *alkot* stb. Tehát mindig a gondolatnak megfelelő, találó szót kell használnunk.* A szabatosság főként a mondat-

szerkesztésben fontos. Általános szabály az, hogy ne használjunk se túlságosan rövid, »szaggatott« (style coupé), se túlságosan hosszú, ú. n. »giliszta«-mondatokat, hanem maradjunk a középúton. Ha lehet és ha célszerű, az összetett mondatokban inkább használjuk a mellérendelő (kapcsoló, szétválasztó, ellentétes, magyarázó, következményes) szerkezetet, mint a sokszorosan alárendelöt (alanyi, tárgyi, jelzői, határozói stb.). A mellérendelés általában egyszerűbb, könnyebben érthető és rendesen szabatosabb is, mint a tudományos izű alárendelés. Pl.: *Miután elfoglaltuk az állásokat, tovább vonultunk*, — e helyett jobb: *Elfoglaltuk az állásokat és (vagy: aztán) tovább vonultunk*. A másodrangú mellékmondatot is kerüljük, használata nehézkes és sokszor zavart is okoz. Pl.: *Az ezred csak este érkezett meg a faluhoz, ahonnan az ellenség már kivonult, ami a tervet felborította*. E mondatból nem tudjuk, hogy mi borította fel a tervet: az ezred kivesése-e vagy pedig az ellenség kivonulása. Szabatosan: *Az ezred csak este érkezett meg a faluba. Ez felborította a tervet, mert az ellenség már kivonult a faluból*. Vagy ha más értelmet akarunk: *Az ezred csak este érkezett meg a faluba. Az ellenség már kivonult onnan, ami (vagy: s ez) a tervet felborította*. A szabatosság ellen elkövetett hibák: a pongyolaság, kétértelműség és a szószaporítás.

Harmadsorban azt követeli az érthetőség, hogy stílusunk **rövid** legyen. Kerüljük az idegenszerű, nehézkes körmondatot és tartózkodjunk a jelzők és határozók zsúfolásától, mert ez könnyen érthetlenné teszi elő-

* V. ö. Póta Ferenc: A magyar rokonértelmű szók és szólások kézikönyve. 1907
Jókai a „verekedés” fogalmára 100 szót közölt, Lehr Albert pedig a „részegség”-re vonatkozó rokonértelmű szókat és szólásokat gyűjtötte össze: számuk több ezer.

adásunkat. Az egyes mondatrészek lehetőleg mindig arányosak legyenek. Különösen tilos azonban összetartozó mondatrészeket szétszakítanunk hosszú »közbeszírások«-kal, közbevetett mondatokkal. (Ez nem vonatkozik a festőerejű »félbeszakítás«-ra.) A rokonértelmű kifejezésekből használjuk mindig a rövidebbet, pl. *bejejezést nyer: befejeződik; teljesedésbe megy: teljesedik, beteljesül.*

Az érthetőség ellen különösen a hivatalos és tudományos nyelvben vétenek, pedig *Schopenhauer* azt mondja, hogy amely műben az egyes mondatok értelmét kutatni kell, az egyáltalán nem érdemes az olvasásra.

b) De nem elégséges csupán az érthetőség követelményeinek eleget tennünk, a jó stílus érdekében követnünk kell a **tetszetősség** szabályait is. Ez mindenekelőtt azt kívánja, hogy beszéd- és írásmódunk **egyszerű, természetes** legyen. Petőfi ezt mondta: »Akiben egyszerűség nincs, abban semmi sincs.« A magyar természet nem kedveli úgysem a cikornyás nagy hangot, a frázisokat, ezeket tehát a fenti követelmény szerint kerüljük. De óvakodjunk az unalmas »közhely«-ektől is. Írjunk és beszéljünk természetesen, mint ahogyan gondolkodunk. A természetesség nem tűri meg a *keresettséget*, a mesterkelt, finomkodó kifejezésmódot. A tetszetősség másodszorban a **változatos** stílust követeli. Ha ugyanaz a fogalom többször egymásután előfordul, mindig más-más szóval igyekezzünk azt kifejezni. Pl. ezt a mondatot: *A szabályzatok ezt pontosan szabályozzák*, — lehet változatosan is mondani: *A szabályzatok erről* (vagy: *erre nézve*) *pontosan intézkednek*. E tekintetben az ú. n. szinonimák (rokonértelmű szavak) lehetnek segítségünkre. Igen fontos az is, hogy ne csupa rövid vagy csak hosszú mondatokat mondjunk egymásután, mert ez egyhangúságával untat. A helyes az, hogy egy-egy hosszabb mondat után egy-két rövidebb mondatot használjunk és így tovább. Harmadszor azt is követeli a tetszetősség, hogy stílusunk **hangzatos** legyen. Kerüljük az egyhangú ismétléseket, a magán- és mássalhangzók torlódását; törekedjünk beszédünkben a helyes hangsúlyozásra és szólamozásra. Nyelvünk zeneisége nemcsak lehetővé teszi, hanem szinte megkívánja a hangzatosságot. A tetszetősség megköveteli még az *ízléses* és *választékos* stílust is. Ne használjunk se durva póriasságokat, se divatos nagyvárosi szólásokat (*poja, pasas, smucig, komisz, elhasal, döglük*), hanem mindig a jóízlés szavára hallgassunk.

Ezek a tetszetősség általános értelemben vett követelményei. De itt nem szabad megállnunk, hanem törekednünk kell a *művészi stílus* megközelítésére is. Ennek főkövetelményei: a **fordulatosság** és a **szemléletesség**. Az előbbi főként az éreztetés, az utóbbi pedig az elképzeltetés eszköze. A fordulatosság (élénkség) a különböző szó- és gondolatalakzatok használatából áll. Ilyenek pl. az **ellentétek**, melyekkel a nép nyelvében és a közmondásokban is lépten-nyomon találkozunk. (Pl.: *Ember tervez, Isten végez. Ifjú vér, öreg bor. Vagy megszokik, vagy megszökik.*) A **fokozás** is igen jó eszköz az élénkítésre. (Pl. *Ady-nál: Szeretem azt, aki bátor, jobban csak azt, — aki bátrabb!*) A fokozásnak egyik leghatásosabb eszköze az **ismétlés**. Lehet egyes szavakat, mondatrészeket, sőt egész mondatokat is ismételni, ha azokat különösen ki akarjuk emelni. (Pl. *Sötét, nagyon sötét éjtszaka...* Aranyánál: *Egy szó nyilallott a hazán keresztül, egy röpke szóban annyi fájdalom.*) Különösen a szónoki beszédben használják gyakran az ismétlést, mint különösen kiemelő eszközt. A fokozásnak másik esete a **kötőszóhalmozás**. (Pl. *Kisfaludynál: És alattunk és felettünk és bennünk is a menny volt.*) Ennek ellentéte a **kötőszók elhagyása** a

fokozás kedvéért. (Pl. *Nem akarunk így tovább kínlódní, raboskodni, — élni akarunk!*) A különös kiemelés kedvéért előfordul a *szórendváltoztatás* is, pl. a jelző a jelzett szó után kerül: *Az ellenség, az átkozott...*

Gyakori gondolatalakzatok még: a **felkiáltás** (*Él magyar, áll Buda még!*), a **megszólítás** (*Isten veled Hazám, bátrak hazája!*), a **kérdés** (*Rabok legyünk vagy szabadok?*), a **paradoxon** (*Hideg acél a kard, mégis nagyon éget*), az **irónia**, a **látomás**, a **túlzás** stb., melyek inkább a költői művekben és szónoklatokban használatosak.

A szemléletességet is többféleképpen lehet elérni. Mindenekelőtt kerülnünk kell az elvont, legtöbbször semmitmondó főneveket (pl.: *állapotok, viszonyok, körülmények, lehetőségek, vonatkozások, szempontok* stb.); helyettük jobbak a cselekvő igealakok. A szemléletes stílusnak általánosan használt eszköze a *jelző*; vigyáznunk kell azonban, hogy a jelző mindig szükséges és találó legyen, különben nehézkessé, sőt sokszor értelmetlenné is teszi beszédünket. A jelzőkkel takarékoskodnunk kell, elég egyetlen jó jelző is a szemléletesség kedvéért. Ugyelnünk kell a rokonértelmű jelzők helyes kiválasztására is, mert ezek az értelmet megváltoztatják. (Nem mindegy pl. *vénasszony—öregasszony* vagy *óbor—régi bor.*) Fontos eszköz a szemléletes művészi stílus számára a *képes, átvitt értelemben használt kifejezés* (v. ö. I. fejez. 3. p.), amit a különböző **szóképek** (metafora, megszemélyesítés, allegoria, metonímia, szinekdoché) használatával érhetünk el. De az íróművész más szemléltető alakzatokat (hasonlat, jelző, utánpás) is gyakran használ. (Példák: A metafora legtöbbször elvont dolgot érzékivel fejez ki: *A szív viharja... Más szemében a szálkát is észreveszi... Eliramlik az élet...* Arany János a kútágast így személyesíti meg: *Őriás szűnyognak képzelné valuki...* Hasonlatok: *Ártatlan, mint a ma született bárány. Mint komor bikáé, olyan a járása.*)

A stílus hangzatosságát emeljük, ha a **hangok festőerejét** kihasználjuk, részben a magas és mély hangok értelemszerű változtatásával, részben pedig a hangutánpás szavak használatával. Az utóbbiakban a magyar nyelv különben is igen gazdag (*csörren, dörren, zuhan, suhan, sí-rí, csobog* stb.). Általában törekednünk kell a művészi hangzatosságra, a **zeneiségre**, mert éppen ebben van anyanyelvünk egyik főszépsége. A hosszú és rövid, a magas és mély magánhangzókat arányosan osszuk el, mert az egyhangú ismétlések igen rontják a nyelv jóhangzását, pl. *pávává válván, engedetlen ellenséges elemek*. A mássalhangzók torlódását nyelvünk nem tűri meg, tehát ezt is kerüljük, valamint ugyanazon szavak fölösleges ismétlését. Sok apró vagy sok hosszú szót ne használjunk egymásután, hanem mindig arányosan keverve. Ugyanez érvényes a rövidebb és hosszabb mondatokra is, melyeket szintén váltogatnunk kell. A fontos mondani-valót a főmondatba, a mellékeset a mellékmondatba helyezzük és sohase kezdjük új mondatot, míg az előzőt be nem fejeztük. Legtöbbször rossz szerkezet az, ha a rövid főmondat után több és hosszú mellékmondat következik. Ez felborítja a mondat egyensúlyát és lapossá teszi a stílust. A hangsúly elosztásában igyekezzünk szabályos mozgást teremteni mélység és magasság, lágyság és erősség között. Így aztán elérhetjük azt, hogy beszédünknek bizonyos jóhangzása, kellemes hullámpása: *ritmusa* lesz.

A művészi ábrázolásnak itt felsorolt eszközeit (a szóképeket, hasonlatokat stb.) a közönséges stílusban is használhatjuk, de természetesen csak szigorú mértékkel, mert a túlzás könnyen a keresettség hibájába sodorhat. Különösen vigyázzunk a jelzők és képek használatával, hogy **ellenmondás** vagy **képzavar** ne keletkezzék, pl.: *Borzasztó*

Képek az első vitézi zászló szolnoki felavatásáról: Oláry Sándor őrnagy, szolnoki osztályparancsnok szeptet ver a vitézi zászló rúdjaiba.

jól mulattunk. Megállapítása abban csúcsosodott ki. Ezt arra a kijelentésre építem. Egyébként a helyén használt ellentét, fokozás, jelző vagy hasonlat szükséges is beszéd-, illetve írásmódunk csinosítására.

c) A helyes beszéd- és írásmód harmadik főkövetelménye a **magyarosság**. A magyarosságon általában a nyelv épségét értjük. Ennek követelményei: a **nyelvhelyesség** és a **nyelvtisztaság**. A nyelvhelyesség nem tűri meg a nyelvtani hibákat sem a szóalakokban, sem a mondatszerkesztésben, de nem engedi meg az irodalmi nyelvtől való önkényes eltérést sem. (Ilyen esetek: az ikés igék szabálytalan használata, pl. *intézkedem* helyett *intézkedek*, *intézkedjék* helyett *intézkedjen* stb.; a *-ba*, *-be*, a *-ban*, *-ben* ragok, a *miatt*, *végelt* névutók felcserélése, a feltételesmódban a tárgyasragozás mellözése: *megírnók* helyett: *megírnánk* stb.) A nyelvtisztaság törvénye szerint pedig ragaszkodnunk kell anyanyelvünk mai szókinchéhez, szerkezetéhez, szelleméhez. A mai köznyelvben, de főként az ú. n. hivatalos nyelvben, igen sok hibát követnek el a magyarosság ellen. (Részletes megtárgyalását lásd a III. fejezetben.) Itt csak röviden a szabályt említem meg: Az idegen szavak és idegenszerű szerkezetek megrontják a nyelv tisztaságát, magyarosságát s e mellett súlyosan ártanak az előadás érthetőségének, világosságának. Ezért a **szerkezetbeli idegenszerűségeket mindenkor, a meg nem honosodott idegen szavakat pedig a lehetőség szerint kerülnünk kell.**

De nem elég csak a magyartalanságoktól tartózkod-

nunk, hanem állandóan fejleszteniünk, erősíteniünk kell nyelvünk magyarosságát. E végből az idézett fejezetben említettekén kívül igen jó eszköz az *anyanyelv ősi sajátosságainak tanulmányozása és használata, valamint a nép nyelvébe való elmélyedés*. Magyarossá teszi pl. stílusunkat, ha mondatainkban mindig személyes cselekvőigéket használunk s ha nem kerüljük — idegen mintára — ősi tárgyasragozásunkat. Anyanyelvünk szórendjének szabadsága, szókészletének gazdagsága s hangkészletének változatossága lehetővé teszi a legfinomabb árnyalatok kifejezését is. Népi nyelvünk igen jó példákat nyújt a tömör, zamatos, világos kifejezőmódra, de egyben a képes beszéd, a közmondások, »példabeszédek« találó használatára is.* Természetes azonban, hogy a régi nyelv elavult formáit ok nélkül nem szabad stílusunkba belekevernünk, hasonlóképp tartózkodnunk kell a durva póriasságok használatától is. Ha valóban *magyarul* érzünk és gondolkodunk, akkor nem nehéz magyarosan írunk és beszélünk sem.

3. Stílusfajták, a magyar katonai stílus.

Valamely írásműnek a stílusát mindig három tényező határozza meg: **ki, kinek, mit** ír? Így aztán többféle stílusfajtát különböztetünk meg. Van pl. *tárgyvilagos* vagy *prózai stílus*, melynek főjellemzője a világosság és nyugodt-

* Erdélyi János: Magyar közmondások könyve. Pest, 1851.

Legteljesebb gyűjtemény: Margalits Ede: Magyar közmondások és közmondásszerű szólások. Budapest, 1896.

ság. Ezt használják elbeszélésekben, leírásokban, értesítésekben, levelekben, tudományos értekezésekben stb. A *festői-költői stílusban* a szóképek használata, a hangulatosság a feltűnő. Irodalmi és költői művek tolmácsolására szolgál. A *szónoki stílus* jellemzői a kérdés-felelet, felkiáltás, ellentét, nagyítás, köztöszóhalmozás vagy -elhagyás stb. használata. Van még *humoros* és *szatirikus stílus* is.

Bennünket azonban elsősorban a **magyar katonai stílus** érdekel. Főjellemzője a **szabatosság**, azaz se több, se kevesebb ne legyen benne, mint ami kell. De igen fontos az **egyszerűség**, a **világosság** és a **rövidség**, valamint a **magyarosság** is. Ezek a sajátságok megkövetelik, hogy tartózkodjunk a hivatali írásmód mesterkéltségétől, nehézkességétől és idegenszerűségétől. Pl. az ilyen mondatot egyszerű természetes magyarsággal is fogalmazhatjuk: *A parancsnokság által megállapítást nyert, miszerint a ló nyilvános árverésen eladatott, — helyesen: A parancsnokság megállapította, hogy a lovat nyilvánosan elárverezték.* A rövidségre való törekvésnél azonban vigyáznunk kell, hogy az érthetőség csorbát ne szenvedjen. A kétértelmű, határozatlan kifejezőmód a katonai írásművekben súlyos következményekkel járhat. Ezért a világosság és a határozottság igen fontos kelléke a katonai stílusnak. A hosszú, terjengős mondatszerkezetek használata katonátlan. A Szolg. Szab. is megköveteli a stílusnak e tulajdonságait: I. R. 95. és 112.

A magyar katonai stílusban ki kell fejeződnie a jellem egyenességének, szilárdságának, a lélek őszinte nyíltságának és nem utolsó sorban a hazafias érzés lángolásának, röviden mindannak, ami a magyar katonát azzá teszi, ami. A katonának nem lehet fegyelmetlen, lovagiatlan. Nem szabad tehát megtűnnie a felületes, hanyag, rossz stílust sem, mert ez azoknak sértő lebecsülésére vall, akikkel éppen szóban vagy írásban érintkeznek. (Bővebben lásd a második rész 1. fejezetében.)

4. A jó stílus 10 parancsolata.

1. Légy minden érzésedben és gondolatodban *magyar*, mert csak így tudod anyanyelvedet helyesen használni.

2. Kerüld az *idegen szavakat* 50, az *idegenszerű szerkezeteket* pedig 100%-ban. A fölösleges idegenszerűségek használata tudatlanságra, felületességre, nagyizolásra mutat.

3. Ne hanyagold el és használj helyesen anyanyelved ősi sajátságait: a *birtokos-*, *tárgyas-* és *ikes-ragozást*, valamint a *visszaható igét*, mert ezek többet érnek minden idegen-majmolásnál.

4. Stílusod legyen *értelmes*, *tetszetős* és *magyaros*.

5. A *rövid stílus* világos gondolkodásra nevel, az *egyszerűség* pedig a jellemet nemesíti. A tudálékos cifraság műveletlenségre vall.

6. Használj *minél több igét* és pedig lehetőleg *személyes cselekvő* alakban, mert ezek életet és erőt visznek stílusodba.

7. Minden írásművedről először *vázlatot* készíts és ne írj le egyetlen mondatot se, mielőtt végig nem gondold.

8. Kényelmességből egyetlen hibát se tűrj meg írásodban, addig *javítsd*, míg meg nem győződöl helyességéről. A *hangosan való felolvasás* igen jól segíthet ebben.

9. Az *üzleti* és *hivatalos nyelv* *kinövéseit* vedd meg, hasonlóképp a romlott *nagyváros divatos szólásait* is, mert ezek elaljasítják érzésvilágodat.

10. Gondosan *ápolj nyelvértékedet* és *fejleszd stílusodat*. A jó könyvek tervszerű olvasása, önálló stílusgyakorlatod és a kiváló minták tanulmányozása biztosan célhoz segít. Ez a munka életedet megszépíti, lelkedet nemesíti, gazdagítja. Sohse feledd: *Az anyanyelved a te legegyénibb tulajdonod!*

KATONAI ISMERETEK.

A műszaki kiképzésről.

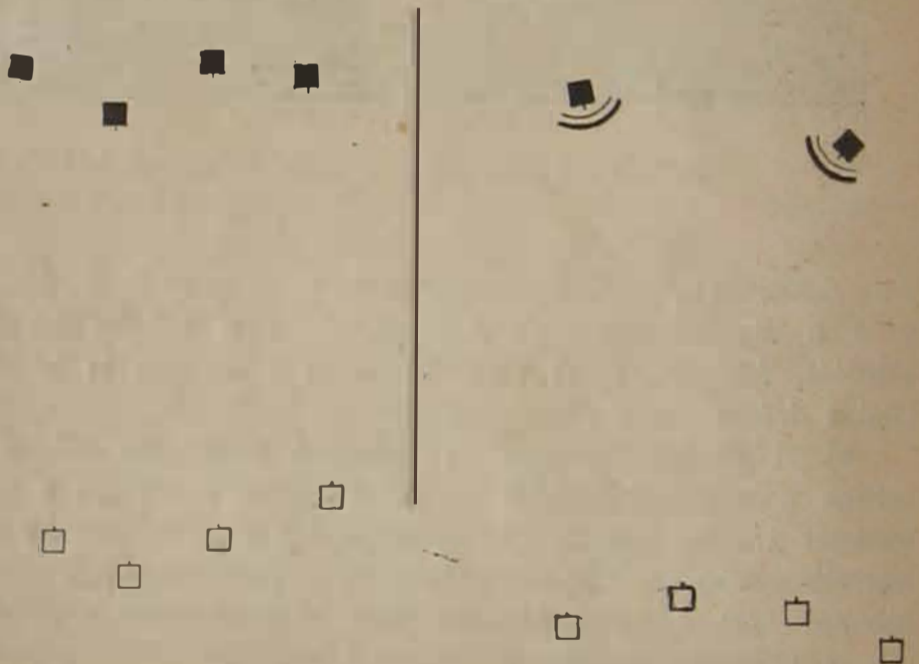
Írta: ÜREGDY-NAGY LÁSZLÓ ny. százados.

E cikk keretein belül a műszaki kiképzésnek azzal a részével szeretnék foglalkozni, amely az egyes embereknél lévő szerszámokkal végrehajtható. Ez pedig csak a hevenyészett táborigerősítés, illetve az erősítési munkálatok közben a szerszámok ügyes, mindenkor a helyzetnek megfelelő használata lehet.

Tény, hogy az erősítés elemeinek helyes alkalmazása szoros összefüggésben van egy minimális harcászati tudással, amely harcászati tudás azonban minden csendőrben megvan s így az erősítés harcászati alkalmazásával jelenleg nem, csak a technikai végrehajtással foglalkozom.

Egy jól látható céltárgyat, miután azt képesek vagyunk pontosan megcélolni és a lövéseink hatását is megfigyelni, mindig könnyebben küzdünk le, mint egy jól rejtőzött vagy pláne fedezékben lévő céltárgyat.

Képzeld el, hogy előttünk fekszik négy szabadon fekvő és két fedezékben lévő céltárgy.

1. ábra.

Kérdés, melyik célcsoportot tudnók hamarabb megsemmisíteni? Fontolgtatás nélkül felelhetünk a kérdésre azzal, hogy teljesen egyidőbe kerülne a leküzdésük, mert igaz, hogy a szabadon fekvők négyen vannak, de nagyobb a sebezhető felületük, mint a félannyi, de fedezékben lévő céltárgyaknak amellet a fedezékben lévő — mondjuk ellenséges — csatárok egy tökéletesen szilárd talajra, a mellvédre támasztott puskával lönek, ami erejüket úgyszólván megkétszerezi.

A mondottakból két dolog folyik és pedig az egyik az, hogy a fedezékekkel erősítjük magunkat, azaz jó kilövést biztosítunk magunknak s egyúttal csökkentjük az ellenséges tűzhatást is, a másik pedig, hogy megváltoztathatjuk az erőelosztást, mert ha fedezékben vagyunk, jóval kevesebb emberrel tudunk védekezni ugyanolyan erejű ellenséggel szemben, mint fedezékek nélkül tudnánk.

Ez egyébként a fedezékek harci jelentősége is.

Szerszámok.

Lássuk most azokat a műszaki szerszámokat, amelyek az egyes ember felszereléséhez tartoznak, amelyekkel tehát bánni kell tudnia.

Ezek:

- a gyalogsági ásó,
- a csákány-balta és
- a közepes drótvágó olló.

Ezenkívül minden esetben kéznél lesz a kézibalta vagy szekerce is.

A *gyalogsági ásó* a föld megmunkálására, tehát fedezék ásására való.

A *csákánybalta* úgy föld-, mint famunkára használható és pedig a csákányrésze keményebb föld puhítására, a balta pedig cövek vágására, ezek hegyezésére, stb. Utóbbi célra azonban nehézkes és ezért van rendszeresítve

A *kézibalta*, amely csak famunkára, de erre azután kiválóan alkalmas. Végül

a *drótvágó olló*, természetesen drótakadályokon való résnyitásra szolgál.

Sem a gyalogsági ásóval, sem az itt felsorolt többi szerszámmal kiterjedt, nagy munkákat, — erődítéseket a szerszámok sajátossága miatt nem végezhetünk, de a hevenyészett tábori erődítés munkáinak elvégzésére kivétel nélkül alkalmasak.

Szerszámok használata a védelemben.

a) Általában.

A mondott szerszámokat természetesen inkább védelemben fogjuk kihasználni, mert támadásban — ez már a támadás lényegéből folyik — ezeknek kihasználására nincs idő a harc folytonos mozgása miatt.

Minden műszaki munka megkezdése előtt első és legfontosabb kötelességünk a rejtőzés legyen. Ha csak lehetséges, mindig a természetes rejtőzést használjuk ki és csak akkor forduljunk a mesterségeshez, ha az előbbire nincs alkalom. Ezenkívül tartsuk szem előtt, hogy elsősorban a természetadta fedezékeket kell javítanunk és csak, ha ilyenek elegendő számban vagy célunknak és feladatunknak megfelelően nem adódnának, akkor készítsünk új fedezékeket.

A rejtőzés felfedezésünket megnehezíti s ezzel együtt ok nélküli veszteségeket kerülhetünk el, míg a meglévő fedezékek felhasználásával fölösleges munkától óvhatjuk meg magunkat. Mindkettő igen fontos az erőkímélés tekintetében.

Az itt említettek összhangzó alkalmazása a *terephez való simulást* jelenti, amely a tábori erődítésnél a legfontosabb, de egyúttal a legnehezebb kötelességünk is.

Kiképzés közben az itt mondottak gyakorlati példákkal történt megmagyarázása után a csendőröknek a következő feladatokat adjuk:

Feladatok: Jelöljön meg egy 100 méteres körön belül olyan helyet, ahol természetes rejtőzést tud felhasználni »A« csendőr.

— Foglaljon el egy másik tüzelőállásnak alkalmas helyet, ahol a természet elrejti, »B« csendőr.

— Foglaljon el tüzelőállást ott, ahol természetes rejtőzés mellett legkevesebb munkával tud magának fedezéket teremteni, »C« csendőr.

— Tegye ugyanezt »D« csendőr úgy, hogy az erdő-sarokra legyen jó kilövése.

— Rejtheti magát mesterségesen, de ott foglaljon a falu felé tüzelőállást, ahol kevés munkával tud magának fedezéket ásni, »E« csendőr.

A rejtőzést meg kell beszélni. Ha a csendőrök ügyesen mesterséges rejtőzést használnak, megdicsérjük őket. Az ügyetlent, miután az a tereptől elütő, oktatás közben bemutatjuk a többinek.

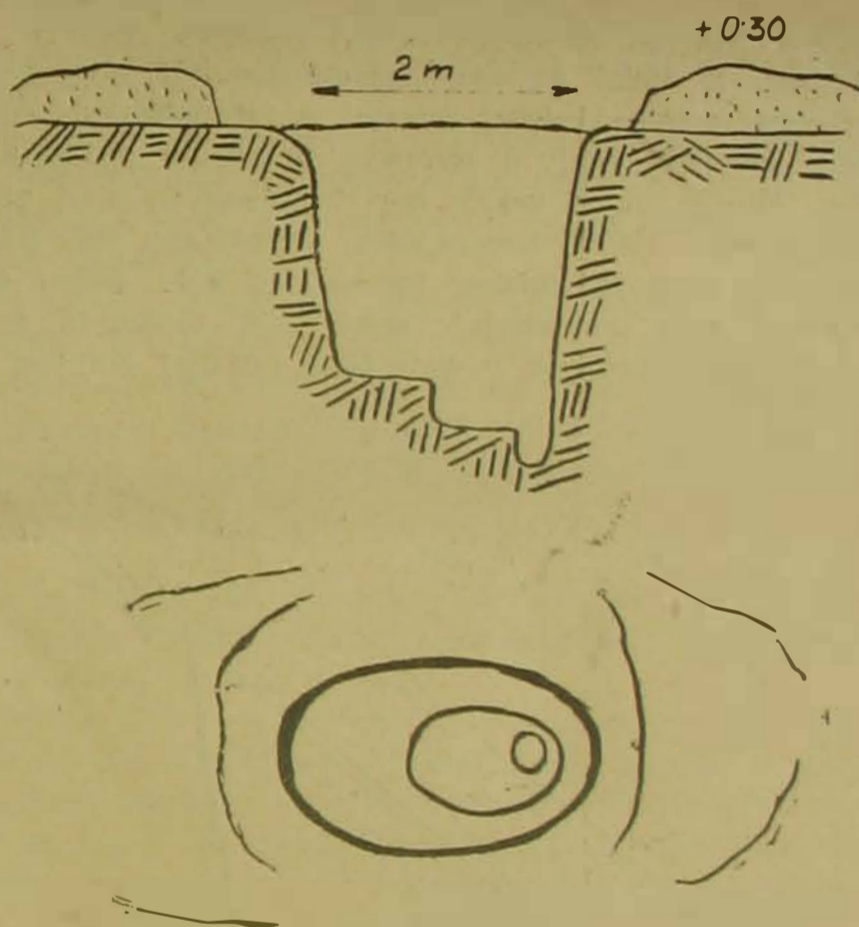
b) A gyalogsági ásó (ásómunka).

A gyalogsági ásó felhasználása alkalmával tisztába kell jönnünk azzal, hogy a gyalogsági ásóval egyáltalán milyen munkát vagyunk képesek elvégezni, azaz mely erődítési munkák elvégzésére alkalmas még a gyalogsági ásó? Felelet: a gyalogsági ásóval a hevenyészett tábori erődítés összes fedezékeit el tudjuk készíteni. Lássuk, melyek azok és *csak* támpontul jegyezzük ide, hogy mennyi időbe telik azok elkészítése, ellenséges tűzhatás vagy megfigyelés nélkül.

Célszerű, ha csak módot találunk rá, esetleg a honvéd állomásparancsnokság útján mintaszerűen kiásított fedezékeket bemutatni csendőröknek, de ha erre alkalmunk nincs, nem szerencsétlenség, mert az emberek maguk is könnyen elkészíthetik magyarázat és rajz után. A netán kéznél levő falitábla az ábrák bemutatásánál kiválóan megfelel.

A *lövészteknőt* egy ember közepes talajban 35 perc alatt elkészíti.

A *lövészgödört álló lövész számára* egy ember közepes talajban 1 óra 20 perc alatt készíti el.

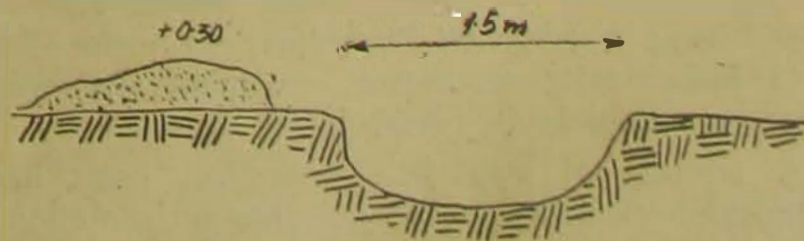

2. ábra. Mélyített lövészgödör.

Mélyített lövészgödör. Egy ember közepes talajban 3—4 óra alatt tudja kiásni.

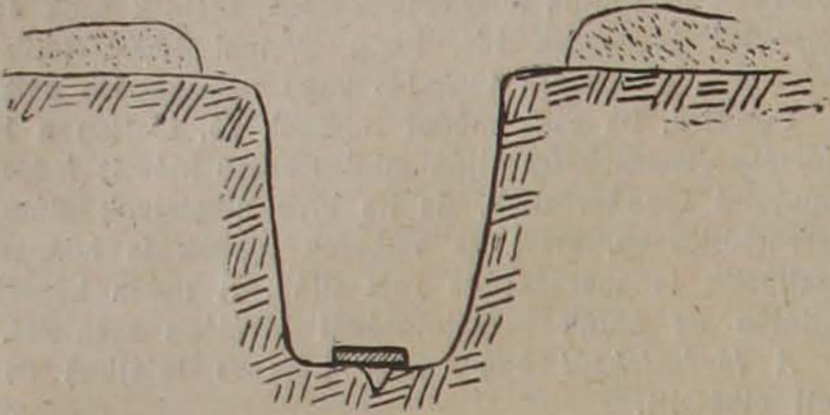
A *fülke*, mint legegyszerűbb óvóhely. Elkészítési ideje a lövészgödörrel együtt 1 óra 40 perc.

A *kúszóárok* arra való, hogy rövid távolságokra az egyes embereknek fedezékeiből oldalt vagy hátrafelé fedett közlekedésre adjon alkalmat. Erre a közlekedésre a harc különböző szakaszaiban sokszor szükségünk lehet. Nagy gondot kell fordítani az álcázásra, mert ha az ellenség észreveszi, többet árthatunk vele, mint használunk. A kúszóárok, mint a neve is mutatja, sekély, csak kúszással való közlekedésre alkalmas mélyedés, melyet azonban szükségképpen az ellenség felé való tüzelésre is be kell rendeznünk. A kiásított földet tehát, mint a fedezékek fejevédőit, az ellenség felé tároljuk. Egy ember egy méter kúszóárkot 35 perc alatt elkészíthet.

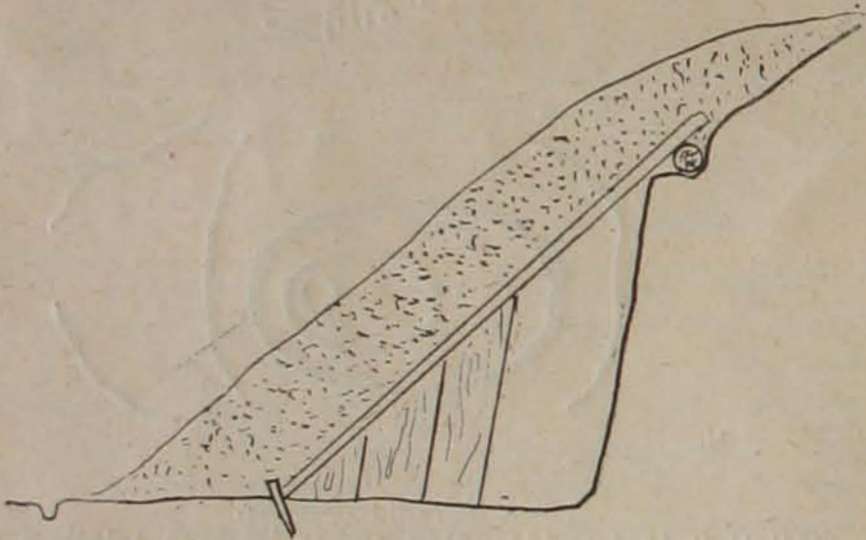
3. ábra. Kúszóárok keresztmetszete.

A futóárok céljaiban és elkészítési módjaiban meg-
egyezik a kúszóárokéival, de sokkal nagyobb munkát kíván.
Mélyége akkora, hogy egy álló ember fedve elfér benne.
Sok törési szöggel kell vezetni, nehogy az ellenség tüzével
végig szórhassa. Egy ember egy méter hosszúságú árkot
3 óra alatt ás ki.

4. ábra. Futóárok keresztmetszele.

Az úgynevezett *óvóhely* arra szolgál, hogy harcshünetek
alatt a csatárok védettebb helyen legyenek, mint a harc-
állásban. A fülke az idő viszontagságaitól alig véd, az
óvóhelyen mégis ki lehet pihenni a fáradalmakat, egyúttal
pedig védelmet nyújt a tüzérségi lövedékek repeszdarabjai
ellen. Mindig olyan helyre kell telepíteni, ahol gyalogsági
tűz nem érheti, hegyoldalba, szakadékba stb. Elkészíté-
se már nagyobb munkát igényel és kész anyag össze-
hordását teszi szükségessé, ezért csak tájékozás és egy
fészek helyes képének megalkotása céljából említem meg.

5. ábra. Egy hegyoldalba épített buvóhely keresztmetszete.

Legalább 15 cm. keresztmetszetű gerenda kell hozzá, a föld
pedig az óvóhely fedelén 0.30 méter vastagságú legyen.

Hosszúnyelű szerszámokkal egy-egy fedezék elkészítése
félannyi időbe kerül, mint gyalogsági ásóval.

Feladat: A kavicsbányában van a fedezék, abban a
teknőben az óvóhely (60 méter távolságra a kavicsbányától),
jelölje meg, hogy hol ásatná ki a kúszó- vagy futóárkot,
»A« csendőr. Ha a felelet helytelen, a kérdést egy másik
csendőrnek adjuk fel.

Az ásómunka.

Miután a gyalogsági ásóval is elkészíthető fedezékeket
ismerjük, következik az ásó használatának gyakorlása.

Célszerű ehhez a munkához egy fészek kijelölése oly
módon, hogy a megjelölt, mondjuk, 60 méter széles és
10—15 méter mély terepsávon, meghatározott arcvonallal
tüzelőállás elfoglalását rendeljük el egyenként.

A terepet jól meg kell választani, hogy harcászati
szempontból eszményi fészek telepítésére sarkaljon, azon-
kívül legyen részben természetes rejtőzést is megengedő,

találjunk rajta félig kész fedezéket és végül könnyű vagy
közepes talaj legyen.

Természetesen legtöbbször kénytelenek leszünk olyan
helyre is csendőrt állítani, ahol a terep előnyei igen kis
mértékben adódnak, de a csapat összefüggése (a fészek) azt
megkívánja. Az embereknek így meghatározott helyekre való
odaállítása a fészek kijelölésénél mindig az utolsó tény-
kedés kell, hogy legyen s ennél meg kell mondani, hogy
miért van szükség a *kijelölt* helyek elfoglalására is.

A helyszínen megmagyarázva, olyan helyzetbe állítunk
csendőroket, amely lehetővé teszi a teljesen nyugodt munkát.
Ehhez a helyzethez feltevésként szolgálhat például, hogy
a kilométerekkel előbb küzdő csapataink helyzetükből ki-
folyólag már védenek minket. Az ellenség repülő tevékeny-
ségével azonban itt is számolnunk kell s ezért a figyelő
feladata főképen a légi figyelés kell, hogy legyen.

Az így, vagy hasonlóan feltételezett helyzetben az ellen-
ség földi támadása szinte kizárt, tehát a csendőrök ott,
ahol vannak, a puskát gúliba és a szerelvényt letehetik.
(Sohasem beosztás szerint, hanem két-három emberenként.)

Ezután rendeljük el a beásást.

Minden ember a rejtőzéssel kezdje a munkát, amelynek
befejezése után *először lövészteknőt* ásson ki. Nem szabad
azonban megfélekednünk különösen lejtős oldalon a víz-
levezető árokról sem.

A munkánál mindenki úgy dolgozik az ásóval, ahogy
a legjobban tud. Ha a föld homokos, a gyeptörés meg-
bontása után legkönnyebb csupán kézzel ásni. Jobban kötött talajnál
a gyalogsági ásót is kénytelenek leszünk a hosszúnyelű
szerszámokhoz hasonlóan használni, vagy pedig a csákány-
baltát igénybe venni.

A lövészteknő elkészítése után a fedezékek kiépítése
mélyített lövészgödörre fokozatosan történik úgy, hogy
előbb be kell fejezni a lövészteknő ásómunkáját, azután
az ülő lövész számára szolgáló lövészgödört, tovább az
álló lövész számára való lövészgödört, míg végül a mélyített
lövészgödörhöz kezdhetünk.

A gyakorlatvezető a légi figyelők útján rendeljen el
légi riadót és beszélje meg a helyes magatartást. Munka-
közben a csendőroket gyakran cserélje, hogy minden ember
mindenütt dolgozzék. Aki eddig árkot ázott, az ásson ezután
fedezéket, a figyelő olyan csendőr legyen, aki eddig dol-
gozott és így tovább. A cserélés, illetve felváltás azonban
csak akkor legyen végrehajtva, ha a csendőr egy fedezéket
— erődítési elemet — már befejezett. (Pld. a lövészteknőt.)
Ez annál könnyebb, miután — mondjuk — egy mélyített
lövészgödör ilyen oktatólagos kiásása hosszabb időt vesz
igénybe.

c) *A csákánybalta, kézibalta (föld- és famunka).*

A csákánybalta kétféle munkára használható. A csákány-
része a föld lazítására való ott, ahol tisztán gyalogsági
ásóval azt vagy nem, vagy csak igen nehezen tudnók
kiásni. A balta-része pedig a famegmunkáló eszköz, amelyet
azonban csak szükségképpen és csak a legegyszerűbb mun-
kánál használunk, mert alakja és súlyelosztása mást nem
enged meg. A baltaival elvégezhető munkák: a rözsevágás
és a cövekhegyezés.

A kézi balta famunkára szolgál. Általánosan ismert,
kifogástalan szerszám.

*A gondolkozó ember javaboldogsága, hogy a ki-
fűrészhetőt kifűrészte, s a kifűrészhetetlent csön-
des áhitattal tisztelje.*

Goethe.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség története.

Irta: NEMESSZEGHY LÁSZLÓ ezredes.

(10. közlemény.)

III. RÉSZ.

A csendőrségi intézmény elterjedése Európában.

1792 november 6-án Dumouriez az osztrákokat legyőzi Temappesnél. Ezen győzelem következtében Belgium Franciaország kezébe esik és egyesül vele. Belgiumba is a francia csendőrség lesz bevezetve. Napoleon bukása, Belgium önállóságának visszanyerése után a csendőrségi intézmény továbbra is megmarad Belgiumban s ott mind a mai napig látja el a közbiztonsági szolgálatot.

Hollandiát Napoleon császár 1810-ben egyesíti Franciaországgal. Ott is alkalmazva lett a csendőrség intézménye, ha némileg változott alakban is. Napoleon bukása után itt is megmarad a csendőrségi intézmény s katonai alapokon szervezve alakul ki belőle a hollandi maréchaussée intézmény. Ez 1818-ban még csak az ország déli részére terjedt, később azonban az egész országban meghonosodott s még ma is fennáll.

Napoleon a hatásköre alá tartozó német államokban is bevezette a csendőrségi intézményt 1809-től 1812-ig. A parancsnokok többnyire franciák voltak, a legénységet azonban a bennszülött lakosságból is kiegészítette.

Bajorországban a csendőrség törzs- és főtisztek, továbbá altisztek és kitüntetéssel a hadseregben szolgált közemberekből állott. Az 1812 november 11-ikei császári rendelettel lett a csendőrség itt felállítva s az 1813. és 1815-iki hadjáratokban már tábori csendőrséget is állított ki.

Württemberg 1809 szeptember havában állít fel a francia csendőrség mintájára egy vadász csapatot (Landjäger korps). Ugyanezen évben állítják fel Szászországban is a csendőrséget, mely a kerületi kapitányságoknak (Amtshauptmannschaften und Kreisdirektionen) rendeltetik alá.

A Napoleonnal ellenséges Poroszország is átveszi francia mintára a csendőrségi intézményt, mely 1820-ban lesz teljesen kiépítve.

Ezek az államok mind felismerték a csendőrségi intézmény kiválóságát és Napoleon bukása után a már felsorolt német államok, valamint az anhalti hercegségek Gotha, Mecklenburg és Schwarzburg, dacára, hogy minden idegen állami berendezkedéssel szemben ellenszenvvel viseltettek, mégis fentartották azt.

Lombardiában is felállított Napoleon egy csendőr ezredet Milano székhellyel, melynek feladata volt ott is Dél-Tirol (trienti és roveretoi kerület) területén a közbiztonsági szolgálatot ellátni. Ezen ezred egy altábornagy alá tartozott, ki az egész területen szemleellenőrzést fejtett ki. Ezen intézményt Napoleon bukása után 1815-ben Ausztria átvette. A milanoi csendőr ezred 5¹/₂ szárnyból (Escadron)

állott, melyek mindegyike 2 szakaszra (zug-squadra) oszlott. A szakaszok szekciókra, minden szekció 2—3 örsre (brigade) tagozódtak.

Az ezredtörzs a vezérfelügyelőn (Generalinspektor) kívül: 1 ezredes ezredparancsnokból, 1 őrnagyból, 1 segéd-tisztből, 1 számvivőből, 6 írnból (Furier), 1 raktárosból (Monturaufseher), 1 főgyógykovácsból (Oberschmied), 4 tiszti szolgából, 1 portásból, összesen 17 főből állott.

A szárnyak állománya 5 első, 6 másodosztályú századosból, 12 fő-, 10 alhadnagyból, 16 írnból, 31 lovas, 21 gyalog őrmesterből (Wachtmeister), 25 lovas, 38 gyalog tizedesből (korporal), 20 lovas, 39 gyalog altizedesből (Vice-korporal), 10 kürtös, 11 dobos, 278 lovas, 457 gyalog csendőrből és 33 tiszti szolgából állott. Összesen 1012 fő.

Százados vezette a szárnyat és ellátta annak gazdaságkezelését is. Főhadnagy vezette az első, alhadnagy a második szakaszt. Őrmesterek vezették a szekciókat, a 4 és 5 tagból álló örsöket (brigade) pedig tizedesek, vagy altizedesek vezették.

Az ezredparancsnok Milanóban, az őrnagy Comoban állomásozott.

A csendőrség tagjai katonai büntetőtörvények alatt állottak, a szolgálatban álló csendőr pedig a katonai jogával lett felruházva.

A lombardiai csendőrség mintájára Lombardiában szolgált csendőrtisztek igénybevételével szervezi azután meg Ausztria a magyar szabadságharc leverése után az osztrák császári csendőrséget.

Az osztrák csendőrség magyarországi ezredei az 1866-iki kiegyezés után Erdély kivételével mind feloszlattak.

A megmaradt erdélyi csendőrség mintájára lett azután, mint ismeretes, megszervezve a m. kir. csendőrség s így végeredményben eredetét ez is a francia csendőrségre vezetheti vissza.

Az olaszországi »Carabinieri reale« csendőrségi testület, mely Olaszország egyesülése után alakult, az osztrákoktól 1859-ben átvett Lombardiában működött csendőrségből vette eredetét.

Európa több országa átvette még a csendőrségi intézményt, részben közvetlen a francia minta, részben a francia csendőrség mintájára alakult más csendőrségek után.

Csendőrség van Spanyolországban, Jugoszláviában, Bulgáriában, Romániában és Csehszlovákiában stb., sőt a csendőrségi intézmény tengerentúli országokra is átterjedt, sok gyarmaton is csendőrség látja el a közbiztonsági szolgálatot.

BEFEJEZÉS.

A megfelelő történelmi háttér beállításával ismerttettem a francia csendőrség történetét megalakulásától egészen napjainkig.

Összegezve a francia csendőrség működését, a leghomályosabb képet a francia csendőrségnek a nagy forradalom alatti szereplése nyújtja. Maga az intézmény a forradalom kitörése után születik meg a »maréchaussée« intézményből. Tehát a forradalom szülte. A csendőrség határozottan az újonnan született köztársaság szolgálatában áll. Látjuk szereplését a polgárháborúban az 1793-iki vendéi lázadás leverésénél, midőn a királypárti parasztok ellen harcol, továbbá látjuk szereplését a köztársaság ellen lázadó városok felkelésének elnyomásánál. Ezen belháborúban való szereplése mellett kitűnik az ellenséggel való vitéz szerepe Handschoote ostrománál.

Felmerülhet a kérdés, hogy az újonnan alakult csendőrség, melynek magvát a »maréchaussée« intézményből átvett katonák képezhették, miként állhatott mindjárt oly megalkuvás nélkül a köztársaság szolgálatába.

Erre magyarázatot csak akkor adhatunk, ha beleképzeljük magunkat az akkori időkbe. Franciaország sorsát, az egy 1871-iki kommun lázadás kivételével, mindig Párizs dön-

tötte el. Párizs dominálta a vidéket akkor még jobban, mint ma. A forradalom kitörése után elnyomta a vidéket fegyveres proletár tömegeivel. A vidéken elszórtan szolgálatot teljesítő közbiztonsági közegek ezen rohamnak nem állhattak ellen.

Ez a roham pedig a világtörténelemben páratlanul álló oly elemi erővel tört ki, amilyent a megelőző kor rengeteg bűne és visszalélése csak kiválthatott. Tekintsünk csak vissza a mi 10 év előtti forradalmunkra. Ferenc József király 66 évig uralkodott, az uralkodói kötelességek teljesítésének mintaképe volt s Európa tisztelete vette körül. Szerencsétlen IV. Károly királyunkban is meg volt a jó szándék, hogy népeinek békét teremtsen. 1918-ban néhány kalandor mesterséges forradalma mégis kiütötte kezünkől a fegyvert s a bekövetkező elkábulás alatt elvesztettük ősi hazánk területének kétharmad részét. Csodálkozhatunk tehát akkor a Franciaországban történt események fölött, melyek évtizedek, sőt több emberöltő bűneinek következményei voltak?

(Vége következik.)

CSENDŐR LEKSZIKON.

82. Kérdés. *A villany-telep tulajdonosa az egyik áram-fogyasztóval átalányfizetésben állapodik meg. A megállapodás értelmében a fogyasztónak csak 25-ös égőt szabad használnia. Ennek ellenére a fogyasztó titokban 60-as égőt használ s így több áramot fogyaszt, mint amennyire joga lenne. Bűncselekményt követett-e el a fogyasztó?*

Válasz. Mikor a fogyasztó az áramszolgáltató teleppel oly szerződést kötött, amelyet megtartania szándékában nem volt s a megkötött szerződés leplezett megszegésével a másik szerződő felet megkárosította, fondorlatosan, megtévesztően kártokozó módon járt el, tehát csalást követett el.

83. Kérdés. *A sértett azzal az ígérettel veszi át a jogtalanul saját lakásába vezeti s azt felhasználja világításra. Mily bűncselekményt követett el?*

Válasz. A cselekmény az állandóan követett birói gyakorlat értelmében lopás. Az 1907:III. t.-c. 2. §-a egyébként kimondja, hogy az előállított villamosáram ugyanazon büntetőjogi védelem alatt van, mint amely az ingó dologra nézve fennáll.

84. Kérdés. *A sértett azzal az igyekezettel veszi át a tettesnél megrendelt csizmát, hogy két hét múlva kifizeti az árát. A két hét letelte után nem fizet, mire a tettes egy barátja tanácsára a sértett lakására megy s annak távollétében a csizmát elhozza. A sértett visszaköveteli a csizmát, de a tettes most már csak úgy hajlandó visszaadni, ha kifizeti az árát. Bűncselekményt követett-e el a tettes s az, akinek tanácsára eljár?*

Válasz. Ezt az esetet a tettes bűnöző szándéka szempontjából kell megítélni. Ez a szempont pedig szükségessé teszi azt is, hogy a sértett eljárásának kifogástalansága kérdését is felvessük. Így aztán meg kell állapítanunk, hogy a sértett nem járt el a tettesrel szemben kifogástalanul, midőn a tettes elkészítette csizmát hitelre elvitte s a megígért időben nem fizetett. A tettes bizonyára abban a hitben tett eleget a rendelésnek, hogy a sértett a csizma elkészülte-

kor vagy legalább is az adott halasztás leteltével fizetni fog, mert különben nem készítette volna el a csizmát. Magyarán mondva tehát becsapta a sértett a tettest, midőn fizetőkészsége felől megtévesztve őt, hitel nyújtására rábirta. Ez a Btk. 384. §-ába ütköző csalásnak tekintendő vétség gyanuját állapítja meg a sértett ellen. Ilyen alapon a tettes cselekményét aztán olyan önsegítésnek foghatjuk fel, amely jogtalan ugyan, de nem bűncselekmény bűnöző szándék hiányában.

Az esetet azonban ilyen módon csak az ítélkező bíróság bírálhatja el. A csendőrnek azt kell néznie, hogy a nyomozás tárgyává tett cselekedetben valamely bűncselekmény alkotó elemei megvannak-e. Így aztán azt látjuk, hogy a tettes cselekedetében megvan a jogtalan mód, a vagyoni haszonra irányuló célzat, megvan az erőszak is, ami a jogtalanul birtokba vett csizma ki nem adásában áll, megvan a sértett magatartását befolyásolni alkalmas kényszerhelyzet. Így a tettes ellen fennforog a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolás vétségének gyanúja. Barátja, aki neki ezt az eljárást tanácsolta, nem vonható bünvádi eljárás alá, mert ez a tanács a fennforgó körülmények közt nem rábizás és nem bűnsegítség, tehát nem részesség.

85. Kérdés. *A tettes a sértettet, mint régi haragosát orvul meg akarja ölni. Ezért lakására behatol s őt ágyá-
alva találván, törrel szívenszúrja. A nyomozás során kiderül, hogy a sértett akkor, amidőn a tettes ezt a merényletet elkövette, már halott volt, mert néhány órával előbb szív-
szélhűdésben meghalt. Erről a tettes természetesen nem tudott. Mily bünvádi felelősség terheli ily körülmények közt a tettest?*

Válasz. Holt emberen sem gyilkosságot, sem szándékos emberölést, sem e bűncselekmények kísérletét elkövetni nem lehet, mert hiányzik a védett jogi érdek: a sértett élete. Ellenben szó lehet arról, hogy a tettes a holttest bántalmazásával az 1914:XLI. t.-c. 22. §-ába ütköző vétséget követte el (meghalt ember meggyalázása).

86. Kérdés. *A Szut. 144. pontja szempontjából járásztónak lehet-e tekinteni egy 23 órás őrzőjárat eseménytelen leportyázását lóháton?*

Válasz. A Szut. említett pontja megengedi fázasztó szolgálat után az ágyon való fekvést nappal is. Alapjában véve minden szolgálat fázasztó s így, ha a Szut. említett pontját szószerint vesszük, a nappali ágyonfekvéshez minden szolgálat után joga volna a csendőrnek. Az pedig semmiesetre sem célja a Szut.-nak, hogy ilyen jogot adjon, mert hisz akkor a csendőr vagy szolgálatban van vagy otthon hever az ágyán. Ebben az esetben tehát fázasztó szolgálat alatt a különösen fázasztó szolgálatot kell érteni. Egy őrzőjárat leportyázását, amelyben semmi esemény sem történik, amelyben a járőr zavartalanul és hozzá még lóháton megy tereptárgyról tereptárgyra s közben a szolgálat egyharmad idejét pihenésre fordítja, semmi esetre sem lehet olyan fázasztó szolgálatnak tekinteni, hogy utána a járőr rögtön ágyba feküdjék. Ez a szolgálat, amit leirtunk, talán iskolapéldája lehetne a csendőr normális, minden különösebb megerőltetéstől ment szolgálatának. Más eset pl. egy hosszantartó és pihenés nélküli nyomozás. Más egy olyan szolgálat, amely egész éjszakai szakadatlan utazással és ténykedéssel volt összekötve úgy, hogy a csendőr — mondjuk — 24 órán át egyáltalán nem jutott alváshoz. Ezek azok a szolgálatok, amelyekre a Szut. említett pontját érteni kell. Erős, egészséges csendőr csak elpuhul, ha egy 23 órás, lovon teljesített és bőséges pihenőkkel megszakított járőrszolgálat után ágyban pihenni ki a normálisnál nem nagyobb fáradságát. Amelyik csendőrnek pedig erre szüksége van, annak az egészsége nincs rendben s annak — kórházi ágyra van szüksége.

87. **Kérdés.** *Egy kereskedő a község utcáján a két méter széles gyalogjáróra, amelynek egy negyedrésze ki van kövezve, árukat rak le akként, hogy a ház előtt a gyalogjárónak csak kövezett része marad szabadon. Mily jogszabályba ütközik ez az eljárás?*

Válasz. A kereskedő eljárása a Kbt. 119. §-ának 1. pontjába ütköző testi épség ellen való kihágás. Eljárásával ugyanis akadályozza a gyalogosok szabad közlekedését. Az 1890. évi I—c. 130. §-a értelmében még a helységeken kívül húzódó közutaknak ideiglenes elfoglalása is tilos magáncélokra.

88. **Kérdés.** *Van-e joguk magánosoknak a községi utak mentén levő fákra rádió-készülék antennáját felszerelni vagy a fákra hirdetések felhelyezését? Mily jogszabályok tiltják ezt?*

Válasz. Az 1894. évi XII. t. c. 93. §-ának c) pontja szerint aki a fákat jogosulatlanul rongálja s az okozott kár 60 pengőnél nem nagyobb, mezőrendőri kihágást követ el. Ha a kihágást köztereken vagy közutakon levő fákon követték el, az eljárást hivatalból kell megindítani.

89. **Kérdés.** *Tiltott cselekmény-e az, ha a községi olvasókör vezetősége a rádió-készülék vételárának letérlesztése végett a rádiót igénybe vevő tagoktól 10 jillér díjat szed?*

Válasz. Nem látunk a dologban semmi törvénybe ütköző dolgot. Ha a tagok az eljárást sérelmesnek tartják, az alapszabályok nyújtotta jogaikkal éljenek s tegyék szóvá a dolgot. Ha az olvasókör kebelében az ilyen viták el nem intézhetők, a tagoknak rendelkezésükre áll a panaszjog a közigazgatási hatóság előtt, valamint vagyoni sérelem esetén a polgári bíróság, de a csendőrnek az esethez nincs köze.

90. **Kérdés.** *Egy község előljárósága március 15-én hazafias ünnepet rendezett s erre meghívókat küldött szét. A község egyik polgára, mert nem kapott meghívót, az előljáróságnak címzett levelében »a gazemberek szónokoltatásáról« beszél, valamint arról, hogy »a gazemberek várják meg, mikor nyílik meg előttük a börtön ajtaja«. Mily büncselekményt joglat magában ez a levél?*

Válasz. A levél sértő kifejezései elsősorban a hazafias ünnep sorrendjén szereplő kijelölt szónokra sértő. De sértő az előljáróságra is, amely gazembereket szerepeltet, akiknek nyilvános szereplés helyett börtönben lenne a helyük.

A levél ebben az alakjában s ezzel az értelmezéssel az 1914: XLI. t.-c. 2. §-ába ütköző a 4. §. 2. bekezdése szerint minősülő (feltűnően durva) becsületsértés vétségét tünteti fel.

Azoknak, akik a levél miatt sértve érzik magukat, magánindítvánnyal kell fellépniök. A sértés nem vonatkozik az előljáróság hivatása gyakorlására s így nem felhatalmazásra és nem hivatalból üldözendő cselekmény.

91. **Kérdés.** *A járőr portyázás közben arról értesül, hogy a közeli községen keresztül dohánycsempészek vonulnak át, hátukon leveles dohánnyal megrakott zsákkal. Mi a járőr kötelessége?*

Válasz. A jövedéki kihágások üldözése tárgyában a Szut. 490—492. pontja rendelkezik. Ha a járőr az értesülés folytán a csempészeket tettenérheti, az értesülés alapján eljár. Ha azonban az értesülés olyan, amely sem közelebbi adatokat nem tartalmaz, sem a tettenérésre kilátást nem nyújt, a járőr úgy az értesülést, mint nála tett feljelentést veszi tudomásul s a Szut. 491. pontja szerint jár el.

92. **Kérdés.** *A telektulajdonos bekerített gyümölcsös kertjében a vadak elfogása végett sodrony-hurkokat és csapdákat helyez el. Büntetendő cselekmény-e ez?*

Válasz. Ha bebizonyítható, hogy a hurkokat és csapdákat a telekre beváltó hasznos vadak elfogása végett

állították fel: a cselekmény a vadászati törvény 27. §-ába ütköző kihágás (tiltott eszközökkel való vadászás). E törvényhely szempontjából a vadászás a gyakorlásnak bármely pillanatban megvalósítható lehetőségét jelenti annyival is inkább, mert a hurkokkal való vadászás a hurkokat lerakó lesben állását is feltételezi. Hogy a hurokkal való vadfogó kísérletnek volt-e eredménye, közömbös.

93. **Kérdés.** *Ha valamely elkerített magánterületen lerakott csapdákat és hurkokat találnak, anélkül, hogy a hurkok és csapdák elhelyezője kétségtelenül megállapítható lenne, kit lehet gyanúsítani a csapdák és hurkok lerakásával?*

Válasz. Ilyen esetben az elkövetett kihágással azt lehet gyanúsítani, aki a telken közvetlen és állandó rendelkező jogot gyakorol, vagyis a telek tényleges birtokosát vagy bírlalóját, mert feltehető, hogy a vadászó eszközök felállítása az ő beleegyezésével történt, mert azok felállításáról tudnia kellett.

94. **Kérdés.** *Tilos vadászaton kapásnak azuz tettenérésnek tekinthető-e az, ha a vadászatra jogosított vadöre valamely bekerített telken jelállított csapdákat és hurkokat pillant meg? Joga van-e e tilos vadászati eszközök lejoglatása végett a telekre behatolnia?*

Válasz. Minthogy a vadör az 1914: XL. t.-c. szerint hatósági közeg, akinek ily hatósági cselekmények végzésére hatásköre van, jogosult megjelenni a kihágás színhelyén s ott nyomozást folytathat.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Érdekes nyomozás a román megszállás idejéből.

Nyomozta és írta: **KÁRPÁTI JÓZSEF** tiszthelyettes (Györszentmárton).

1919. év szeptember havában a román hadsereg megszállta a Duna-Tisza közét s a megszállást harácsolás céljából kiterjesztette a Dunántúl egyes nagyobb városaira is, így elsősorban Győrre. A románokat Győrben nagyon »érdekelte« a sok ipartelep, ezek között pedig elsősorban az ágyúgyár, mely nagykiterjedésű területen felépülve, a legmodernebb löveggyártó gépekkel volt felszerelve. Szeptember 2-án egy dandár érkezett a városba, gyalogság, lovasság és tüzérség vegyest. Megkezdtek hamarosan

A magyar ember szívében a hazaszeretet uralkodik. Már Proudhon is megjegyezte, hogy a magyar költők többre becsülik a hazafiságot a szerelemnél. »Szerelemért feláldozom életemet, szabadságért feláldozom szerelmemet« — énekelte Petőfi.

(Emile Laveleye, belga közgazdász, 1822—1892.)

jól ismert tevékenységüket, mely nem állt egyébből, mint kiméletlen harácsolásból. Sok millióra rúgó károkat okoztak Győr vármegye gazdáinak, még többet az államnak az ágyúgyár kifosztásával. Azt lehet mondani, hogy csak a négy fal maradt meg és a tető. Ez a harácsolás nagy keserűséget váltott ki úgy a város, mint a falvak lakosságánál.

Ilyen hangulatban szeptember 25-én futótűzként terjedt el a hír, hogy a bönyrétalapi erdő mellett a Győrt megszállva tartó 7. román gyalogezred egyik hadnagyát, *Negoita Nikolájt* 24-én meggyilkolva találták.

A porig alázott önérzet keserűségének kirobbanása vagy pedig közönséges rablógyilkosság? Ez volt az első kérdés, ami az ember előtt felvetődött.

A román megszálló csapatok parancsnoksága politikai gyilkosságnak szerette volna feltüntetni az esetet, hogy a várossal és a vármegyével szemben megtorlást gyakorolhasson, noha *Gidófalvy ezredes* (akkor őrnagy), szárnyparancsnok úr által is irányított nyomozás kétségtelenül kiderítette, hogy közönséges rablógyilkosságról van szó.

Negoita Nikoláj hadnagy 1919 szeptember 24-én d. u. 3 órakor bönyrétalapi örskörlethez tartozó Burgly-pusztáról lóháton ment haza Győrbe. A bönyrétalapi erdőhöz érve, a vele szembejövő két polgári egyéntől a Győr felé vezető út iránt érdeklődött. A két polgári egyén lováról lerántotta, bottal fejbeverte, úgy hogy a román hadnagy az ütésektől elkábulva, összeesett. Tettesek ezzel nem elégedtek meg, de kihúzták pisztolyát is táskájából, egy halálos lövést tettek rá, azután pénzt elrabolták. A pillanatok alatt lepergett bűncselekménynek azonban szemtanuja is akadt *Germán György* tehénpásztor személyében. Ez a tehénpásztor akkor nem mert magáról életjelt adni, de később az esetet elbeszélte több ismerősének, azzal, hogy a két polgári egyén, akiket ő soha nem látott azelőtt, a meggyilkolttal románul beszélt.

A bönyrétalapi örs aznap este 7 órakor értesült a történetekről s nyomban a helyszínre sietett, ahol a fentírt gyilkosságot állapította meg. A tettesek kilétére követhető pozitív adat vagy nyom nem merült fel s mert a már említett tehénpásztor a tetteseket románul hallotta beszélni, a gyanú román katonákra irányult.

Az örs ezen gyilkosságról jelentést tett a győri szárnyparancsnokságnak, mely az esetet a jelentés értelmében a román katonai parancsnokságnak is tudomására adta. A románok nagy felháborodással vették a hírt és saját közegeikkel önálló nyomozást indítottak, mely azt eredményezte, hogy rabló-, nem pedig politikai gyilkosságról van szó. Kézre került az egyik tettes is *S. J. péri* lakos személyében, a másikat azonban nyoma veszett. Hogy a másik tettes is kézre kerüljön, a románok balkáni módszerhez folyamodtak. Letartóztatták *Gidófalvy* őrnagy, szárny-

parancsnok urat és az egész bönyrétalapi örs legénységét és kijelentették, hogy amíg a csendőrség kezükre nem adja az elmenekült rablógyilkost, a leartóztatottak fogságban maradnak.

A győrszentmártoni járás parancsnoka voltam, mikor a dolgokról értesültem. Most már nem a román hadnagyról, hanem szárnyparancsnokom és bajtársaim sorsáról volt szó, minden erőmmel nekifogtam tehát a nyomozásnak. Mindenekelőtt összpontosítottam a győrszentmártoni, tápi örsöket, nyulfalui és péri különítményeket Péren, hogy a Bábolatól nyugatra fekvő erdőket átkutassam. Ennek keresztülvétele előtt besúgómtól, kitől nem egyszer kaptam már igen fontos, nyomravezető adatokat, arról értesültem, hogy a másik tettes, *Cs. A.*, Pápa irányába menekült. Tekintettel arra, hogy ezen besúgó teljes mértékben bírta bizalmamat, rövid gondolkodás után elhatároztam, hogy nem Bábolat, hanem Pápa irányába viszem a nyomozást.

Hogy semmi idő ne menjen veszendőbe, előfogatot vettem és Pápa irányába hajtván, első állomásként Mezőörsöt érintettem. Itt megállapítottam, hogy a rablógyilkosság másik tettese, *Cs. A.*, néhány nappal előbb az ottani kocsmában mulatott. Azt is megtudtam, hogy a keresett Pápa felé vette onnan útját. Meg volt tehát az első nyom.

Ütközben talákoztam a románok őrizetében lévő *Gidófalvy* őrnagy úrral és a bönyrétalapi örs 6 fő legénységével, kiket a románok kivittek a vidékre. Jelenttem a nyomozás eddigi adatait az őrnagy úrnak, ki viszont az ott lévő román tisztnek hozta az általam jelentetteket tudomására.

A román tiszt látva a helyzetet, *Gidófalvy* őrnagy urat és a 6 csendőrt saját felelősségére 24 órára szabadlábra helyezte, hogy a csendőrök a második tettes elfogása végett haladéktalanul induljanak valamennyien Pápa. Ide u. i. a románok előbbi megállapodások, illetve ántantutasítások értelmében nem mehettek.

Így most már csatlakoztam én is ehhez a csoporthoz és részint kocsin, részint gyalog, sőt egy útszakaszon egy mozdonyt is igénybe véve, Pápa felé aznap este 10 órakor megérkeztünk.

A bönyrétalapi örs 6 fő legénységét a pápai örsön némileg felfegyvereztettem, az ottani legénységgel járőrökbe osztattam s feladatuk kijelöltem nekik a kocsmák és nyilvános helyek átkutatását. Magam pedig két főből álló járőrrel az ottani huszárlaktanyába mentem. Jelentkeztem az ügyeleti tiszt úrnál s engedélyt kértem a laktanya átkutatására. Ugyancsak az ügyeleti tiszt jóváhagyásával bezárattam a laktanyába vezető összes bejáratokat s a takarodó után később érkező embereket egy külön helyiségben összegyűjtöttem. Kértem ezután az ügyeleti tiszt urat, hogy bocsássa rendelkezésemre azon katonák névjegyzékét, melyben a jelentkezők nevei szerepelnek. Ez nem várt nehézségbe ütközött, mert a laktanya összes lámpásai felmondták a szolgálatot s így csak egy alkalmi zseblámpával lehetett ezt a munkát elvégezni. Nagy meglepedésemre s sejtelmem beigazolására láttam a névjegyzék átvizsgálásánál, hogy *Cs. A.* neve szintén a jegyzékben van. Néhány napja jelentkezett felvételre a laktanyában. A mellettem álló bönyrétalapi *Pozsgay* tiszthelyettes majdnem hangosan elkiáltotta magát, mikor a nevét a jegyzékben megpillantottuk, nekem kellett észrevétlenül figyelmeztetnem, hogy örömét igyekezzen elpalástolni.

Most az ügyeleti tiszt felügyelete mellett megkezdődött a laktanya gondos átvizsgálása, azaz helyesebben a legénység fölötti szemle.

*Ha hallom ezt a szót: magyar,
Szük lesz a német plundra rajtam,
Zúg és dörög a zivatar
És trombiták harsognak harci zajban!
A lárma lelkemig rivall,
A régi, — régi hősi monda,
Vasból való vad harci dal —
A Nibelungok hullnak a porondra.
A hősi sor is ugyanaz,
Ódon regék oly ismerősök,
Új név, de régi a panasz,
Mert ők a bajnok és a büszke hősök.*

(Heine, 1799—1856.)

Ennek eredménye Cs. A. elfogása lett.

Cs. A.-t megbilincselés és megmotozása után — melynek alkalmával nála az elrablott pénzt megtaláltuk — a pápai őrsre kísértük, a többi kiküldött járort pedig visszarendeltem. Itt Cs. a terhére rótt cselekményt beismerte, indító oknak azt hozta fel, hogy előzőleg egy román örmester bántalmazta s efölötti bosszújában követte el a gyilkosságot.

Másnap azután gyanúsított Pápáról a Táp községben visszahagyott román tiszthez, innen pedig Györbe lett kísérvé. Mire azonban a csendörököt és foglyot szállító teherautó ide megérkezett, a románok Györt kiűritették és magukkal hurcolták a még őrizetükben tartott két csendört is. Hogy az elburcolt két bajtársunk is kiszabadítható legyen, az elfogottat, valamint a letartóztatásban lévő csendörök kísérésére kirendelt román katonákat az elvonult román csapatok után kellett szállítani, minnek megtörténte után azok a még őrizetükben tartott két bajtársunkat kiadták.

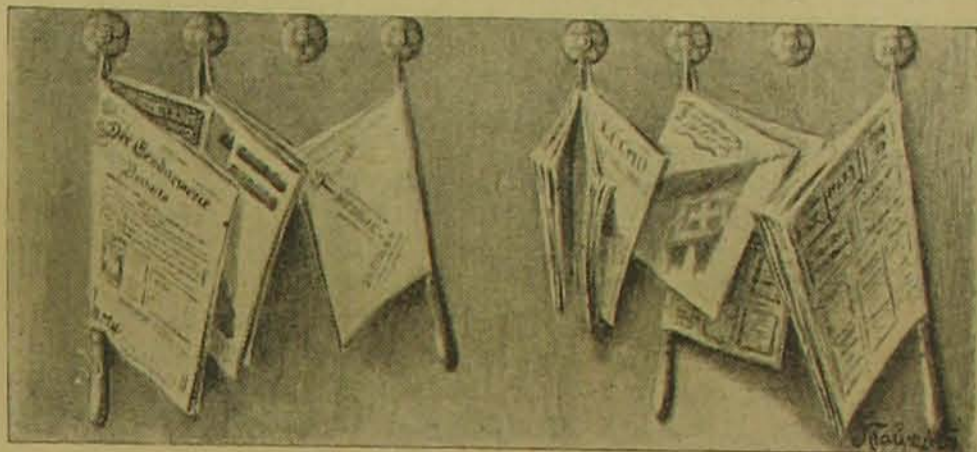
A románok által elfogott S. J. Budapest elhagyása után tőlük megszökött, Cs. A.-t pedig életfogytig tartó kényszermunkára ítélték.

*

Fentebbi eset talán nem meríti ki mindazon követelményeket, melyeket mi egy tanulságos nyomozással szemben megkövetelünk. Leközlöttük azonban, mert mégis van egy tanulsága, melyet sok csendör nem vesz kellőleg figyelembe. Ez pedig: *A besúgó* fontos és olykor döntő jelentőségű szerepe. Ha Kárpáti tiszthelyettes Pér községben nem rendelkezik egy jó besúgóval, a tettest aligha sikerült volna 12 óra leforgása alatt kézrekeríteni, de kérdés, hogy sikerült volna-e egyáltalában? Ennek viszont azon szomorú következménye lett volna, hogy a még őrizetben tartott bajtársainkat a románok magukkal hurcolják s ki a meg-

mondhatója annak, hogy az akkori zavaros időkben milyen sors várt volna rájuk.

Megemlítjük, hogy a csendörök őrizetével megbízott román tisztt, amikor megtudta, hogy a tettes társát Kárpáti tiszthelyettes fogta el, Kárpáti tiszthelyettesnek egy nagyobb pénzszeget ajánlott fel jutalomképen, ki azt illedelmesen megköszönve visszautasította. (Szerk.)

LAPSZEMLE.

(Ausztria.) Der Gendarmeriebeamte.

1929. április 15.

»Igazság és jog« cím alatt a lap részletesen foglalkozik az osztrák csendőrségnek azokkal a kérdéseivel, amelyek ezideig még rendezetlenek, illetve a lap véleménye szerint nem megfelelő módon vannak rendezve. Ilyen kérdések gyanánt a következőket sorolja fel:

1. A Szolgálati Utasítás csak a külszolgálatban töltendő órák számát írja elő, de nem rendelkezik arra vonatkozóan, hogy belszolgálatban hány órát kell havonként tölteni. (Nézetünk szerint ezt nehéz is szabályozni, mert az egy csendőrré eső belszolgálat mindig a létszám szerint több vagy kevesebb.)

TÁROGATÓ

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól! mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készült utánzatok. Hegedűk, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR

STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban, Csendöröknek kedvezményes részlelfizetés!

FOYTA TIBOR

tüzelőanyagnagykereskedő BUDAPEST,
Andrássy-ut 13. II. 5. — Telefon: Aut. 231-37. szám.

s z á l l í t: elsőrangú minőségű

porosz szenet, magyar szenet,
tűzifát, kokszot,

a legelőnyösebb árak és fizetési feltételek mellett.

6-8-10 havi folyószámlahitelre

szolonok, szalagarnitúrák matracok, paplanok,
szőnyegek, sodronyok vasbutorok elsőrendű kivitelben
Budapest, Ráday-utca 38. szám, kárpitos mesternél

A MÁV. és a csendőrség hivatalos szállítója

világhírű THE WHITWORTH kerékpárok

csendöröknek 16 pengős havi részletre. Kerékpár alkatrészek, lánc, pedál stb. gyári árban, külsők P. 6'80-tól, bejsők P. 2'10-től. Új kerékpárok 135 pengőtől kezdve. LANG IMRE műszerész-mester, kerékpár és gyermekkocsi gyári raktára. Budapest, Teréz-krt. 3. (sarok üzlet). Árjegyzék 950 képpel ingyen

Ne ügynök útján vegyen.

SÁRGA JÁNOS
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDV. SZÁLLÍTÓ

ALAPITVA: 1895. KOLOZSVAR

BUDAPEST, IV. KIGYÓ-UTCA 5.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN. KLOTILD PALOTA

TÖRV. V.

BÜTORHITEL

ÚJ ALAPON,

készpénzárban, 18 havi részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. Sándor Ignác bútórúháza Budapest, VI., Dessewffy-utca 18-20. Vilmos császár út és Nagymező-u. között (saját házában). 2-es és 10-es villamos megálló.

2. Az őrök távbeszélővel lennének ellátandók. (Nálunk már csak kevés őrön nincs távbeszélő.)

3. Az őrök számának a csökkentése a közbiztonság szempontjából káros. Inkább több őr legyen kisebb létszámmal, mint kevesebb nagyobb létszámmal, mert a főcél annak kell lennie, hogy bűncselekmény esetén a csendőrségnél, ahol a csendőrök egyenként portyáznak, közigazdálkodás pedig nincsen, ez az álláspont helyes, a mi viszonyaink szerint a tapasztalat az ellenkezőt bizonyítja.)

4. Az őrparancsnokjelölteket nem központi iskolában, hanem az országos csendőrszolgálatok székhelyein kellene kiképezni, ahol az illető tartomány külön törvényeit és rendeleteit is behatóbban lehetne oktatni s mert így az országos csendőrszolgálatoknak szükség esetére karhatalom is rendelkezésükre állana. (Kiképzési szempontból a centralizálás előnyösebb, egységesebb és olcsóbb, mintha az kislétszámú több iskolában történnék.)

5. A modern kriminalisztikai ismeretek oktatására a csendőriszolgálatokban nagyobb súlyt kellene helyezni.

6. A csendőrök kivétel nélkül mindig karabéllyal teljesítenek szolgálatot. Kívánatos lenne különösen nagyobb helységeken, fürdőhelyeken, kirándulóhelyeken stb. a csendőröket pisztollyal is ellátni, amely ilyen szolgálatokban jobban megfelel, mint a kurtály.

7. Az osztrák csendőrség jelenlegi vasszürke egyenruhája sem a csendőrség, sem pedig a lakosság körében nem tudott népszerűvé válni. Ujan még megjárja, de ha a csendőr pár hétig viseli, egyáltalában nem tetszetős. A háború óta folytatott kísérletek meggyőzhettek mindenkit arról, hogy a csendőrségnek a háború előtti acélzöld ruházata összehasonlíthatatlanul jobb és szebb volt minden más színűnél, azt kellene tehát újra rendszeresíteni. Az a kifogás, hogy a zöld ruha feltűnő és a büntetések benne a csendőrt hamar észreveszik, nem állíthatja meg a helyét, mert a lakosoknak nagy része nem menekül a csendőr elől, hanem keresi a csendőrt, minél feltűnőbb tehát a csendőr egyenruhája, annál hamarabb észre lehet őt venni. (A háború óta az osztrák csendőrségnek a jelenlegi a harmadik színű egyenruhája. Először csukaszürke, azután táborig zöld volt, jelenleg vasszürke.)

8. A tömegátalány felemelése kívánatos lenne.

9. Az osztrák csendőrségnél egészen 1928 októberig fennállott bizalmi rendszert a legfelsőbb közigazgatási bíróság, mint törvényellenest, megszüntette. Ezzel kapcsolatban a fegyelmi szabályzat is reformra szorul, mert a fegyelmi kihágások elévülését nem ismeri, holott még a büntettek is

elévülnek, de ezenkívül azért is, mert a büntetések túlságosan szigorúak. (Különösen a pénzbüntetések nagysága feltűnő.)

10. A vezénylési pótdíjak megszüntetésével a belügyminiszter azok helyett 1925-ben havi általános összeget engedélyezett. Ez az összeg az általános drágulásnak megfelelően felemelendő lenne.

11. Az osztrák csendőrségnél is rendszeresítve volt csendőrségi pótdíjat az illetmények általános rendezése alkalmával (1927) eltörölték és helyette a veszélyes szolgálatot teljesítő csendőrség és rendőrség részére ú. n. »őrszolgálati pótdíjat« rendszeresítettek. Ennek az összege rendfokozatonként változik, holott — a lap szerint — a szolgálat veszélyeinek mindenki egyformán van kitéve. Bécsben egyes, külvárosi rendőrszobák parancsnokai havi 25 silling »különös veszélyességi pótdíjat« élveznek, ezt a pótdíjat egyes csendőrszobák parancsnokainak is meg kellene adni.

12. A bécsi rendőrség tagjai már évek óta minden év végén egy bizonyos remunerációban részesülnek. A lap ugyanezt kéri a csendőrség tagjai számára is.

13. A lakbérkérdés rendezendő lenne. A csendőrök a kincstártól kapott lakbérre sokszor még 100 sillinget is ráfizetnek, ami eladósodásukat vonja maga után. Vagy lakásokat kellene építeni vagy pedig a lakbért kellene felemelni.

14. Az osztrák csendőrök eddig teljes szolgálati idő mellett az utójára élvezett illetményeik 90%-ot kaptak nyugdíj fejében. Ezt az összeget is leszállították 78,3%-ra. (Nálunk 100%) Szükséges lenne a teljes szolgálati idővel rendelkező csendőrök nyugdíját újra 90%-ra felemelni.

(Amint látjuk, másutt is vannak bajok, nemcsak nálunk.)

Abt. Insp. Gansinger kedves történetet ír le próbacsendőri szolgálatából. Egy járőrszolgálat közben hosszantartó hatalmas zápor keletkezett, amely elől a csendőrszolgálat szabálytalanul egy, az őrszolgálat útjából félreeső kápolnában keresett menedéket. Ott talált rájuk az ellenőrző járőrmester, aki az eső elől — szintén szabálytalanul — maga is odamenekült, de azért a járőrt alaposan leteremtettézte. Feljelentés persze nem lett a dologból.

Dr. Arnold Lichem a psychotechnikai vizsgálatoknak a csendőrségnél való hasznáról értekezik. Módszereket közöl, amelyekkel a csendőröknek a hallott, látott dolgok, mozgások megjegyzésére és visszaadására való képességét és az emlékezőtehetségét meg lehet vizsgálni. A cikk folytatásos, befejezése után még visszatérünk rá.

Kegyeletes szavakkal emlékszik meg a lap Lussl József Waitzenkircheni őrparancsnokról, akit egy örült orvos, dr. Eichhoff agyonlőtt. Temetése rendkívül fényes keretek között folyt le.

Végre
megjelent
a

Stoewer írógépek hordozható modellje

Páratlan
ujítások: } **sajtolt acélváz**
 } **kiemelhető betűkarok**
 } **leemelhető kocsi**

A csendőrség tagjainak legkedvezőbb árak és feltételek!

Saját érdekében kérjen ajánlatot a vezérképvisellettől:

V., Vilmos császár-ut 60.

TELEFON: 248-65.

„CORVIN” BUTORCSARNOK
Részletre olcsón! Dohány-utca 39.
közalkalmazottak bevásárlási forrása.

Csendőrségi és más egyenruhák és polgári öltönyök

részletre!

Nagy Kálmán

a Kossuth Lajos-utcai
templommal szemben.

Ferenciek-tere 2, félemelet

Nagy választék angol szövetekben.

(Olaszország.) Fiamma d'argento [ardzsénto].

1929 április.

Folyó év március 24-én népszavazás volt Olaszországban. Mussolini felszólította a népet, hogy döntsön maga a fasizmus mellett vagy ellen. A nép, úgy látszik, teljesen felfogta annak a titáni munkának értékét, amit a mai kormány eddig is végzett, mert a szavazás eredménye egyetlen, az egész országban visszhangzó »Si« volt (szí = igen). 8,650.740 szavazó közül 8,506.576 felelt igennel. A maradék sem ellenezte a fasizmust, — de tartózkodott a szavazástól. Ez az ellenzék nem képezi a szavazók egytized %-át sem (csak 0.08%), annyi, mint semmi.

Két statisztika cím alatt összehasonlítják a felfelé törekvő, erkölcsileg folytonosan emelkedő Olaszországot, az amerikai Egyesült Államok ijesztő arányokban fejlődő büntetésével. Olaszországban a háború előtt évente átlag 3000 gyilkosság fordult elő, 1922-ben 6278, 1927-ben már csak 2258. Ily alacsony sohasem volt a gyilkosságok száma a háború előtt. Amerikában 1917-ben 7000 gyilkosság történt, 1927-ben már 11.000! A többi büntetteknel is körülbelül hasonló az arány.

Fedi Dario hadnagy ismerteti a »Munka előjáróság« intézményét, amelyet a kormány léptetett életbe. Ez az előjáróság 3 tagból áll, melyből egy a munkaadót, egy a munkásokat képviseli és arra van hivatva, hogy minden felmerülő nézeteltérést békés úton rendezzen. Sztrájknak a lehetősége is ki van zárva, miáltal a politikai uszítók leg-erősebb fegyverüket elvesztették.

Bau Arturo csendőrszázados cikksorozatát kezd. Címe: »Vörösök között«. Az első »forrongás«-nak nevezett közlemény közvetlenül a háború befejezése alkalmából a frontvidékeken keletkezett forradalmi hangulatot írja le, amikor a nép nem akart többé az előjáróságnak engedelmessé válni. A következő cikk címe: »A demokrata bizományi birtoktól a vörös báróságig«.

Kinning mulatságos, de tanulságos kis históriát mesél egy ravasz kisbirtokosról, aki holdvilágos este boldogan hazafelé igyekezett kis kocsiján, zsebében a beszédett pénzzel: 12 új ezres bankóval. Jött az útkanyarulat. Jó lesz vigyázni, mert ott már többször történt baleset. Egyszerre csak egy asszonyt vett észre, aki fáradtan cipelt egy nagy kosarat. Persze megállította a lovat és felvette a szegény asszonyt. A felszállásnál azonban úgy vette észre, mintha nadrág nézett volna ki a szoknya alól. Pipára gyújtott és a gyufafénynél megbizonyosodott gyanújáról. A kanyarulatnál tehát biztosan várnak a cinkosok! Mit tesz ilyenkor az

ember? Hirtelen felemelte ostorát és mintegy véletlenül ledobta a kalapját az útra. Megállította a lovat és megkérte az »asszonyt«, hogy szálljon le és vegye fel a kalapot. Amint aztán az lent volt, a kisbirtokos nekiesett ostorával a lónak s mint a fürgeteg, úgy elrohant. A kanyarulatnál állott ugyan három alak, de azok nem őt várták, hanem azt a kocsit, amelyiken egy asszony is ül.

A nyugdíjba vonuló csendőrök számára munkaszindikátusok felállítását követelik, amelyek dolga volna a nyugdíjazott csendőröket polgári kereseti pályán elhelyezni, mert a csendőrök tudják ugyan a munkatörvényeket, de az elhelyezkedés módjával nem ismerősök.

—0—

(Spanyolország.) Revista Tecnica de la Guardia Civil.

1929 május.

A nemzeti munkatestületekről szóló 1928 novemberi kir. törvényrendeletet minden csendőrnek ismernie kell, mert gyakran van alkalma szociális összeütközéseknél közbelépni. A törvény XII. cikkét kivonatban ismerteti a lap.

Valenciában évente március 21-én ünneplik a tavasz ünnepét, melyre az ottani csendőrség gyalog- és lovaszászlóival kivonul. A címkép a parancsnoksági zászlótartót mutatja be lóháton a zászlóval.

Adell Michavila (Micsávila) őrnagy ismerteti a katonai büntetőtörvénykönyv 37. és 394. cikkei, amelyek különítványokat vezénylő tisztokra azt a kötelezettséget röjják, hogy a hadbíróóság illetékessége körébe tartozó bűnügyeknél az előzetes nyomozást minél szélesebb alapon és minél nagyobb szorgalommal végezzék.

Hasznos tudnivalók: A katonai-, hivatalnoki testületek összehasonlítása a katonai rendfokozatokkal; helyi mezőgazdasági tanácsadó kamarák; behívás a rendőriskola látogatására.

A nyílt rovatban a csendőrök cserélik ki megfigyeléseiket és vetnek fel ötleteket.

Az 1929. évi hadügyi költségvetésből kivonat ismerteti a csendőrség számára kilátásba vett illetményeket, ú. m.: személyi fizetéseket, lakpénzt, pótdíjakat, utazási pótlékokat, ruházati és egyéb átalányokat, irodai pótdíjakat stb.

A csendőrség vezérigazgatója kimutatást közöl a testület részéről 1928-ban eszközölt különböző szolgálatokról. Eszerint volt letartóztatás 36.058, feljelentés 154.855, tilos legeltetés 1,521.547, fegyverrelkobzás 7.800, segélynyújtás 3.871.

KIRÁLYI BÉRPALOTA

HALÁSZ GYULA

m. kir. egyenruházati és felszerelési intézete
BUDAPEST, IV., APPONYI-TÉR 1. SZÁM, (félelemtel)

Telefon: Automata 833—39.

HALÁSZ GYULA

József főherceg Ő kir.

fensége udvari szállítója

ALAPITVA:

1915. ÉVBEN

M. KIR. EGYENRUHÁZATI INTÉZETE ÉS CSENDŐRTISZTI FELSZERELÉSI CIKKEK ÁRUHÁZA

A Honvédelmi Miniszterium által kiosztott szövetanyagokból I. osztályu munkával készülő ruhadarabokat a következő áron készítem el:

Köpeny	P 64.—	Szalón nadrág	P 24.—
Zubbony	P 48.—	Lovagló „	P 32.—
		Bocskai sapka	5.60

A csomagból hiányzó anyagokért a következő árat számítom:

KÖPENYNÉL: bársonygallér, szegélyposztó, parolin, nagy- és kisgombok, köpenycsatló P 13.60

ZUBBONYNÁL: főtiszti, valódi nikkal aranyozott sujtás, parolin, csillag, nagy- és kis gombok P 8.—

ZUBBONYNÁL: törzstiszti . . P 10.—, tábornoki P 16.—

Felhívom a Tiszt urak figyelmét, hogy a nálam készülő ruhákat ne méltóztassanak összetéveszteni az esetle golcsóbb árat számító alkalmi ruhakészítő alakulatokkal, mert nálam minden ruhára bi szakemberek készítenek el, akiknek a szakmában már évtizedes gyakorlatuk van.

Nagy raktár speciális sapkáiban. — Dús választék angol zubbony és lovagló nadrág anyagokban, valamint **úri divatszövetekben** és fehérneműekben.

Végül felhívást közöl a lap a rendőrségi testületbe való belépésre.

A 231. számú melléklet az 1902. évi vadászati törvényt tartalmazza, az 1929 májusig megjelent rendeletekkel kiegészítve.

SZAKIRODALOM.

Vitéz Rózsás József ny. százados: Magyarosan-katonásan. Magyar nyelvünk tisztaságának megőrzése és a benne felburjánzott idegenszerűségek kiküszöbölése talán sohasem volt ránk nézve olyan jelentős, mint most, a Trianon utáni szomorú időkben. Nem csak érzéseinknek és gondolatainknak kei! magyaroknak lenniök, hanem a szavaknak s a mondatoknak is, amelyekkel azokat kifejezzük. Az irodalom nyelvének megtisztítása az írók feladata, a hivatalos nyelv magyarossá tételére csak nem régen adott ki a belügy-miniszter úr üdvös és célszerű rendelkezéseket, katonai nyelvünk — sajnos — nagyon sok indokolatlan idegenszerűségének kiirtása pedig elsősorban magának a fegyveres erőnek a kötelessége.

A magyar katona életére évszázadok óta keresztül ránehezdedt idegen befolyás mélyreható és nehezen kiirtható nyomokat hagyott a magyar katonai nyelvben is. Régi utasításaink, szabályzataink többnyire német nyelven írt szabály-

zatok szószerinti fordításai voltak, amelyekben a szószerinti értelem kedvéért sokszor kellett a magyar nyelv rovására engedelményeket tenni s háromnyelvű katonai adminisztrációnk sem volt nyelvünkre előnyös befolyással.

Az újjászületett magyar királyi honvédség és csendőrséget nemcsak érzéseiben, hanem nyelvében is izig-vérig magyarrá kell tennünk. Ezt a szép célt szolgálja *vitéz Rózsás József* ny. századosnak: »*Magyarosan-katonásan*« című könyve, amelynek első része a napokban hagyta el a sajtót. Nekünk, csendőröknek, akik szétszórt elhelyezésünk miatt leginkább vagyunk az írásbeli szolgálati érintkezésre utalva, *vitéz Rózsás* ny. százados könyvét különös figyelemben kell részesítenünk. Nem unalmas nyelvtani elméletet nyújt a szerző, hanem érdekes és főleg gyakorlati útmutatást arra, hogyan szabad írjunk és beszélnünk és hogyan nem. Szakavatott tollal megírt munkájában még azok is találnak megtanulnivalót, akik a magyar nyelv és stílus követelményeivel és sajátosságaival tisztában vannak, annál nagyobb haszonnal forgathatják és annál kevésbé nélkülözhetik természetesen azok, akiknek akár idegen anyanyelvük folytán, akár más okból még bizonyos előismereteket is pótolniuk kell.

Különös értéke a könyvnek, hogy katonák számára van írva s hogy elsősorban a katonai nyelv szükségleteit tartja szem előtt. Hogy feladatát mennyire helyesen oldja meg, azt olvasóink megállapíthatják abból a szemelvényből, amelyet lapunk mai számában közlünk belőle.

A most megjelent első rész egyes fejezeteinek tartalma a következő: I. A nyelvről és életéről általában, II. Fontosabb tudnivalók a magyar nyelvről, III. Idegen elemek a magyar nyelvben, IV. A magyar beszéd- és írásmód, V. A hivatalos helyesírás főbb szabályai. A később megjelenő második rész tartalmazni fogja a katonai írásbeli érintkezés tartalmára, szerkezetére és külalakjára, az irodai ügyvitelre és a katonai szónoklatokra vonatkozó összes tudnivalókat, amelyeket 52 különféle minta fog szemléltetőbbé tenni.

A kb. 100 oldalra terjedő első rész már most megren-

Hegedő
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók, Művészetesen javít, legjobb hurokat készít. Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára

Egyedüli magyar hangszergyár az országban

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

KERÉKPÁROK

valódi **Styria** és francia **Hunter** gyártmányuak olcsón, előnyös fizetési feltételek mellett is kaphatók.

DEMÉNYI ÉS FIA CÉG-nél

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 4.

Kérjen árjegyzéket kerékpárokról, motorkerékpárokról, gramofonokról.

Saját készítményű
BÚTORAIMAT

10 százalék árkedvezménnyel kaphatják fényképes igazolványuk felmutatása mellett a csendőrség tagjainak 12 havi részletvásárlásnál teljes ka-

malmentességet engedélyeznek. **MÜLLER LAJOS** bútorgyáros **Dohány-u. 37**

Gyári telefon: 980—95.

—o— Mintaraktár telefon: J. 373—18.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb
strapára, méterje — — — — — 15.20 P
Ugyanaz „Herkules Loden“ minőségben — — — — — 17.— „
Khaki kammgarn, szintartó, liszta gyapju — — — — — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25.— „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus
kivitelben van raktáron, tollforgótokkal együtt 7.60 „
a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitelre.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

delhető 2 pengős árban a szerzőnél: *vitéz Rózsás József* ny. századosnál *Budapest, Ludovika Akadémia*.

A rendőri büntetőeljárás és elvi jelentőségü határozatok.
Elthes Gyula dr., a belügyminisztériumban szolgálatot teljesítő vármegyei árvaszéki elnök, a *Rendőr* felelős szerkesztője, e könyvével a jogi szakirodalomban régóta érzett hiányt pótol. A szerző a rendőri büntetőeljáráson kívül ismerteti az első és második büntető novellát, a fiatalokúakra és a közveszélyes munkakerülőkre vonatkozó törvényeket is. Külön foglalkozik a borkihágásokkal. A jogszabály eredeti szövegén kívül minden egyes szakaszhoz hozzáfűzte a szükséges magyarázatot s a vonatkozó elvi jelentőségü (belügyminiszteri, kuriai, táblai, hatásköri bírósági stb.) határozatokat is, úgy, hogy az illető szakasznál a vele összefüggő egész joganyag együtt található. A közölt legújabb belügyminiszteri elvi jelentőségü határozatok száma többszázra megy. A belügyminiszter 1611/929. eln. sz. rendelete szerint a szerző gyorsan áttekinthető s lehetőleg teljes gyakorlati segédeszközt ad a rendőri büntetőbírák, jogvédők és jogkeresők kezébe, úgy hogy e műnek egészen egyedülálló, hézagpótló jelentősége van. A könyv megrendelhető a szerzőnél (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 35.) Ára teljes vászonkötésben 14 P, közalkalmazottaknak és ügyvédeknek 12 P.

Megjegyzés egy portyázáshoz. A *Csendőrségi Lapok* jolyó évi 11. számában portyázás formájában szóvá tettük egyik napilapunk közleménysorozatát, amely az aradi tizenhárom vértanu elítélésének és kivégzésének történetét és iratanyagát ismertette. Most, hogy a szóban forgó közleményeket végig elolvastuk, be kell látnunk, hogy véleményünkben, amelyet e közlemények első részével kapcsolatban az illető napilapról nyilvánítottunk, tévedtünk. Az illető lap irányának és céljának hazafiasságát akkor sem volt szándékunkban kétségbevonni, amikor portyázásunkat megírtuk, most pedig, a közleménysorozat teljes megismérése után megállapíthattuk, hogy azok, itt-ott talán nem mindig tetszetős, de feltétlenül tárgyilagos részleteik dacára is az akkori események hiteles ismertetése szempontjából hasznosak és tanulságosak voltak és nem destruktív, hanem ellenkezően, nemzeti célokat szolgáltak. Mi csak az aradi tizenhárom nimbuszát féltettük s magunk örülünk legjobban annak, hogy nem volt okunk rá.

A szerkesztőség kéri azokat a bajtársakat, akik a folyó évi 14. számunkkal szétküldött szavazójegyeket még nem küldötték vissza, szíveskedjenek azokat kitölteni és vissza-

Napoleon a sebesültek iránt tiszteletet érzett. Azt tartotta, hogy a harctéri sebesülés egyenlő a nemesi oklevéllel; minden seb pedig felér egy-egy össel. Németországi hadjárata alatt, 1805-ben, amidőn egy sebesültszállítmány mellett ellovagolt, így kiáltott fel: »Tisztelet a hősiességnek és a szerencsétlenségnek!« Tisztelgett és az útból félreállva helyet engedett a szállítmánynak.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6-12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint. **HATSCHEK és FARKAS** optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városháza épületében).
Fiók: VI., Andrásy-út 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérjen árajánlatot!

Előleg nélkül részletre **készpénzáron** Budapest, Magyar-utca 8. sz., kárpitosműhelyben
sezlonok, szőnyegek, matracok, paplanok, vasbutorok, szalongarniturák, sezlonotakarók

Lábizzadás, kézizzadás és hónaljizzadás csak helyes **testápolással szüntethető meg.** E célra szappan helyett használjunk **SUDORÁN-t**. Ez egy amerikai recept szerint készült szer melynek hatása nem abban nyilvánul hogy a pórusokat eltömi vagy összehúzza, hanem az epidemisen át beszívódik és azokat gyógyítja meg, hogy okozal magától elmaradjon. Kibekénés után az izzadás és az esetleges penetráns szag azonnal elmúlik. Kívánatra bármelyik órsnak küldök, melynek ára csak akkor lesz kiegyenlített ha annak jó hatásúról meggyőződést szerezték. — Husz évnél régebb idő óta van forgalomban. — Készíti: **MOLNÁR JÁNOS** vegyszertani laboratóriuma **BOZSOK** (Vas megye). — Megrendelések *vitéz Szabadváry Ferenc Kőszeg* címre intézendők. Már 4 légegy megrendelésénél portómentesen szállítjuk. Csekklapot mellékelünk. Ára: P 1.50, a csendőrségnek P 1.20.

• **KEREKPA'ROK** •
• LEG JOBBAK •
• LEG OLCSÓBBAK •
~ • KEDVEZŐ • ~
RE'SZLETI FIZETE'SEK
CSENDŐRÖKNEK
~ ~ KÜLÖN ~ ~
ÁRKEDVEZMÉNY.

BALINT LASZLO
KEREKPA'RKERESKEDE'S · BUDAPEST · VIII. ÜLLŐI ÚT · 52b

BUTOR részletre **Ó** Budapest 3. utca
olcsón VI., **Ó** Budapest 3. utca
Postások és rendőrség szállítója.

ÓRÁK, ÉKSZEREK
A csendőrség véglegesített tagjainak kedvező fizetési feltételek
TAUB Budapest, Rákóczi út 90.
(Közvetlen a Keleti pályaudvarnál.)

küldeni, hogy a szavazást lezárhassuk. A szavazólapokra, ha azok a kívánt rovatok aláhúzásán, a kelten és a beküldő aláírásán kívül egyéb szöveget nem tartalmaznak, 2 filléres bélyeget kell tenni, ha azonban a beküldő egyéb szöveget is ír reá (pl. véleményt vagy javaslatot) vagy ha a szavazólapot leragasztja, a bélyeg 16 fillér.

Elöléptek: A budapesti I. sz. csendőrkerületben törzsörmesterré: Kiss P. István, Balogh Imre II., Lamiczki István, Jakus Gyula, Both András, Riger József II., Olajos Mihály és Domonkos László örmesterek. Örmesterré: Csomor István, Lapánczky András, Biró János, Somogyi István, Simon Gábor, Bankó János és Bódi István csendőrök. — A szombathelyi III. sz. csendőrkerületben törzsörmesterré: Kiss Gyula I., Tóth József II., Takács János II., Kovács Ferenc II. és Pintér József I. örmesterek. Örmesterré: Mozsolics János, Fritz István, Tóth János II., Reinhojfer József és Lőrincz János csendőrök. — A szegedi V. sz. csendőrkerületben örmesterré: Udvari Gábor csendőr. — A debreceni VI. sz. csendőrkerületben törzsörmesterré: Erdélyi András, Egri Sándor I., Kapás József, vitéz Bagi Lajos, Lovász Ferenc, Kalmár Lajos, Bankó Lajos, Szabados János, Mihálkó János, Luczák László, Török Mihály, Ferenczi János, Fritz István, Tóth János II., Reinhojfer József teré: Fazekas János, Gura Miklós, Veiner Imre, Mándi Zsigmond, Szarka József és Juhász Lajos csendőrök.

Házasságot kötöttek: A budapesti I. sz. csendőrkerületben: Both András törzsörmester Kovács Teréziával Ráckevén; Kóródi Ferenc I. tiszthelyettes özv. Olasz Albertné szül. Kovács Piroskával Váncsodón.

Csendőrtiszti bajtársi találkozó. Legutóbbi számunkban közölt találkozáson az érdekelt tisztok családtagjait is természetesen szívesen látják.

Zbórovszky Ferenc: A keresztény család biológiai és etikai megvilágításban. A világháború legnagyobb pusztítását azzal végezte, hogy az emberek lába alól kihúzta az erkölcsi talajt: a vallási élet megingott, a családi élet

széthúzó lett, az emberek önzökké váltak s egymás bajait, gondjait nem látják. Minden igyekezet, amely arra irányul, hogy a család etikai alapon álló egységét állítsa vissza és erősítse meg, örömmel üdvözlendő s ezért fogadjuk nagy örömmel Zbórovszky könyvét is, amely »a biológia és az etika fényénél« akarja megmutatni a családi élet szépségét és értékét. A szerző 21 fejezetben tárgyalja biológiai és etikai megvilágításban e fontos kérdést. Szinte megbecsülhetetlen értékű munkájának azon részletei, amelyekben éleltani alapon, de erkölcsstani megvilágításban is az átöröklésről, a házasságról, a női eszményről, a házasséletről s a gyermekekről beszél. Meg vagyunk győződve róla, hogy mindazok az egészségügyi követelmények, amelyek az egyén maga gondozására, de különösen anya- és csecsemővédelmi szempontból a csecsemő helyes gondozására és táplálására vonatkoznak s amelyeknek a népesség értéke emelése szempontjából oly nagy nemzeti fontossága van, csak akkor mehetnek tökéletesen teljesedésbe, ha azoknak véghezvitelét nemcsak önző érdek, hanem egy magasabb szempont, egy messzefekvő cél is irányítja. Ez a messzefekvő cél a faj: a magyar faj egészsége. Ezt a könyvet át kell olvasnia minden házasságra készülő nőnek és férfinak. A könyv az Országos Stefánia Szövetség kiadásában jelent meg, ára 2 pengő 50 fillér. Kapható az Országos Stefánia Szövetség igazgatóságánál (Budapest, VIII., Vasutca 10.) és az ország bármely anya- és csecsemővédő intézeténél, de megrendelhető bármely könyvkereskedésben is.

A hősök emlékének leleplezéséről mai számunkban közölt felvételeket Schäffer Gyula fényképész (Budapest, Rákóczi-út 23., földszint 12.) készítette. Kabinetképet 1 P 20 f., levelezőlapot 80 f. áron nyomtatványként küld annak, aki a felvétel árát előre beküldi hozzá.

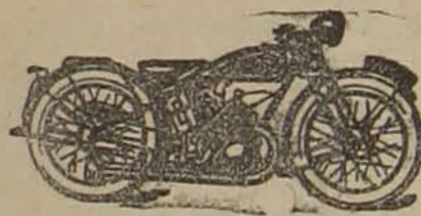
Csendőrségi zsebkönyvet talált Kepler Ferenc szödligeti lakos Budapesten, az Alkotmány-utcában április hónapban. A zsebkönyvet tulajdonosa a budapesti I. osztályparancsnokságnál átveheti.

„HABITUS“ RUHÁZATI R.-T.

(EZELŐTT: OPERA RUHÁZATI VÁLLALAT)

**BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.**

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak, selymek, fehérneműk, szőnyegek a csendőrség tagjainak készpénzárban, **8 havi részletfizetésre**

ZENITH ÉS DOT

angol motorkerékpárok árban és minőségben **utólérhetetlenek**

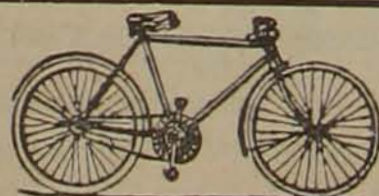
DOT villanyvilágítással **1140 PENGŐTŐL**

Vezérképviselet: **DEMÉNYI ÉS FIA**

BUDAPEST, VI. kerület, Király-utca 85. szám.

Modern javítóműhely és alkatrész raktár.

Igen kedvező fizetési feltételek.

33 év óta a világot uraló **eredeti angol**
The Champion kerékpárokat
masszív katonai utigépeket

5 évi jótállással 20 P havi részletre szállítunk.

kerékpáralkatrészeket

láncot, pedált, kormány lámpát, nyergeket stb. bármely gyártmányú kerékpárhoz **nagybani, eredeti gyári árban** külső gummit 6.50, belsőket 2.10 pengőfől.

Kerékpárok **LÁNG JAKAB ÉS FIA**
130 P.-től feljebb.

kerékpár- és gumminagykereskedők.

Magyarország legnagyobb, legrégebb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete.

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

60 éve áll fenn! - Árjegyzék 1000 képpel ingyen.

Ki a legjobb háziasszony? A házlasszonyok népszerű és az egész országban elterjedt folyóirata a »Katholikus Háziasszonyok Lapja« rendkívül érdekes sorozatos pályázatot indított meg. Értékes díjakat tűzött ki a pályázatban a háztartás minden ágára; főzés, takarítás, bevásárlás, jövedelembeosztás, terítés, tálalás, vendéglátás és kipróbált ételreceptekre. A pályázati feltételek a május elsejei számban vannak felsorolva. A kedvelt, illusztrált, bötartalmú asszonyújságból bárkinek szívesen küld mutatványszámot a »Katholikus Háziasszonyok Lapja« kiadóhivatala, Budapest, Mária-utca 7. sz.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet

nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a »Csendőr Lekszikon« rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekkszámájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: »A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám«.

Cs. M. csendőr, Doboz. Nagyon szívesen közöljük az elszakított szülővárosa képét, ha megszerzi számunkra.

Budapest. 1. Kérje olyan örsre a vezénylését, amelynek a székhelyén katonai fogászati ambulatórium van. Ott nemcsak fogjavítást, de műfogakat is olcsón készítenek. **2.** Minden szereplő és minden sor írói fantázia eredménye. **3.** Ezüstözött gombokat a tömeg terhére igényelhet. A régi gombokat adja oda egy próbacsendőrbajtársának vagy tegyen azokkal tetszése szerint. Hasznosítani nem tudja.

Borsa. 1. A folyó évi 5. számú Cs. K.-ben közétett 45.115/VI. c. 1929. sz. B. M. rendelet mellékleteként kiadott öltözeti táblázat társasági öltözet rovatában látja, hogy tanukihallgatásnál a legénységi állományúak is társasági öltözetben jelennek meg. A 19.043/el. — 5. 1921. H. M. rendelet II. fejezet 20. pontjának utolsó bekezdése értelmében szolgálaton kívül őrmesterek is gyalog tiszti kardot viselhetnek. A tanukihallgatás nem szolgálati ténykedés a tanu részéről, ezért az előbb hivatkozott H. M. rendelet erre az esetre is vonatkozik: őrmestertől fölfelé gyalog tiszti kard viselhető. Az 1926. évi 24. sz. Cs. K.-ben közétett 121.087/el. VI. c. 1926. sz. B. M. rendelet 11. pontja ezzel a kérdéssel kapcsolatba nem hozható, mert az említett

Német és eredeti stájer gyártmányu

KERÉKPÁR

előleg nélkül, havi 13.— pengős vagy heti 3.— pengős részletre, teljes csendőrségi felszereléssel 240.— P.

Részletek a vásárlást követő hónap 1—5-ike között fizetendők.

Herrmann Gyula Magyar Kosárfőző Rt.

Budapest, V. kerület, Lipót körút 15. szám.

Csendőrtisztek, altisztek és azok családtagjai

nyolc havi részletfizetésre készpénzárón a következő cikket kaphatják:

női-, férfi-, valamint a Honv. Miniszterium által rendszerezett egyenruha szöveteket, bélésárukat, vásznat,

sifont, zefireket, és egyéb vászonárukat, női s férfifehérműveket készen és rendelésre, törülközőket, selymeket, valamint diszpárnákat a

abroszokat, kötött és szövött árut, kötött gyermekgarnitúrát, keztyűt, harisnyát, kész kötött kabátokat, függöny

és függönykelméket uj, gyárilag sterilizált ágytollat és pelyheket, paplanokat, mindennemű mosókelméket,

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál, Budapest, VIII. kerület, Üllői-út 14. szám.

Az egyes vásárlások utáni első részletek a vásárlást követendő hó 1-ével kezdődnek. - Vásárláskor azonnal nem fizetendő semmi!

A világ legjobb hangszerei: begedű, zongora, harmonika, harmónium, gramofon stb.

Reményi Mihálynál
Budapest, VI., Király-u. 58—60.

Öfensége Dr. József Ferenc kir. herceg kamarai és a Zeneművészeti Főiskola szállítója.

Csendőröknek kivételes részletfizetési kedvezmény.

Minden hangszerről külön-külön árjegyzék díjmentes.

pont a tiszthelyettesek gyalog tiszti kard viselését szolgálatban szabályozza úgy, hogy minden szolgálati alkalommal — örsszemlék kivételével — amikor löfegyverrel felszerelve nincsenek, a gyalog tiszti kardot viselni kötelesek. 2. A 19.043/eln.—5. 1921. sz. H. M. rendelet II. fejezet 6. pontja értelmében legénységi köpenyen a vállszalag ugyanolyan, mint a zubbonyon. Az 1926. évi 24. sz. Cs. K.-ben megjelent 121.087/VI. c. 1926. sz. B. M. rendelet a zubbony vállszalagját az előbb hivatkozott H. M. rendeletről eltérőleg szabályozza s nem tesz említést a köpeny vállszalagjáról. Erre azonban szükség nincs, mert a hivatkozott H. M. rendelet kimondja, hogy a köpeny vállszalagja ugyanolyan, mint a zubbonyé. He tehát a zubbony vállszalagja változik, természetesen ugyanúgy változik a köpeny vállszalagja is.

Pusztavacs. Az az irányadó ránk nézve, ami a Csüszben áll. Kérdezze meg a postán pontosan, hogy mikor s milyen szám alatt kelt rendeletre hivatkoznak, akkor közelebbről utána járunk a dolognak. Kellő támpont nélkül azonban ez nem áll módunkban.

J. M. örm., Geszt. A Szut. 100. pontja felsorolja azokat a polgári tisztviselőket, akiknek a csendőr katonai tiszteletadással tartozik. A többi, ismerős tisztviselőt — pl. a község főjegyzőjét — a szokásos szóbeli köszöntéssel üdvözlő s egyúttal a katonai tiszteletadást is teljesíti, formailag. Ez lényegében nem katonai tiszteletadás, hanem éppen olyan köszöntés, mint amikor a polgári egyének a kalapukat megemelik. A csendőr nem emelgetheti a sapkáját vagy kalapját s üdvözlő mozdulata csak a tisztelgés lehet, ahogyan a katonai tiszteletadás mindennapos köszöntő formáját nevezik. De a kettő nem azonos.

B. B. ügyvéd, Szeged. A folyó évi 28. és 29. lekszikon kérdésre adott válaszunkat fenn kell tartanunk, mert az a törvényen alapuló álláspont. A törvényes rendelkezést pedig csak újabb törvény helyezhetné hatályon kívüli.

N. J. törm., Esztergom. Olvassa el legutóbbi számunkban »H. J. örm., Nyíregyháza« jellegre küldött üzenetünket. A kérdés újabb rendezésére vonatkozó rendelet talán már a legközelebbi Cs. K.-ben megjelenik.

Pilóta. Keller vagy Geller nevű százados a repülőknél nincs s nem is volt.

Küzdelem. Névtelen levélre nem válaszolunk.

T. J. v. cs. A vf. (végleg felvett) jelzés a honvédségnél nem vonatkozik egy rendfokozatra, hanem általában azokra az altisztekre, akiket a honvédség állományába végleg felvettek. Ilyen szempontból a csendőrlegénység a csendőr rendfokozattól kezdődően azonosnak tekinthető a honvéd vf. altisztekkel. Szerkesztői üzenetért díjazás nem jár.

Diósjenői örs. Szolgálati úton forduljon kérésével a kereskedelemügyi miniszter úrhoz. Ha személyesen alkalma akad, a kereskedelemügyi minisztérium (I., Hunyadi János-út 1. sz.) III. emeletén elhelyezett ügyosztályban szívesen megadják a felvilágosítást. Nekünk nincs arra időnk, hogy egyesek kérvényeinek utána járjunk. Jelenleg folyik egy útmesteri tanfolyam, négy csendőr van benne. Az igényjogsultsági igazolvánnyal ellátottakat 45 éves korig veszik fel a tanfolyamra. A vizsga letétele után várni kell, míg üreedés akad s akkor pályázhatik. Ha a pályázat idejében 45 éves elmúlt, korengedélyt kell kérnie a kereskedelemügyi miniszter úrtól, aki a honvédelmi miniszter úr meghallgatása után dönt a kérdésben.

Marosvásárhely. Most nincs létszámihiány a testőrségnél, de ha erre vár, akkor soha se juthat oda be, mert állandóan vannak előjegyzettek s azok közül a megüresedett helyekre mindig a legjobb jelentkezőket választják ki. Aki tehát a testőrséghez kíván bejutni, az adja be szolgálati úton erre vonatkozó kérelmét s ha a feltételeknek megfelel, előjegyzésbe veszik. A feltételek: 174 cm. testmagasság, biintetlen előélet, jó minősítés.

Kitartás. Kéziratokat nem kell senkivel sem láttamoztatni. Küldje csak be hozzánk.

Tanulságos nyomozások. *H. K. th., Nagyatád.* Feltett kérdéseinkre a pótlólag beküldött kiegészítés most sem teljes, a leírást tartalékba tettük, lehet, hogy sorát ejtjük. — *F. I. szakpk., Toponár.* Valószínűleg közölni fogjuk a gondatlanságból okozott emberölési esetet, bár a nyomozás lefolytatása és annak leírása sem elégíti ki teljes mértékben. A perselylopási eset tartalékba került.

GÉPIRÁS

ÉS

GYORSASÁG

nem állanak egymással ellentétben, sőt . . .

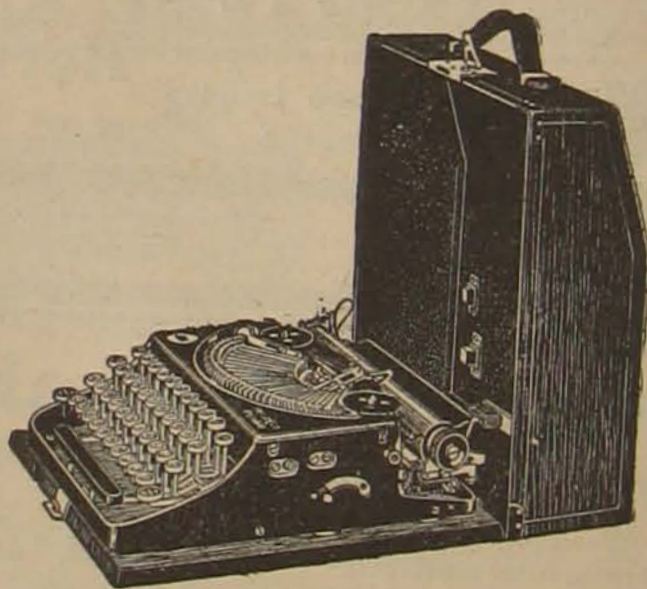
A gépirás csak akkor előnyös, ha a szép munkán kívül gyors is. Minden újírógép szépen ír, de nem mindegyikkellehet gyorsan írni

A REMINGTON PORTABLE ÍRÓGÉP szépen és tisztán ír és amellet a legnagyobb gyorsaság érhető el rajta. Egy váltós billentyű beosztása révén azt az előnyt is nyújtja, hogy aki ezen a gépen tanulja meg a gépirást, minden más modern írógépen azonnal írhat.

A REMINGTON PORTABLE ÍRÓGÉP kis helyet foglal el, könnyű, fáradság nélkül bárhova szállítható

A csendőrség tagjai részére minden nagyobb anyagi megerőltetés nélkül akarjuk beszerezhetővé tenni, ezért a legolcsóbb áron, a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett bocsátjuk rendelkezésre. **18 havi részletfizetésre is szállítjuk.** Érdeklődőknek díjtalanul küld ismertetést és ajánlatot **viléz Olaszteleky Károly.**

REMINGTON Írógép Rt. Budapest, VI. kerület, **Andrássy-út 12.**
Telefon: **Automata 12-85 és Automata 218-09.**

Brazilián keresztül.

Irta: **KALETSKY ZOLTÁN.** (16).

Öten indultunk el rajta, hogy utolérjük a víz sodra által elrabolt tutajunkat, a társainknak pedig megmondtuk, hogy ameddig akadályozva nem lesznek, a parton kövessenek.

Mi, akik a canoében voltunk, teljes erőnkől evezünk a rögtönzött bambuszrudakból faragott evezőkkel, hogy minél előbb elérhessük a tutajunkat. Délelőtt 11 órakor értük el a folyó torkolatát, mely itt a Parana hatalmas vizét még nagyobbá tette. Tudtuk, hogy elhagyott társaink csak idáig követhetnek, mert innen kezdve már csak a másik parton tudnának követni.

Canoénkon most már a Parana hullámain siklottunk tovább, mikor a folyam egy szigetet képezve, ketté szakadt előttünk. Most nem tudtuk, hogy a kétfelé vált folyam melyik ágán maradjunk. A sorsra bíztuk a szerencsénket. Egy fehér papírlapot dobunk előtünk a vízre s azt határoztuk, hogy annak az irányát fogjuk mi is követni, úgy okoskodva, hogy amerre minket sodor a víz, valószínű, hogy a tutajt is arra sodorta.

Délután két óra lehetett, mikor már a baloldali mellékágon haladva, messziről megláttuk tutajunkat a part fővényébe akadva. Megdöbbenve láttuk, hogy azon élő lények mozognak. Első pillanatra alacsony, fekete embereknek lát-

szottak, de mikor közelebb értünk, láttuk, hogy egy nagy csoport majom lakmározik az élelmiszer készletünkből. Mikor minket észrevettek, azonnal a sűrűbe menekültek, csak aztán láttuk, mikor oda érkeztünk, hogy mily fölfordulást csináltak a majmok a tutajon. A rizses- és a babos zsákokat kiszaggatták s tartalmukat a tutajon szétszórták. Volt egy zsákban nyers cukor is, melyet kávéhoz használtunk, azt dézsmálták meg a legjobban.

Rendbe hoztuk a szanaszét hányt dolgokat, aztán pedig felmérő barátommal canoéba ültünk és elhagyott társainkért mentünk. Megfeszített erős munkával sok helyen a partról vontatva csónakunkat, igyekeztünk fölfelé a vizen.

Este nyolc óra volt, mikor a Paranapanema torkolatához érkeztünk. Társaink kétségbeesetten várakoztak már reánk. Örömmel hallották, hogy megtaláltuk a szökevény tutajt s jót mulattak a majmok garázdálkodásán.

Kénytelenek voltunk ott tölteni éjszakánkat, mert sötétben féltünk nekimenni a folyó ismeretlen vizének. Reggel mikor hajnalodott, sorba elhelyezkedtünk a csónakon, lassan megindultunk három visszamaradt társunk táborra felé, ahol a tutajt megtaláltuk. Még a délelőtt folyamán megérkeztünk s most ismét együtt volt az egész társaság, csak élelmiszereink egy kis részétől fosztottak meg a majmok.

Az erősen megrongált tutajt kijavítottuk s kétnapi pihenő után, 17-én tovább mentünk hárman canoén mint »elővéd«, a többiek pedig tutajon.

A Paranának ez a vidéke igen gazdag óriáskigyókban; nem volt óra, hogy egy-kettőt észre ne vegyünk, amint canoénk elöl menekülni igyekezett. Itt képez határt a folyam Matto-Grosso és Parana államok között, a partokat hatalmas öserdők borítják s a folyam itt már hajózható is, de hajóval nem találkoztunk, amit a forradalmi hadsereg visszavonulásának tulajdonítottunk, mert tudtuk, hogy a forradalmiak Parana felső folyásán fekvő Tiberica kikötőt már elérték, joggal gondolhattuk tehát, hogy lefoglalták a közlekedő hajókat is s megszüntették a járatokat.

Eltekintve kisebb, lényegtelen vadászkalandoktól, szeptember 23-ig simán úsztunk a Parana szennyes vizén.

Világceg: Sferberg

királyi hangszergyár BUDAPEST

Rákóczi út 60. — Képes árjegyzék ingyen

BUTOR RÉSZLETRE

12—20 hónapra készpénzárban, megbízható minőségben, ROYAL butorcsarnok

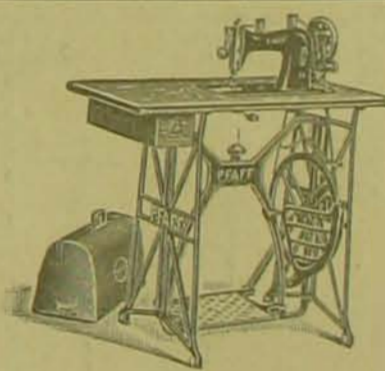
VIII. kerület, Baross-utca 34 és 42. — Közalkalmazottak állandó szállítója.

A világmárkás „**REX**” kerékpárok

német és a legkiválóbb német **Central-Bobbin** varrógépek egyedüli magyarországi főelárusító helye:

REX Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalat Budapest, IV. ker., Petőfi Sándor utca 6. szám, félemelet.

Véglegesített csendőröknek a legelőnyösebb részletfizetési kedvezmény.

PFAFF

a legjobb varrógép

Herbster Károly

BUDAPEST, VII., Károly körút 9. sz.

Legrégibb varrógép és kerékpár szaküzlet.

Optima

ÓRÁK arany- és ezüstárak megbízható szállítója

PETŐ EMIL Budapest, V. kerület, Falk Miksa utca 12.

Véglegesített csendőröknek előnyös részletfizetési könnyítések.

Az „Optima” svájci óragyár magyarországi egyedárusítója.

Huszonharmadikán délután — nagy meglepetésünkre — embereket láttunk fürödni távol előttünk s közelükben egy hajó horgonyzott a part mellett. A távolság még olyan nagy volt, hogy azt sem tudtuk megállapítani, hogy fehérek vagy indiánok vannak-e előttünk, de ismerve a feketék víziszonyát, joggal gondolhattuk, hogy azok, akik fürödnek, mindenesetre csak fehérek lehetnek. Honfitársaim, kik a forradalomban résztvettek, attól tartottak, hogy táborozó kormánycsapatok lesznek ott, amelyeknek az a feladatuk, hogy a menekülő forradalmárok útját elállják és őket fogságba ejtsék.

Canoénk lassan haladt. Mikor közelebb jutottunk, láttuk, hogy tényleg kalonák vannak ott, amire abból következettünk, hogy a parton két tábori ágyú volt felállítva s azok körül egyenruhás katonák foglalatostkodtak. Nagy kétségek között próbálgattuk eldönteni a reánk nézve szószerint is életbevágó kérdést, hogy vajon kikkel állunk szemben: kormánycsapatokkal-e, vagy pedig forradalmárokkal. Végre előbukkant valamivel feljebb a parton egy sátor, amelynek a tetején ott lengett a forradalmi lobogó. Nagy kö esett le a szívünkről, mikor meggyőződünk, hogy forradalmárok.

Alighogy minket megláttak, azonnal canoókba ültek s felénk eveztek, de aztán látva békés szándékunkat, a ránk irányított fegyvereket leengedték s felszólítottak, hogy a parancsnokk tábornoknál jelentkezzünk. A tábornok hűvösen fogadott s a legapróbb részletekig kihallgatott. Mikor megtudta, hogy társaim forradalmi tiszték voltak, kijelentette, hogy nem enged tovább, mert tart tőle, hogy a folyam alsó folyásánál kormánycsapatok táboroznak s könnyen elárulhatjuk őket, meg akkor is, ha az jelenleg nincsen szándékunkban. Canoénkat és tutajunkat lefoglalta s nekünk parancsot adott, hogy építsünk magunknak sátrat s a további parancsig tekintsük magunkat foglyainak.

Két hosszú hétig a legkomiszabb bánásmódban volt részünk, alig adtak valamit enni, sőt még a magunkkal hozott

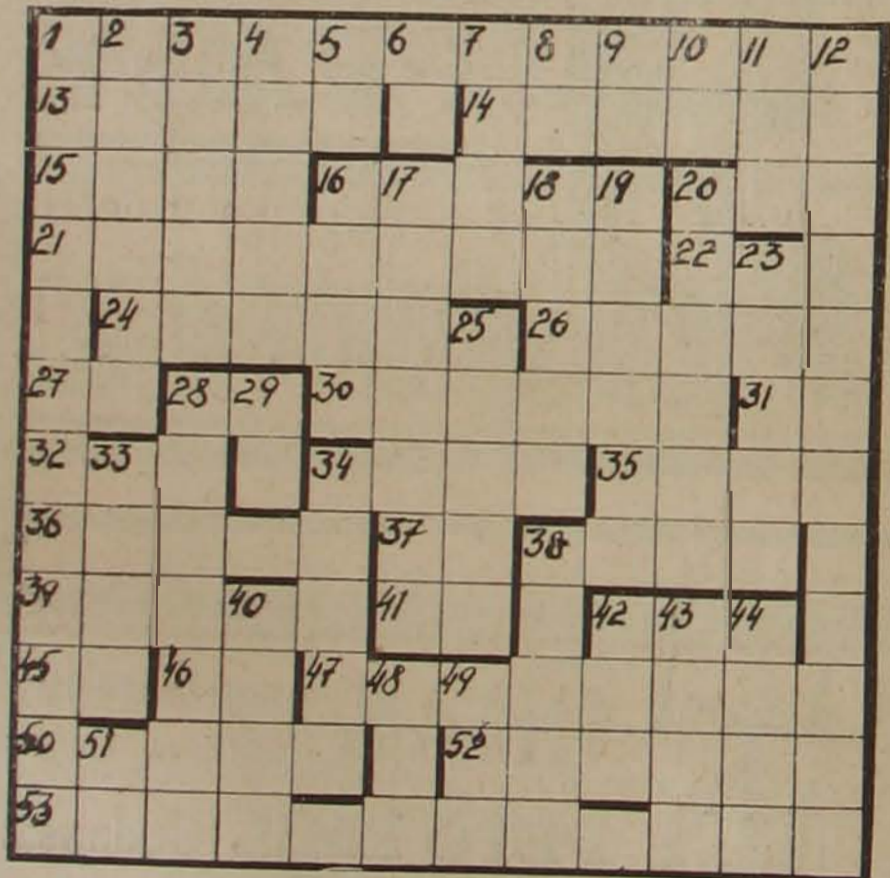
élelmiszereinket és fegyvereinket is elvették. Senkivel sem volt szabad beszélünk, még azt sem engedték meg, hogy néha megfürdjünk a Parana vizében. A tisztikarral együtt 280 embert számláltak, hogy hogyan jutottak ide s hogy mikor szándékoznak e helyet elhagyni, képtelenek voltunk megtudni.

Október 10.-én éjszaka, hangos zajra és riadófütyökre lettünk figyelmesek. Mindenki csomagolt, látszott, hogy távozásra készülnek. Alig telt el néhány perc, sátrunk előtt megjelent a parancsnok segédtisztje azzal, hogy a tábornok maga elé kéret. Azonnal hozzáiettem. Elmondta, hogy ök a forradalmi hadsereg előőrsei, azért jöttek ide egy hajóval, hogy a hadsereg zömét, amely negyven kilométerrel feljebb, egy folyami szigeten táboroz, itt bevárják. A hadsereg zömének már 10 nappal előbb itt kellett volna lennie. Ő több ízben küldött fel canoés küldöncöket — a késés okát megtudni —, de a mai napig még egy járőre sem tért vissza. Most érkezett meg egy altisztje, kit tegnap küldött el harmadmagával s azt a hírt hozta, hogy innen kb. 20 kilométerre kormánycsapatok támadták meg a csónakját. Ő a vízbe vetette magát és úszva megmenekült, de két társát elfogták, vagy agyonlőtték.

Elmondta a tábornok, hogy azért kéretett magához, mert hallotta, hogy én jól beszélem a nyelvet és a világháborúban is tiszti rangot viseltem. Arra kért, vegyem át emberei felett a parancsnokságot, hatoljak fel a parton az ellenség táboráig és tegyem szabaddá a vízi utat a fősereg részére, hogy azok hajóikon lejöhessenek. Megemlítette, hogy ha nem vállalnám a megbízást, akkor csak azt bizonyítanám, hogy mi is ellensége vagyunk, akkor pedig a legrövidebb időn belül hadbírótság elé állít; mert nem hajlandó minket tovább is etetni, mikor nekik is alig van már élelmiszerük. Megkértem a tábornokot, hogy adjon néhány órai gondolkozási időt, mert szeretném a dolgot társaimmal megbeszélni. Egy órát engedélyezett és figyelmeztetett, hogy csapata egy óra alatt menetkész az indulásra.

(Vége következik.)

KERESZTREJTVÉNY.

Vizzintes sorok:

1. Magyarország jelképe. 13. Mise latinul. 14. Ellenségeink. 15. Visszafelé olv. gaz. 16. Játék. 20. Fagy. 21. Minden csendőr visel ilyent éjjel. 22. Mindenkinek van fölös ékezettel. 24. Versnél fordul elő. 26. Visszafelé olv. ezen alszik a juhász. 27. Sok helyen így nógatják a lovat. 28.

Ékezettel fém. 30. Ne... a magyart. 31. Házi állat. 32. Víz nélkül nincs. 34. Egyesület rövidítése. 35. Borjú idegen nyelven. 36. Drukkol. 37. Nemzet. 38. Meteorjáról híres magyar község. 39. Utolsó betű megváltoztatásával virág. 41. Ásvány. 42. Női név becézve. 45. Szerszám. 46. R-el a végén »csak« németül. 47. Nemzet névelővel tárgyraggal. 50. Földműves igéje. 52. Főúr ékezetpótlással. 53. Híres csata a törökvilág végéfé.

Függőleges sorok:

1. Trianonhoz hasonló csapás. 2. Minden temetőben van. 3. Árpád fejedelem legkisebb fia. 4. Betegség. 5. Indulatszó. 6. Név más. 7. Harang teszi. 8. Ékezettel állati lakóhely. 9. Visszafelé szerszám. 10. Ékezettel sóhaj. 11. Bibliai név. 12. Visszafelé Katica bogár. 16. Rémhír. 17. Gyalázatos idegen szóval. 18. Gyermekeknek mondják este. 19. Ilyen élmezés is van a csendőrségnél névelővel. 20. Ilyen ember is van. 23. Semmi. 25. Nagyban. 28. Kántor teszi. 29. Tiltó szó. 33. Ige. 34. Atlátszó papír. 38. Visszafelé önök. 40. Hold latinul. 42. Számnév birtokos esetben. 43. Pörben szereplő egyén. 44. Magyar családi név. 48. Növény. 49. D. pótlásával hölgy németül. 51. Visszafelé névelő.

A helyes megfejtők között egy szép könyvet fogunk kisorsolni. Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyenleitől fogadunk el. Határidő június 10. Az eredményt a június 20-iki számunkban fogjuk közölni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413-27.

Felelős vezető: Weitz Károly.